Petre Bellu

DUPA MOARTEA MIHAELEI

Coperta de : RODICA GHIMIȘ

ISBN 973-96212-2-8

PETRE BELLU

DUPĂ MOARTEA MIHAELEI

ROMAN

ARMANO

Domnului

Doctor Ștefan Brașcu

Această carte cu multe dureri

Autorul

DUPĂ MOARTEA MIHAELEI

I

„Mihaela".

Un nume de femeie, dar fusese de-ajuns ca, pomenindu-l cineva pe neașteptate, inima doctorului Ion Arvinte să tresară puternic, chinuindu-l. Se întinse pe pat, ca rănit de un glonte invizibil. Era bolnav de-o neodihnă a minții. Poate l-o prinde un somn, să-și ușureze astfel mintea, să mai poată fi om... Dar gândurile erau mai tari decât voința sa și-l duseră cu ani în urmă.

. . . . . .

. . . . . .

Era student la medicină, în București. Avea doar douăzeci și patru de ani pe-atunci ; iubea o fată frumoasă, o colegă, cu care se vedea în fiecare zi, la intrarea în sala de cursuri. O iubea în tăcere... poveste veche, banală : fata nu știa nimic. În cazurile de felul acesta fetele înțeleg greu suferința bărbaților. Ele zâmbesc, cel mult. Ion Arvinte putea să fi murit de dorul ei, fata i-ar fi luat moartea drept o întâmplare mai mult ori mai puțin, stupidă. Melodia flașnetei hodorogite : „Te iubesc, te iubesc !" trecea și prin inima lui, ca prin atâtea inimi de amorezi.

Într-o zi, tot atât de banal, fata a prins unda iubirii lui, când la cursuri, Ion își uitase privirile pe mâinile ei albe, catifelate. Fata i-a zâmbit cu îngăduință, el s-a repezit disperat să-i sărute mâinile. De-aici a început dragostea lor.

Era o fată naivă, nepricepută, dar plină de dorințe ascunse, pe care nu și le putea înăbuși, lăsându-se ușor pradă aventurilor copilărești. Ion Arvinte a deschis ochii pe ea ; prima lui iubire, mâinile fetei erau martore lacrimilor lui, de multe ori. O iubea fanatic. Olimpia, iubita ideală a studenților sentimentali, n-a întârziat o clipă să răspundă dragostei lui, dar cu o dragoste simplă, ca orice fată care știe că trebuie să aibă un iubit. Ea avea dorințe ascunse, stătea pe gânduri, nepricepută, pe când, în realitate, s-ar fi dat lui Ion din prima zi. Nu iubea omul, dorea bărbatul,

care știa că-i va fi soț, ca în toate căsniciile din lume. Urma școala, pentru că o dăduseră părinții. Erau bogați și vroiau s-o vadă altfel aranjată, decât cum erau fetele din jurul ei. Tatăl său vroia s-o vadă profesoară, mamă-sa, doctoriță. Izbutise mama, pe când fata primise plictisită. Fata aștepta vârsta măritișului și pe bărbatul care s-o dorească.

Apariția studentului Ion Arvinte în viața ei o salvase de calvarul studiilor. Titlul dorit de părinți i-l oferea soțul ei, fără ca ea să mai muncească. De aceea, răspunde declarațiilor lui de dragoste, cu o simplitate care ar fi uimit pe orice alt tânăr mai puțin amorezat ca ea. Ion însă se simțea fericit, protejat de-o putere divină. Când împliniră șase luni de dragoste, fata scrise părinților săi că se mărită și că viitorul său soț dorea ca ea să-și întrerupă studiile și să-și aranjeze în liniște căminul viitor. Ca să-și înspăimânte părinții, adăugă că dorința iubitului ei era ordin de neînlăturat. Ion Arvinte aproape că nici nu fusese întrebat ; aproba orbește orice dorință a fetei, mulțumit că era întrebat și în felul acela.

Părinții au fost de acord ; nici unul n-avea interes să-și mai vadă fata doctoriță, dacă lua de soț un doctor. O chemară acasă. Ion se cunună cu Olimpia, atunci când avu dreptul oficial de a-și bate în poartă firma de medic. Luă o zestre frumoasă : o mie de pogoane de pământ arabil, cinci pogoane de vie, o casă

în centrul orașului Vedeni, unde se duse și el să-și instaleze cabinetul medical ; trei prăvălii, o pivniță cu vinuri și-o curte mare, plină cu tot felul de orătănii. Plus banii.

Când își oprise ochii pe mâinile Olimpiei, la început, n-o știa bogată, averea îl lăsa rece, pentru că avea în fața lui un viitor frumos de medic sârguitor, cum se simțea că era. A primit averea, pentru că socrii săi aveau ambiția să-și mărite fata cât mai bogată, ținând să se discute mult evenimentul, prin târg. El nu s-a atins de averea primită, a trăit din banii câștigați cu medicina. Orășelul Vedeni, unde se instalase, ducea lipsă de un medic tânăr ; ceilalți erau bătrâni, ursuzi, medici vechi, pe care mai ales cucoanele tinere nu-i sufereau. Mai bine mureau decât să se lase consultate de ei, care nu știau să facă un compliment drăguț, care nu știau să le găsească o boală închipuită, care nu știau să le prescrie plecări la băi, decât numai la nevoie. Încă ce nevoie !

Apariția medicului Ion Arvinte în Vedeni făcu senzație deosebită. Mai întâi prin marea dotă pe care o primise ; socrii o divulgară repede. Mama soacră se pricepuse să deschidă discuții prin saloane, prin magazinele pe care le colindă după cumpărături, pe la rude, discuții întinse, explicații largi asupra moșiei, asupra caselor, bănetului, urcându-le valoarea la proporții uriașe. În lumea coconetului din oraș, făcu vâlvă sosirea lui Arvinte. Toată

lumea era convinsă de măiestria lui ca medic, deşi nu-l văzuseră la treabă. Cucoanele îl zăriseră însă de prin balcoane, de pe la ferestre ; era simpatic, brun cu ochii negrii, voinic, calităţi priincioase în cariera sa.

Din primele săptămâni, mama soacră prinse câteva zvonuri nemulţumitoare, prin saloane. Cucoanele tinere se interesau cam curios de doctorul Arvinte. Transmise zvonurile fetei sale, ca să o facă să fie mândră. Olimpia zâmbi, se simţi prea puţin atinsă în amorul propriu. Anul acela îl petrecuse mai mult acasă, aşteptând ca Arvinte să-şi termine studiile, deci pierduse ceva din rafinamentul pe care i-l dăduse învăţătura. Ion era al ei, numai al ei, îl cumpărase cu banii părinţilor, îi aparţinea în întregime. Ea îşi dădea seama de valoarea lui, şi-l revendica, nu pentru că în orăşelul acela era greu de găsit alt bărbat ca el, dar instinctul o îndemna să-şi păstreze averea. Nu i-ar fi cedat uşor, deşi la ea era mai mult respectul pentru căsătorie, decât dragostea pe care n-o înţelegea. Iubirea aducea dureri, pe când legea, drepturi.

Se iviră şi ocazii care contribuiră să-i mărească teama : chemarea medicului, fără vreun motiv serios, numai la cucoane tinere. Dintre toate însă era un caz mai puternic de bănuit, pe care Olimpia şi-l înfipse adânc în minte.

Se afla în oraş, o tânără doamnă care se plictisea teribil în pustietatea aceea. Doamna

Mihaela State. Originară din București, Mihaela se măritase cu fiul unui proprietar bogat din Vedeni. Ea se trăgea dintr-o familie veche de oameni politici ; un unchi al său fusese ministru de mai multe ori. Dar o familie săracă de oameni politici cinstiți. Tatăl o măritase, bucurându-se că o dădea după un om bogat. Soțul o luase din mândrie, devenind chiar partizanul politic al socrului său, pe care vroia să-l scoată deputat în județul Vedenilor. Îi pregătea terenul pentru alegerile viitoare.

Plictisită toată ziua că n-avea nimic de făcut, tânăra doamnă State suferea. Croitoresele n-o mulțumeau ; magazinele erau puține, când vroia să le colinde ; vizite nu făcea cucoanelor din oraș, i se păreau necioplite, lipsite de gust, stridente. Soțul, devenit om politic prin căsătorie, nu căuta s-o mulțumească, nici măcar cu prezența lui, decât la masă și seara, când venea să se culce, obosit. Mihaela n-avea ce să spere : orășelul era mult mai strâmt decât o mahala de-a Bucureștiului. Orașul nu-i oferea perspective, era lipsit de farmec, odios, un oraș fără nici un așezământ care să aducă măcar pe departe cu civilizația capitalei în care trăise. În Vedeni nu erau străzi largi, pentru promenade, nu era o grădină publică, în care să se recreeze un om, nu erau monumente artistice, nici măcar o cofetărie ca lumea. În Vedeni nu erau

decât bragagerii, cafenele murdare și-o berărie stupidă, unde cânta o orchestră suspectă, dezacordată.

Mihaela suferea de plictis, ca un ofițer englez trimis în colonii drept pedeapsă. I se dăduse această viață, fără să i se fi potrivit, n-o întrebase nimeni dacă-i plăcea. Se măritase dintr-un calcul părintesc și aștepta evadarea. Era chinuită. În vălmășagul dezgustului nici nu-și mai dădea seama dacă nutrea vreun sentiment pentru ceva. Era inertă, o femeie moartă sufletește. Dar avea momente când se trezea, când vroia să trăiască. Atunci firea ei cerea ceva necunoscut, ceva asemănător cu o iluzie. Aștepta salvarea.

În starea aceasta se afla când a apărut, în Vedeni, doctorul Ion Arvinte. Cineva i-a adus vestea că doctorul era un om nou. Adică omul care ar fi putut schimba atmosfera casei în care ea murea de plictiseală. Era prin anul una mie nouă sute șase, an urât, ploios, fără nici un pic de frumos în el, creat anume ca să ucidă sufletele slabe. Mihaela iubea neprevăzutul, vroia să evadeze din urbea aceea sinistră, ducându-se chiar într-un mormânt rece. Avea nevoie mai mult de sufletul lui Ion Arvinte, pe care îl zărise de câteva ori pe fereastră. I-a plăcut, dar a întârziat să-l cheme fără un motiv serios.

Într-o zi totuși l-a chemat, chiar neavând nevoie de un medic. Ion Arvinte a pășit pragul casei mari în care locuia Mihaela, cu cea

mai mare liniște în suflet. O zărise și el pe Mihaela, i se păruse prea fină pentru un oraș tăcut de provincie. Bănuise că femeia suferea de o boală a pustiului din oraș.

În ușa unei camere mari l-a întâmpinat Mihaela, cu cel mai nevinovat zâmbet pe buze.

— Aveți un bolnav aici ? a întrebat-o proaspătul medic, purtând o figură îngrijorată.

— Da, eu sunt ! i-a răspuns femeia.

Arvinte a privit-o curios. Un bolnav în picioare ! El se aștepta să găsească un bolnav disperat, pe care să-l salveze și să-și înscrie pe răboj un act de bravură profesională. Când colo, bolnavul său era o femeie plină de viață și de-o frumusețe răpitoare.

— Ia loc, domnule doctor, l-a invitat Mihaela, păstrându-și zâmbetul fermecător.

El s-a așezat numaidecât ; femeia a trecut într-o cameră alăturată, de unde s-a înapoiat cu o tavă plină de bunătăți.

— Domnule doctor, după ce te vei servi, vreau să-mi spui ce am, de sunt atât de grav bolnavă, i-a zise ea, senin.

Ion Arvinte căpătase obiceiul unui profesor de-al său : fuma mult. Își aprinse o țigară, fără să răspundă ceva. Aruncă fumul în sus și acesta se opri ca un nimb deasupra

capului Mihaelei. În clipele acelea o văzu și mai frumoasă. Ea se aplecă și-i zise :

— Îmi dai și mie o țigară, domnule doctor ?

Ion îi întinse tabachera, apoi se ridică spre a-i oferi focul unui băț de chibrit. Rămase în picioare, lăsând să se creadă că se grăbea. Toți medicii tineri sunt grăbiți, când se duc la un pacient, ca și când acasă îi așteaptă sute de bolnavi să-i tămăduiască. Fără să vrea, poate, Arvinte arătă puternic pe figură aerul de grăbit, ceea ce făcu pe tânăra femeie să-l întrebe :

— Cât durează la dumneata o vizită, domnule doctor ?

— Cât doriți, doamnă.

— Nu-i cazul să te grăbești, vorbi ea liniștită. Vrei să bei o cafea cu mine ?... Iar cum el părea a vrea să spună : „M-am înșelat, n-am găsit bolnavul pe care mi-l închipuiam", adăugă repede : Să admitem cazul că mă găseai grav bolnavă, nu ai fi stat mai mult ?

— O, desigur !

— Atunci ?... Fii bun te rog și ia loc. Te mai rog să crezi că sunt grav bolnavă, domnule doctor. Sunt bolnavă de plictiseală, boală fără leac în singurătatea asta. Mă crezi ?

Ion Arvinte aprobă cu un gest din cap, apoi privi în jos, ferindu-se de a da ochii cu femeia din fața sa. O înțelegea ; el însuși se vedea amenințat de această boală provincială, într-o vreme când mijloacele de amuzament

erau reduse. Nu trecuse nici un an de la căsătoria sa și Olimpia se schimbase mult, devenise femeia de casă, o copie a mamei sale care n-o lăsa nici o clipă fără să nu-i dea un sfat gospodăresc exagerat, cu care Olimpia n-avea ce face. Toată casa lor mirosea când a varză, când a murături pe care le punea pentru iarnă, ca pentru un han întreg, când a zahăr ars ; o viață fără elanul necesar tinereții lor, numai cu grija îndestulării stomacului, a asigurării acestei îndestulări.

Cât fusese elev, apoi student, Ion Arvinte uitase viața de-acasă, grijile gospodărești, mâncase pe colțuri de mese, prin restaurante ieftine, sau acasă la el, între două meditații pe care le dădea, în pripă, pe o foaie de jurnal. La fel mâncase și cu Olimpia, când erau studenți ; n-o bănuise femeia cu prejudecățile de azi. E drept, acum o forța mamă-sa, vrând s-o vadă femeie la casa ei, cum fusese și ea pe vremuri.

Ce nu înțelegea Arvinte, la Olimpia, era neseriozitatea cu care-i trata profesia de medic. Ea fusese un an și jumătate studentă la medicină, fără să fi înțeles ceva din misiunea acestei profesii. Erau zile când nu-l lăsa să se ducă la un bolnav, pentru că bolnavul era un om din sărăcimea târgului. Se socotea jignită că soțul său, om bogat, se ducea în casa unui sărac, fiind la ordinul acestuia, primindu-i banii murdari, când el avea ce mânca. Nici la

femeile tinere nu-l lăsa să se ducă, închipuindu-și că-l chemau ca bărbat, nu ca medic. Uneori intra pe neașteptate în cabinetul lui, când știa că se afla acolo vreo cucoană tânără. De multe ori îl aștepta în birjă, afară, când se ducea la vizite, numai să-l facă să iasă repede.

E drept, tinerele cucoane, ba chiar și unele mai în vârstă, începuseră a se îmbolnăvi prea des, de când apăruse Ion Arvinte în Vedeni. Nu-i cruțau nici orele de mese, nici nopțile. Lumea provincială, lipsită de evenimente palpabile, plictisită, începuse să vorbească despre această curiozitate, lansa glume, exagera întâmplările, punând temei pe tot felul de minciuni. Când intra doctorul Arvinte într-o casă, unde se afla o femeie tânără, vecinii apăreau la ferestre, cu ochii țintă în ferestrele de peste drum, pătrunzând cu gândul dincolo de storurile trase suspect. Câți o fi discutând acum intrarea lui, pentru prima dată, în casa lui Ștefan State, când acesta nu se afla acasă.

Mihaela era îmbrăcată într-o rochie neagră de casă, care-i acoperea tot corpul, până sub bărbie. Purta niște pantofi brodați cu mătase, tot negri. Părul bogat, blond, era pieptănat simplu, cu coade mari, răsucite în jurul capului. Mâinile sale aveau degete lungi și fine, trandafirii.

— Sunt bolnavă grav, doctore, îi spuse ea, prietenește, și dumneata nu vrei să mă crezi.

Uite, din cauza acestei boli, nu mă pot îngrășa.

Trase cu palmele pe deasupra rochiei ca să-și arate subțirimea trupului. Arvinte o privi înduioșat. O siluetă fină, armonioasă. Bănui corpul femeii, alb, catifelat, fără nici un gând greu.

— Ar trebui să dormiți mai mult, îi zise el, ocolindu-i intimitatea de adineauri.

— Dorm opt ore pe noapte, pentru Dumnezeu !... se revoltă Mihaela. Cât să dorm mai mult ?

— Nu-i suficient, sunteți prea tânără. Dacă nu mă înșel aveți doar douăzeci de ani.

— Da, atât, oftă ea.

— Aveți somn liniștit ?

— Defel, foarte agitat. Mă scol deseori cu dureri de cap.

Începuse consultația medicală, care îl fură complet pe Arvinte. Doctorul se formaliză :

— Dureri de cap ? Dați-mi mâna să vă constat pulsul.

Ea i-o întinse ascultătoare și el i-o strânse între arătătorul și degetul cel mare de la dreapta sa. Stătu câteva clipe atent. În acest timp privi mâna ei și-i observă toată limpezimea pielii. Simți imboldul de-a strânge toată mâna, acoperindu-i-o în întregime cu a sa, ceea ce făcu, dar ușor.

— S-ar putea spune normal, murmură el. Nu cumva fumați mult ?

— Două sau trei țigări, pe zi.

— Nici soțul dumneavoastră ?

— El, da, fumează mult.

— Chiar când sunteți împreună ?

— Nu-i clipă să lase țigara din gură.

— Ar trebui să vă izolați în cazul acesta, tot timpul când soțul dumneavoastră fumează. Fumul vă face rău, vă enervează, vă indispune cu dureri de cap, ameţeli, visuri urâte... N-ar fi rău să beți zilnic câteva ceaiuri slabe. Ceaiul curăță și întărește organismul. Căutați să beți la fiecare masă câte două pahare cu vin de Malaga. Apoi să faceți cât mai multe plimbări pe jos, fără a evita soarele de dimineață. Cum stați cu inima ?

— Nu știu. E ceva la care n-am mai umblat de mult, glumi ea, aruncând lui Arvinte o privire caldă. Vrei să mi-o asculți ?

El încuviință cu un semn din cap.

— În cazul acesta, cum ? întrebă ea, neștiind ce trebuia să facă.

— Coborâți rochia de pe umărul stâng și acoperiți-vă cu ceva subțire. Eu voi sta cu spatele.

Și se conformă. Doamna State trecu repede la un dulăpior de unde scoase un voal de mătase fină. Își desfăcu nasturii rochiei, trecu cotul și umărul pe sub ea, înfășurându-se cu voalul pe locul gol.

— Gata.

— Întindeți-vă pe canapea și rămâneți așa câteva clipe cu ochii închiși, îi spuse docto-

rul, fără a se întoarce din poziția sa. Auzi mișcările ei, scâncetul canapelei și liniștea se lăsă în cameră. Când o privi, o văzu înfundată în maldărul de puf al pernelor. Cum era cu ochii închiși, părea că doarme. Pleoapele mari și puțin palide depuseseră genele, ca o cedare sinceră, deasupra ochilor ce nu se mai vedeau. Avu senzația că se apropie de o femeie care i se oferea de teamă, înfrântă.

Ea deschise ochii, îl privi, zâmbi ușor, apoi îi închise repede, cu spaima unui copil care nu poate fi ascultător.

— Stați cât mai liniștită, îi zise. Se așeză alături pe pat și-și lăsă capul pe pieptul ei, ca să-i asculte bătăile inimii. Erau ușoare, normale ; se convinsese din prima clipă, dar mai întârzie puțin. Ridică capul și puse ușor o palmă pe același loc. Rezultatul fu la fel. Dar imediat simți inima femeii zvâcnind puternic sub palma lui. Curios puse din nou urechea pe pieptul Mihaelei. Înțelesese că femeia era emoționată de apropierea lui și-l trecu un fior, transmis din căldura corpului ei, prin despărțitura de mătase.

Ea deschise puțin ochii și-l privi ca prin vis. Era el, doctorul Ion Arvinte. Îl iubea ? Nu, n-avusese timp când să se închege acest sentiment. Îi era simpatic, îl dorea, îi plăcea figura distinsă de medic, timpuriu îngrijorată. Era cel mai distins bărbat pe care îl văzuse în orașul acela. Era omul pe figura căruia se citeau frumusețile din suflet, cinstit,

drept, săritor la nevoi. Auzise despre multe fapte frumoase pe care le făcea medicul Arvinte față de pacienții sărmani. Îi veni în minte toate acestea și, fără a se mai stăpâni, încolăci brațul liber pe după gâtul lui și-i atrase capul, ca să-l poată săruta.

Ion Arvinte nu se dezmetici, zăpăcit se lăsă moale, apoi, și mai zăpăcit, oferi Mihaelei primul sărut. Rămaseră așa, fără a mai face vreo mișcare. Amândurora le fu jenă de ce se întâmplase. El se ridică în timp ce ea înclină capul spre perete, ținându-și ochii închiși. Așa, murmură îngrozită :

— Ah, ce s-a întâmplat doctore ? !...

El răspunse cu totul altceva, rușinat :

— Inima vă este normală, doamnă.

Se lăsă tăcerea. Găsindu-se prea încurcat, Arvinte căută să-și facă ceva de lucru. Dar nu avu ce, afară de a-și aranja părul pe care îl bănuia dezordonat. Își zări pălăria pe un scaun. Se gândi să plece. O luă și se apropie de canapeaua pe care ședea întinsă Mihaela.

— Bună ziua, doamnă ! spuse el pentru plecare. Mihaela nu-i răspunse. Se simți stingher. Se aplecă deasupra ei s-o observe ce făcea. Plângea. Din ochi i se prelingeau doar două lacrimi care se opriseră plăpânde pe scobitura ochiului stâng. Îi puse o mână pe frunte și i-o simți fierbinte. O durea greșeala ?

— Îți voi trimite un calmant, ca să poți dormi bine peste noapte, zise el.

— Te rog foarte mult ! murmură Mihaela.

Arvinte se aplecă și-i sărută mâna. Ea se ridică în capul oaselor și-i întinse gura, fără a mai spune ceva. Se sărutară din nou.

— La revedere ! șopti el fericit.

— La revedere... mâine ?

— Da.

— Te-aștept. Să vii ! Te-aștept, voi fi singură.

Ion Arvinte păși greu spre ușă. Din prag o mai privi pe Mihaela. O văzu fermecătoare, cu ochii vii, cu fața aprinsă și gura arsă de dorința unui nou sărut. Mihaela sări din pat și alergă spre Ion, cu brațele deschise, ca să mai guste o dată din păcat.

II

Filmul se desfășura repede în mintea lui Ion Arvinte.

Când s-a dus a doua zi la Mihaela, a găsit-o cu soțul său, Ștefan State. Acesta auzise că va veni doctorul Arvinte și-l aștepta. Era o zi caldă, o căldură ciudată de toamnă întârziată, venită fără s-o mai aștepte cineva ; soarele cădea greoi pe geam, deasupra mobilelor din casă, pe covor, cu o nuanță comică de zăduf.

Zăduf puternic a simțit Ion Arvinte, când l-a văzut pe State în cameră. Mihaela îi promisese că va fi singură, și el trebuia să dea

ochii, pe neașteptate, cu un om pe care îl înșela. Situație prin care nu trecuse în viața sa până atunci. De-aceea s-a întunecat la figură, simțindu-și inima bătând puternic. I-a luminat fața Mihaela, cu un zâmbet asigurător. Ea îi înțelese nefericirea, dar vroise să-i spună că pentru dragostea și liniștea lor, era mai bine să se întâlnească cu știrea soțului ei.

Ștefan State s-a ridicat să strângă mâna medicului, cu care mai vorbise doar de două-trei ori până atunci ; o cunoștință de protocol, fără căldură. Mihaela își întinsese picioarele de-a lungul sofalei pe care ședea. Erau într-un salonaș intim, cu mobilele mici ca pentru o cameră de copii. Pe Arvinte l-a întristat mult prezența soțului Mihaelei acolo ; nu venea să vadă o pacientă, venea să strângă în brațe femeia care-i tulburase sângele, cu douăzeci și patru de ore mai devreme. Numai el știa cum trecuse acest timp și că abia așteptase momentul revederii. Spusese Olimpiei, o minție, că doamnei State îi era rău, ca să poată pleca nebănuit oricând vroia. Și-așa venise cu o oră mai înainte decât trebuia.

— Am auzit că vei veni și te așteptam doctore, îi zise Ștefan State, privindu-și ceasornicul.

Ion Arvinte bănui că celălalt se mira de urgența cu care venise. Căută o scuză :

— Mai am două vizite de făcut, de-aceea am venit acum...

State îi strânse mâna, amical.

— Ce părere ai despre bolnava noastră ? îl întrebă. După calmantul dat de dumneata aseară, a dormit îndelung, însă nu fără tremurături în timpul somnului.

Ion Arvinte privi sincer îngrijorat, spre Mihaela. Soțul, cunoscând superficial luarea pulsului, apucă mâna femeii sale.

— Cam accelerat, murmură el, nesigur.

Doctorul luă și el mâna Mihaelei. Ca să nu contrazică pe celălalt, spuse doar pentru ea :

— Ca și ieri... V-a fost rău noaptea trecută, doamnă ?

— Nu. Calmantul pe care mi l-ai trimis, mi-a dat o noapte liniștită. Și zâmbi cu înțeles.

— Lasă-lasă, eu știu ce spun : ai tremurat toată noaptea, interveni State. Are nevoie de un tratament serios, doctore. Ce zici ? Se poate ?

— Nimic altceva decât o supraalimentație bine chibzuită. I-am spus doamnei să mănânce bine și să bea la fiecare masă două pahare de Malaga.

— Da ? Foarte bine ! De acord, spune soțul repede, descoperindu-și una din manșetele cauciucate, de la mânecile cămășii, pe care scrise, ca să nu uite : 10 sticle Malaga. Conchise satisfăcut : să-ți spun sincer, doctore, și eu m-am gândit la așa ceva... Acum, te rog să nu fii supărat : te las cu soția, pentru că

eu plec... am un comitet județean, la ora șase. Când te mai văd ?

— Oricând.

— Bun. Mâine seară luăm masa cu toții, aici. Spune-i doamnei dumitale că o rog să ne facă onoarea. Nu-i așa, Mihaela ?

— Cu plăcere, aprobă ea.

— S-a făcut ! La revedere, doctore... cu bine Miha !...

Strânse mâna lui Arvinte și porni grăbit spre ușa dinspre sufragerie. În drum se opri, reamintindu-și de ceva.

— Ia stai puțin, doctore, zise el. Am ceva de vorbit cu dumneata. Apoi, privindu-și din nou ceasornicul de aur : aș avea un sfert de oră liber... ia loc, domnule Arvinte, nu te supăra că-ți întrerup ora de consultație.

— Dar, domnul doctor e grăbit, spuse Mihaela.

— Câteva minute n-o să fie crimă. Uite că doctorul vrea...

Arvinte se așeză pe un fotoliu scund, gata să asculte. Mihaela îl privi nemulțumită. Așteptase cam mult clipa când vor rămâne singuri.

— Dumneata știi ceva în privința agitațiilor țărănești care au început prin Moldova ? întrebă State pe doctorul Arvinte, foarte îngrijorat. Ce vor oamenii aceștia ? !

— Ce vor ? ! întrebă la rându-i medicul, cu aceeași mirare. Pământ vor, după câte știu... Vor să fie împroprietăriți.

— Păi se poate ? ! sări, stârnit de noutate tânărul proprietar care-şi vedea moşia ameninţată. Doar n-o să dau ţăranilor pământul meu, iar eu să sărăcesc de dragul lor ?

— Cât pământ ai dumneata ? ' îl întrebă Arvinte.

— Vreo trei mii de pogoane.

— E prea mult pământ pentru un om.

— Mult ?... Asta-i bună !... Intenţionez să mai cumpăr ceva, ca să-i fac Mihaelei o moşie aparte, unde să stea vara când eu am mai multe treburi...

— Dar nu te gândeşti că sunt mii de ţărani care n-au măcar un pogon de pământ ?

— Să-şi cumpere.

— Cu ce ?

— Cu ce cumpăr şi eu : cu bani !

— N-au bani.

— Eu cum am ?

— Nu-i o socoteală dreaptă, asta pe care o faci dumneata, domnule State. Nu toată lumea este bogată. Ţăranii, se ştie, sunt săraci de când s-au născut...

— Aşa cum sunt şi eu bogat, tot de când m-am născut, şi cu asta suntem chit, îl întrerupse celălalt, jubilând.

— Dacă aşa stau lucrurile, sigur că suntem chit, adăugă doctorul, zâmbind. Numai că ceea ce stabilirăm noi nu conţine adevărul şi nu soluţionează chestiunea.

Tânărul medic se ridică fără motiv şi parcurse camera, până la fereastră, unde se opri.

Privi pe geam : vremea se schimba lent. Începuse să bată vântul, geamurile se cutremurau ușor. Nu ploua, dar se lăsa o umezeală din cer, ca o cascadă de apă rătăcită prin spațiu și vânturată cu migală. Deodată în ochii lui Ion Arvinte apăru un țăran bătrân, pe care îl văzuse pe câmp, într-o zi când venea de la țară. Un bătrân slab, cu ochii scorojiți și carnea neagră pe el. O bucată de pământ secetos, colțurată în forma unui om. În ochii lui citise Arvinte toată tragedia pământului pe care îl revendicau pe vremea aceea țăranii din Moldova... Pământ !... O vorbă doar, dar plină de mii de înțelesuri. Țăranul trecu numai o clipă prin ochii lui Arvinte și-i lăsă o dâră dureroasă în minte.

— Domnule State, vorbi el din locul unde se afla, problema asta e mult mai grea decât cum o soluționăm noi. Nu-i doar un joc de cuvinte, într-o conversație de salon. Dimpotrivă, are un răsunet adânc în toată structura mediului social de la noi. Sunt oameni care cred că pentru bunul mers al statului este nevoie de o mare reformă agrară, prin care să fie împroprietăriți țăranii...

— A-ha !... izbucni Ștefan State, bănuindu-se amenințat. Liberalii ! Și dumneata ești liberal, doctore ?

— Eu nu sunt liberal, dar oricând voi recunoaște că țăranii trebuie împroprietăriți.

— De ce nu începi cu pământul dumitale ?

— Eu n-am pământ, spuse doctorul, jenat.

— Ba ai. Doar ne-am întâlnit pe vară, la câmp.

— Nu este pământul meu, e zestrea soției mele. Și-apoi cu ce aș rezolva problema, dând țăranilor mia aceea de pogoane pe care o are soția mea ? Altfel stă cazul pe care nu-l putem limpezi azi...

Ștefan State se ridică și el. Discuția nu-l pasiona prea mult dacă era vorba că el n-avea dreptate ; niciodată n-a rezolvat probleme grele, pe care ce-i drept, nici nu le-a înțeles. Îi era silă să discute despre oamenii săraci. El știa că săracu-i sărac și bogatu-i bogat. Atât. Așa era viața, și nici nu se gândea la schimbarea ei. Ideile liberale ar fi bune, dar numai așa, pentru păcălirea celor ce vor să aibă mai mult decât au. Chiar socrul său era liberal, căci făcea politică în partidul „Roșilor" și era sărac.

— Eh ! izbucni pe neașteptate amfitrionul, mie nu mi-e frică, doctore, pentru că eu sunt socialist. Poate mai socialist decât dumneata, dacă vrei. Dar nu admit exproprierea, domnule ! Asta ar fi anarhie... Ridică un deget spre tavan și repetă filosofic : Anarhie !

Era o tiradă pe care o auzise la socrul său. Doctorul zâmbi, observându-i naivitatea cu care discuta. Noroc că interveni Mihaela :

— Ștefane, dar tu aveai treabă, nu ?

— Ai dreptate, sări State, privindu-și din nou ceasornicul. Doctore, iartă-mă, vom continua discuția mâine seară. La revedere !

Arvinte îi întinse mâna :

— La revedere !

State ești foarte grăbit ; se auziră câteva uși trântite în fugă, apoi ceva mai târziu zgomotul pașilor săi pe caldarâmul din curte. Arvinte privi puțin pe fereastră ; era pătruns de o mâhnire în suflet ; ceva negru îi apăsa pe el. Bărbatul acela pleca cu atâta încredere naivă în sinceritatea lor ! Ion Arvinte vroia ferm să uite tot, știind că va fi și mai chinuit întârziind pe gânduri. De-aceea se întoarse grăbit spre Mihaela. Ea era la spatele lui, cu mâinile întinse ca să-i acopere ochii și să-l sperie. Mai avu doar o clipă de remușcare : nu era cinstit ce făcea ! Deschise și el brațele și-o cuprinse la piept. O strânse puternic, tăcut, ca să și-o însușească, s-o bage în sufletul său, să fie cu ea un singur om. Ea oftă înăbușită, lăsându-i-se moale în brațe. Trecură îmbrățișați pe sofa.

Când pendula din sufragerie bătu puternic ora șase, ei se treziră din sărutul lung.

— Mi-a fost dor de tine, Mihaela.

— Și mie, dragul meu.

O spovedanie mai lungă nu le-ar fi folosit la nimic, le-ar fi trezit conștiința. Cei care greșesc nu-și spun păcatele. Ei greșeau.

Ion Arvinte avea douăzeci și șapte de ani ; plănuia să se ducă un an la Paris, pentru a se specializa câtva timp în Orașul-Lumină. Speranța lui era să ajungă un medic bun, o nă-

dejde a profesiunii sale. Orășelul Vedeni fusese pentru el un câmp vast pentru experiențe. Cu cât înainta mai mult, cu atât vedea că avea nevoie de cunoștințe mai multe în medicină. Ar fi făcut progrese mari, dacă Olimpia l-ar fi înțeles. N-a fost înțeles de nimeni, nici de socrii săi, care se mulțumeau doar cu titlul de medic al ginerelui lor. Ion avea nevoie de un prieten ; între ai săi se simțea străin. Olimpia îl sâcâia cu firea-i bănuitoare fără dovezi, cu închipuirile sale. Soacra aducea în casă zvonuri, presupunerile care circulau prin oraș. În mijlocul familiei descoperise pe adevărata Olimpie, așa cum n-o bănuise vreodată. Se făcea tot mai frumoasă ; traiul bogat o deschisese ca pe-o floare proaspătă. Curios poate, dar, cu cât Olimpia se făcea mai frumoasă, cu atât Ion Arvinte se îndepărta mai mult de ea. Poate că și ea ar fi făcut la fel dacă nu l-ar fi știut căutat de femei, dacă nu l-ar fi bănuit zilnic când cu una când cu alta.

În cele mai multe din cazuri, Olimpia avea dreptate, femeile doreau să-l vadă, nu să le consulte, dar el nu era vinovat. Nu răspunsese nici unei dragoste care i se oferea. Totdeauna rămăsese medicul cinstit, care se simțea, care era. La Mihaela State se oprise dintr-un sentiment profund de compătimire și înțelegere sufletească : o vedea suferind ca și el. O iubea pentru această nefericire comună. Nici ea nu se născuse în atmosfera plictisitoare din provincie. O iubea încă de pe vremea când n-o

cunoștea, pentru că dorea un om cu sufletul ca al ei. Avea nevoie de ea. Și Mihaelei îi trebuia un suflet aparte, cu care să-și amăgească ființa. Fiind bogată, n-avea nevoie să muncească pentru a-și uita viața ce o înconjura. Soțul ei n-ar fi lăsat-o să facă ceva mai mult peste preocupările de înfrumusețare. O dorea frumoasă, nu atât ca femeie, ci ca să se mândrească cu frumusețea ei prin saloane, la sindrofii, pe stradă când ieșeau în trăsura lor cu caii albi, sprinteni, de cea mai bună rasă ; altă mândrie a soțului.

Ion Arvinte a plecat de la Mihaela mai legat de ea, mai dornic de-a o vedea cât mai des. S-a convins că o iubea altfel decât o iubise pe Olimpia la început. Avea nevoie de Mihaela pentru toată viața sa. I se deschidea un drum spinos între două sentimente pe care nu știa cum să le armonizeze. Mihaela și Olimpia. Ce-avea să facă cu sufletul său plăpând ?

III

Un an a durat într-ascuns dragostea dintre Ion Arvinte și Mihaela State. Se întâlneau pe oriunde mintea lor scormonea o ascunzătoare. Câtva timp la început, doctorul a venit aproape în fiecare zi să-și viziteze „bolnava". Uneori venea ea în cabinetul său unde, în pripă, până ce sosea Olimpia, reușeau să se strângă în brațe, să se sărute și să fixeze un

loc de întâlnire. Alteori, când Ștefan State nu era în oraș, Ion venea la ea, printr-o intrare dosnică și rămânea o oră, timpul necesar pentru a motiva o vizită la un bolnav îndepărtat. În vară, Mihaela a plecat pentru o lună de zile. Bărbatul ei n-a putut s-o însoțească, fiind ocupat cu treburile moșiei. Atunci a putut și Arvinte să se repeadă două zile la București, spre a fi cu iubita sa în plină libertate.

Secretele femeii, e drept, nu le aude bărbatul, dar le-aude satul, și într-un oraș mic zvonul se duce mai repede, întemeiat sau neîntemeiat. Nu se poate ascunde ușor un secret, într-un oraș în care oamenii n-au de făcut altceva decât să vâneze secrete.

Ca să-și acopere lipsurile bătătoare la ochi, Ion Arvinte își făcuse obiceiul de-a se duce la clubul unde se întâlneau bărbații din lumea bună a orașului. Găsea acolo o atmosferă închisă de cafenea, în care n-ar fi intrat cu plăcere niciodată. Se ducea de nevoie ; de-acolo putea să lipsească mai ușor ca de-acasă.

Deși nu descoperise nimic în sarcina soțului ei, totuși Olimpia îl bănuia cu tenacitatea-i feminină. Nu-l bănuia numai cu Mihaela, îl bănuia cu toate femeile care îl chemau la ele și nu se aflau pe patul morții. Nu se sfia să pună pe câte cineva să-l urmărească ; avea destule rude sărace care căutau să scoată ceva bani de la ea, servind-o cu minciuni. Se găseau și oameni care îi trimiteau scrisori anonime cu diferite presupuneri de-ale lor.

Într-o seară una dintre iscoadele Olimpiei a anunțat-o că Ion Arvinte a plecat de la club cam misterios : fără să-l cheme cineva. S-a dus și ea în oraș. Bănuia că doctorul plecase la una din „bolnavele“ care îl chemau mereu zilele acelea fără motiv grav. E o cucoană tinerică venită de curând în oraș, deocheată imediat prin unele libertăți ciudate ce și le îngăduia. Servitorii clubului n-au știut ce să-i spună despre plecarea lui Arvinte. S-a reîntors acasă convinsă pe jumătate că el era la aceea. Când l-a văzut intrând pe ușă i-a zis :

— Te-am căutat la club, nu erai acolo...

— Am fost la doamna State. E bolnavă.

— Dar nu mi-ai spus nimic, la plecare.

— Nici n-am știut. Am fost chemat de la club.

Convorbirea s-a terminat aici, dar Olimpia a rămas convinsă de un neadevăr : servitorii clubului nu știau că Arvinte fusese chemat de cineva. Nu se putea ca ei să nu știe pentru că nu intra nimeni în club, până ce nu era văzut de servitori. După ce au luat masa, Olimpia a mai încercat să deschidă vorba :

— Ce are Mihaela ?

— O simplă răceală care l-a îngrijorat pe Ștefan. De-aceea m-au și chemat.

Auzind că Ștefan State era în oraș, Olimpia s-a mai liniștit, dar ca din întâmplare a doua zi s-a dus în vizită la Mihaela. „Bolnava“ era sănătoasă și... singură. Tocmai când pleca

ea, Ștefan State sosea cu trăsura de la țară, unde era plecat de trei zile.

Descoperise încă o minciună de-a soțului ei. Stătuse mai bine de-o oră cu Mihaela State care n-avusese nimic, când soțul acesteia era plecat din oraș. Deci era ceva. De ce o mințise Ion, dacă nu pentru a-și motiva timpul pe care și-l petrecuse ascuns cu femeia aceea ? Ce au făcut amândoi în acel timp ? Că Ion ascundea ceva în viața lor comună, nici nu mai încăpea îndoială pentru Olimpia. Omul se schimbase mult de câtva timp. Era când vesel, când trist, fără vreun motiv cunoscut de Olimpia care îi cunoștea toate necazurile și bucuriile. A început să facă lumină în mintea ei ; și-a revizuit întâmplările mai mari din ultimul timp : vizitele lui Ion la doamna State, plecările lor din oraș, petrecute în același timp, zvonurile auzite, scrisorile anonime, tot, tot, tot.

Adevărata amantă a lui Ion Arvinte era Mihaela State ! Fără îndoială. Olimpia nu și-a spus gândurile. Dacă ar fi provocat vreo discuție i s-ar fi cerut să facă dovada și și-ar fi pus soțul în gardă. Că o înșela era sigură. S-a simțit jignită. Ce-avea de făcut ? Să încerce să-i prindă ? Să plângă ? N-o să-i poată prinde.

La jignire va răspunde cu jignire. Atunci se va vedea cine e mai tare.

Totuși Olimpia se gândi să nu meargă prea departe cu gluma ; răutatea ei nu luă proporții. Îi trebuia un bărbat, cu ajutorul căruia să

se răzbune pe Ion Arvinte. Dar care bărbat nu s-ar fi angajat cu o femeie frumoasă cum era Olimpia ? Îl găsi repede.

Orașul nu avea o garnizoană militară, dar, în timpul când faptele de mai sus se petreceau, în Vedeni se afla o companie de soldați pentru paza orașului. Era după revoltele țărănești din anul 1907. Compania mai întârzia pentru nevoile localnice. Comandantul trupei era maiorul în rezervă Gherghel Anton, un bărbat voinic, prezentabil, avocat în timp de pace și cu renume sentimental. Fusese însurat de două ori până atunci, căsnicii care nu duraseră mult.

Maiorul Gherghel era cuceritor de inimi feminine, mergea plin de fireturi, epoleți, pinteni, sabie, brandenburguri, vipuști, tot ce ar fi făcut să înnebunească cucoanele din provincie. Era tot ce putea fi mai frumos pentru aceste cucoane. Sunetul unei săbii libere pe caldarâmul străzii le-ar fi sculat din somnul cel mai greu. Fanfara militară le scotea la ferestre, numai cu speranța că în capul trupei vor vedea un tânăr ofițer, mergând țanțoș, aruncându-le priviri și ocheade discrete.

Anton Gherghel era în cei mai frumoși ani ai săi. Doamnele din oraș îl adorau mai nebune, cu cât el le refuza mai des. Era un eveniment rar când Gherghel venea la o invitație. Atunci „frumosul Tony" mânca și bea tot ce era mai bun. Din experiență Tony știa totuși că nu era bine să facă vizite femeilor mări-

tate ; îi plăcea aventura fără riscuri, mai ales că era atât de prețuit. La dans, când simpatiza o femeie, o invita la el acasă, șoptindu-i discret :

— Mâine la ora patru, la mine.

Femeia se roșea de fericire, dar gemea :

— Ah, nu se poate, Tony !

— De ce ? Nu știi unde stau ?

— Ba da, dar nu se poate, mi-e frică. Nu cere unei femei ce nu se poate da, că mi-e frică.

Tony îi strângea mâna cu o deosebită căldură, o privea în ochi și-i mai șoptea :

— Vino.

— Bine, voi veni, șoptea și ea, convinsă.

A doua zi, la ora trei, Gherghel își striga ordonanța :

— Ioane !

— Ordin, domnule maior !

— Ține un pol. Știi ce trebuie să cumperi ?

— Da, domnule maior : o sticlă cu vin negru, un sfert de pișcoturi și... o aia așa, cu cofeturi... Am înțeles, să trăiți !

La ora patru, Ion deschidea ușa unei cucoane care intra grăbită și înfricoșată, ca și când se ducea la moarte. Într-o zi, ordonanța a deschis ușa unei tinere doamne de-o frumusețe cum nu mai fusese vreuna până atunci. Era Olimpia. Ceea ce l-a uimit mult pe Ion a fost că Gherghel nu-l trimisese să cumpere nimic, înainte de-a veni cucoana asta. Ceva

mai mult, superiorul său nu ieșise din casă toată ziua și-avusese o figură gravă, ca niciodată.

IV.

Începutul a pornit numai din dorința Olimpiei de a se răzbuna. Doctorul Ion Arvinte o depreciase, înșelând-o. Deci n-o iubise niciodată. Atunci de ce se căsătorise cu ea ? Din interes ? Care interes, când nu dăduse atenție averii ei ? Poate din cavalerism că-i devenise amantă, înainte de a se căsători ? A fost un om calculat ? Ce-a fost ?

Zile întregi au chinuit-o multe întrebări la care nu și-a putut răspunde niciodată. Olimpia știa un singur lucru : nu-l iubea pe Ion Arvinte decât ca soț. N-ar fi iubit nici un bărbat altfel ; nu știa ce era iubirea care s-o fi făcut să sufere. Totdeauna a fost rece. A înțeles însă de la început că Ion o iubea. De ce se schimbase acum când ea se prezenta mai fermecătoare, mai plină de viață, altfel decât cum o cunoscuse ?

Intervenise a doua femeie în viața lor și inima lui Ion bătea pentru aceea. Ion știa să iubească. Dacă se îndreptase spre altă femeie, pentru ea nu mai avea nimic în suflet. Va rămâne lângă ea numai pentru că îl lega cuvântul de onoare, dar va fi un om rece, plictisit, un obligat. Atâta tot.

Poate că pornind de la aceste gânduri a primit invitația unei vecine, la o sindrofie. Vecina i-a spus : „Va fi și Tony la noi".

În ziuă aceea Ion plecase de-acasă, fără nici un motiv. Era a cincea plecare în felul acesta, în vreo zece zile. Olimpia se informase : Ștefan State lipsea din oraș. Lui Ion nu i-a mai spus nimic. Ar fi însemnat încă un neadevăr spus de el, încă o serie de întrebări enigmatice puse de ea.

Cine era acest Tony ? s-a întrebat Olimpia, neînțelegând pe deplin cam ce vroia să spună vecina sa. Nu putea fi decât ofițerul care trecea prin fața casei ei, de zece ori pe zi. Când se uita Olimpia pe fereastră, nu se putea să nu vadă și să nu fie salutată de un ofițer plin de fireturi. Din cauza acestor fireturi nu reținuse în minte figura lui.

Răspunse prietenei că va veni. S-a dus mai mult din curiozitate. Maiorul era acolo. Tânăra femeie îl găsi de nerecunoscut, nu-și dădea seama că se afla în fața ofițerului care o saluta zilnic pe stradă. Tony era curățat de toate fireturile strălucitoare de pe uniforma sa, parcă ar fi știut că Olimpiei nu-i plăceau. Aflând că era avocat, Olimpia îi zise :

— Cum te simți în orașul nostru, domnule avocat ?

El stătu pe gânduri ; Olimpia nu era una dintre gâsculițele obișnuite, bune de mințit ;

cu ea era nevoit să vorbească sincer. De-aceea zise :

— Mă simt străin, doamnă.

— De ce, când dumneata te bucuri de multă simpatie aici ?

— Este adevărat, dar și simpatiile sunt trecătoare. Nimic din aceste bunuri nu-mi aparține.

— Nici măcar dragostea femeilor ?

— Nici măcar atât. Femeile nu mă iubesc, mă doresc. Sunt mai mult un bufon al simțurilor lor. Dacă aș pleca din acest oraș, toată lumea m-ar uita...

Olimpia zâmbi.

— În cazul acesta, nu ești de invidiat, domnule Gherghel...

— Toate lucrurile au două fețe, doamnă. O față frumoasă, alta urâtă. Eu le trăiesc din plin pe-amândouă...

Seara, când era la masă cu bărbatul ei, Olimpia spuse, ca din senin :

— Azi am făcut cunoștință cu avocatul Anton Gherghel. Tu l-ai cunoscut vreodată ?

— În treacăt, la club. Ce-i cu el ?

— Se plictisește grozav, bietul om ; duce lipsă de prieteni... L-am invitat la noi, pentru mâine la masă. E bine ?

— Da.

Lucrurile s-au precipitat. Într-o zi, încurajat de desele ocazii când se găsea singur cu Olimpia, Anton Gherghel i-a spus că o iubea.

— Curios ! Tocmai dumneata ?

— Da eu. Sunt dornic de o viață care să mă mulțumească și pe mine.

— Dă-mi voie să mă gândesc până mâine la ora patru.

— Îți mulțumesc ! a izbucnit el, fericit.

— Să fim înțeleși, a adăugat Olimpia, eu nu pot fi amanta nimănui.

— Va fi așa cum vrei dumneata.

— De ce mă iubești ?

— Pentru că ești femeia pe care am dorit-o toată viața. Te rog să nu te îndoiești o clipă de sinceritatea mea.

— Am încredere în cavalerismul dumitale.

Spre miezul nopții, când doctorul Ion Arvinte s-a reîntors din biroul său, a găsit-o pe Olimpia așteptându-l în camera lui. Stătea pe scaun, îmbrăcată în costumul de zi.

— Cum de nu te-ai culcat ? a întrebat-o el, îngrijorat. S-a întâmplat ceva ?

Ion Arvinte nu-și dădea seama cât de vertiginos se desfășura viața în jurul său. Trăia cu mintea dusă pe alte meleaguri, decât acelea ale realității imediate.

— Nimic nou, Ioane, i-a răspuns, calmă, Olimpia. Vroiam să mai stau de vorbă cu tine. Ești foarte ocupat, toată ziua.

— Ai dreptate, îngădui Arvinte, așezându-se alături, pe un scaun larg. Dar uite ce vreau să te rog mai întâi : ești bună să-mi faci o cafea ? Servitoarea s-a culcat, n-am pe cine ruga...

— Da-da, îți voi face eu, numaidecât. Numai să nu te simți rău după cafea, la ora asta.

— Am nevoie.

Olimpia aprinse o lampă de mână și trecu în bucătărie. Ion Arvinte își lăsă capul pe-o palmă. O mulțime de gânduri îl năpădiră. Dragostea lui cu Mihaela lua proporții : nu mai putea trăi fără ea ; o vizita de câteva ori pe zi, cu motiv și fără motiv. O dorea și-n somn. Trecea pe strada unde locuia ea, numai s-o zărească o clipă la fereastră. La fel era și Mihaela : chinuită de dorul de a-l vedea.

De când se convinsese că Ion era amorezat de Mihaela, Olimpia nu-l mai urmărea. Îi era teamă ca adevărul să nu izbucnească prea tare. De multe ori, când Mihaela se afla la Ion, în camera de consultații, o chemau și pe Olimpia. Ea se făcea că nu aude sau se scuza că nu era îmbrăcată pentru musafiri. Ocolea să se întâlnească cu ei.

Ion Arvinte a înțeles că nevastă-sa bănuia ceva. De prins, nu-l prinsese cu nimic și, după cum vedea, Olimpia nu căuta ocazia aceasta, ba chiar o ocolea. Prietenia Olimpiei cu Gherghel n-o înțelegea defel Arvinte. De ce îl invita atât de des Olimpia ? Era amantul ei ? Femeia căuta să se răzbune, astfel ? Dar n-avea un motiv serios de răzbunare !

E drept, de când începuse dragostea lui cu Mihaela, Ion o neglija puțin pe Olimpia, deși

făcuse sforțări să-și păstreze firea de la început. Olimpia fusese rece, totdeauna ; cel mai drăgăstos în familie era el. Încetându-și cât de puțin felul de-a fi, a lăsat loc de bănuială. Niciodată Olimpia nu venise în patul lui, nechemată, dar Ion o aducea în fiecare seară în brațe, la el.

De la un timp acest obicei se rărea, deși Olimpia se făcea mai frumoasă, deși era mai îmbietoare. Acest lucru se petrecu de când apăruse *cealaltă*. Olimpia mai știa că Ion nu era bărbatul căruia îi trebuia două femei ; el iubea doar o femeie și trecuse la Mihaela, răcindu-se de ea. Ion nu era mincinos în dragoste, cum nu era ca medic, cum nu era ca om.

— La ce te gândești ? l-a întrebat Olimpia pe când îi punea ceașca cu cafea pe măsuța de lângă el.

El o privi vinovat, ca prins asupra unui fapt nedrept. Gândurile erau singura-i ladă secretă, unde nu putea umbla nimeni. Atât avea asupra lui mai de preț. Sclavul are o singură libertate, pe care nu i-o poate ataca stăpânul : libertatea de-a gândi. Și, de multe ori, e mai frumos un gând curat ascuns, decât un gând rău, spus.

De teamă să nu i se ghicească gândurile, Arvinte murmură chinuit :

— La multe lucruri, Olimpia...

Ea se așezase în apropiere de scaunul lui. Își privea cu atenție unghiile. Văzând o neregulă pe ele, se scuză și trecu la măsuța de toa-

letă, de unde luă o unealtă subțire. Reveni, ocupându-și locul, ca să cerceteze mai departe unghiile. În această poziție, vorbi liniștită :

— Ioane, vreau să te întreb ceva...

El ridică privirea, păstrându-și aerul chinuit de mai 'nainte.

— Da, te ascult, răspunse.

Arvinte se sprijini cu cotul pe brațul scaunului, cu un pumn sub bărbie. Așa își înfipse privirea pe covorul alb de la picioarele sale. Olimpia se ridică și veni în fața lui.

— O iubești pe Mihaela State ? îl întrebă.

Soțul său nu-i răspunse și se lăsă o tăcere grea. Se aștepta de mult la o lămurire, de care bănuia că va fi o răfuială mai zgomotoasă. Dacă Olimpia vorbea cu atâta calm, parcă ar fi vorbit de unghiile pe care și le ajusta în clipa aceea, se vede că problema n-o pasiona. Dar de ce punea întrebarea ?

Vorbea doar ca femeie, nu ca soție ; se simțea mai mult jignită în amorul propriu, de dragostea lui cu Mihaela State. Poate că mai era și alt motiv, dacă ea se hotărâse, chiar așa calmă cum era, să-l întrebe asupra acestei dragoste. Secretul nu-l putu prinde la iuțeală Ion Arvinte. Ea se reașeză pe scaun și, pentru că el nu-i răspunse repede, zise :

— Te-am întrebat ceva.

Doctorul Arvinte se ridică, împins de o tulburare interioară. Se simți caraghios, legat de niște ițe banale, urâte. Nu asta visase el, când era student. Cel mai urât sentiment este

acesta, când lași frâu inimii, pierzându-ți capul. Stupid sentiment ! Ion Arvinte încercă să se revolte contra răului, în mrejele căruia căzuse, dar nu putu. Ar fi însemnat să gândească rău despre Mihaela. O văzu înaintea ochilor săi, așa cum fusese prima dată când îl sărutase, întinsă pe canapea, cu două lacrimi limpezi oprite pe obraz. Femeia aceea era sigur, îl iubea, așteptând de la el, bărbatul puternic, s-o elibereze dintr-un sclavagism în care soarta o aruncase. O iubea și el.

Își reveni repede și, trecându-și o palmă pe deasupra frunții ca să se liniștească, vorbi :

— De ce vrei să afli unele chestiuni, de care cred că nu ai nevoie ?... Șovai puțin, parcă ar fi vrut să mai spună ceva. Se opri în mijlocul camerei, ametit de greutatea conștiinței.

— Eu trebuie să știu tot ce se petrece cu mine, protestă, nemulțumită, Olimpia. Ești soțul meu și nu ți-e permis să săvârșești abateri...

— Ai dreptate, aprobă, mai șovăitor, Arvinte.

— Cred că nu e cazul să negi ceva, când este adevărat... și n-o să-mi ceri mie să aprob cele ce faci, Ioane. Prin întrebarea mea vreau să trezesc în tine bărbatul, cavalerul, dacă nu soțul. Te rog să-mi răspunzi sincer la întrebarea pe care ți-o pun : O iubești pe Mihaela State ?... Vezi ? nu te întreb dacă ești amantul ei...

— Nu sunt amantul doamnei State ! se revoltă el, ușor, deși ar fi fost firesc să fiu. Oare am fost amantul tău înainte de a ne cununa ?

— Depinde de oamenii care judecă.

— Oamenii care judecă nu ne puteau considera amanți... Dar dacă ți-aș spune că o iubesc pe Mihaela State, ce-ai face, Olimpia ?

— Mâine aș consimți să fiu soția avocatului Gherghel.

— Ai un amant, vrei să spui.

— Nu încă... Gherghel mă iubește...

— L-ai iubi și tu ?

— Așa cum te-am iubit și pe tine... la început, cât ai fost drept. Nu-ți reproșez nimic, să știi. Te cunosc și te înțeleg, Ioane. Asta e, firea ta, poate că n-ai nici o vină. Ai sufletul curat, sunt sigură. Între mine și Mihaela State, ea este cea nefericită și pe tine te îngrijorează nefericiții...

— Mă ironizezi ? o întrebă el îndurerat.

— Aș fi o ticăloasă. Tu știi că nu sunt.

— Olimpia, spuse Ion Arvinte, luându-i amândouă mâinile într-ale sale, sunt un om care nu-ți mai poate oferi fericirea ce ți se cuvine. Mă înțelegi ?... Pentru că Olimpia nu-i răspunse, ci își lăsă privirea pe spațiul dintre amândoi, el continuă emoționat : nu știu dacă mai pot face fericit pe cineva, dacă mă mai pot ferici chiar pe mine... Aici trăiesc o viață care nu este a mea, sunt străin de tot ce mă încon-

joară ; orașul acesta mă respinge. De-atâția ani, nu mi-am putut face un prieten în el. Vreau să evadez de-aici, Olimpia !... M-ai adus într-o avere pe care n-o merit și de care, după cum vezi și tu, n-am nevoie ; n-am dorit-o. Eu vreau să muncesc, nu să trăiesc din veniturile unei averi care-mi asigură viața de trântor. Simt în mine puteri atât de mari, încât pot să-mi fac singur averea de care aș avea nevoie...

— Ce rămâne de făcut ? îl întrebă ea îngrijorată, punându-i o palmă pe fruntea, pe care o bănuia încinsă.

— Tu ce părere ai ?

— Eu zic să ne despărțim, Ioane. E mai bine. De ce să ne amăgim ființa de prisos, când știm că tot acolo vom ajunge. Acum cel puțin, avem puterea de-a ne despărți înțeleși, prieteni. Mai târziu s-ar putea să iasă o tragedie din toate frământările noastre.

Doctorul Arvinte o privi în ochi, îl uimi bunătatea cu care soția sa judeca situația, și-i spuse profund emoționat :

— Bine, Olimpia, ne vom despărți...

— Prieteni, nu ? îl întrebă ea, strângându-i mâna.

— Da, prieteni ! răspunse el obosit, ca după o muncă grea. E nevoie oare să ne dușmănim ?

V

Toată noaptea Olimpia n-a dormit. A plâns o bună parte din timp. Se simțea covârșită de-o durere amară. Durerea despărțirii de omul cu care trăise câțiva ani. În ultimul timp se gândise la despărțire mereu și se obișnuise cu acest gând. Dar, când verdictul a fost pronunțat, a îndurerat-o. Nu-l iubise fierbinte pe Ion, nu-l luase de bărbat pentru că era Făt-Frumosul visat de ea în adolescență ; nici n-avusese astfel de vise. Dorise doar să se mărite cu un bărbat demn de respectat. În căsătorie respectul este un sentiment mai de valoare, decât iubirea care aduce friguri, călduri, zbucium și deznădejde, adeseori. Arvinte fusese omul demn de respectat. Pe acest om îl plângea. L-a respectat, ca și când l-ar fi iubit. Nu l-ar fi înșelat vreodată, dacă el nu ar fi săvârșit primul abaterea în căsnicia lor. Respectul merge până la respect, pe când dragostea te îndeamnă să iubești mai departe, chiar pe înșelător. Într-un loc judeci cu mintea, într-alt loc judeci cu inima, dacă inima poate judeca.

Respectul Olimpiei a fost hotărât cu mintea, de aceea lacrimile de-atunci i-au ajutat foarte mult să se obișnuiască cu situația. Durerea pierderii n-a fost mare ; jignirea, completată prin declarațiile lui Ion, din seara trecută, i-a ajutat să-și întărească nervii. După o

noapte de oboseală, dimineața a dormit câteva ore odihnitoare.

Când s-a sculat, a găsit pe masă o scrisoare de la Ion, prin care o anunța că pleacă la București cu trenul de ora trei, după amiază. S-a dus în biroul lui. L-a găsit făcându-și bagajele.

— Pleci ? l-a întrebat ea.

— Da.

— Voi veni și eu, mâine, vrei ?

— Da, desigur. Te voi aștepta la gară...

— Bine. La revedere.

I-a întins mâna pe care el a sărutat-o lung.

În timp ce doctorul Ion Arvinte era în tren, acasă la el se afla maiorul Anton Cherghel. Căzuse în genunchi la picioarele Olimpiei.

— Te voi iubi ! șoptea el. Te voi iubi mereu, până la moarte !

— Ești sigur ?

— Te mai poți îndoi de dragostea mea ?

— Să sperăm că va fi așa cum spui.

. . . . . .

. . . . . .

Dragă Mihaela,

Astăzi am condus-o pe Olimpia la gară. La ora când îți scriu cred că a și ajuns la Vedeni. Ne-am despărțit definitiv. A fost dorința amândurora. Am înaintat cererea de divorț, cu declarațiile necesare pentru accelerarea ulti-

melor formalităţi. Soţia mea, după divorţ, se va mărita din nou, luând pe avocatul Anton Gherghel.

Eu sunt singur. Mi s-a aprobat postul de medic la un spital din Capitală. Este tocmai ce am dorit eu, pentru a începe o carieră serioasă.

Atât pot să-ţi spun, până la primirea unei scrisori de la tine. Atunci îţi voi scrie că te iubesc, că te doresc lângă mine, că toată fericirea mea eşti numai tu. Vreau să vii, pentru a mă ferici. Să începem, iubita mea, o viaţă ideală. Tu mă vei face mare, folositor omenirii, şi eu te voi diviniza ca pe cea mai sublimă fiinţă de pe pământ.

Aştept să-mi scrii. Bunul tău prieten,

Ion Arvinte

. . . . . .

. . . . . .

TELEGRAMA

Sosesc Luni cu trenul de ora 10,40, seara. Convenit tot, cu Ştefan.

Mihaela

. . . . . .

. . . . . .

Mihaela îşi adunase ultimele lucruri mărunte, pe care trebuia să le pună într-o valiză de mână. Alături şedeau două geamantane

mari, încărcate până la refuz. Tânăra femeie privea cu regret o fotografie, în care era ea cu Ștefan. De ce n-ar lua această fotografie ? Era prost lucrată de un fotograf provincial, dar o amuza poziția pe care o luase acolo. O poziție comică, i-o impusese fotograful zelos : cu fața la Ștefan, dar cu privirea la aparat. Ieșise șa-șie.

Privind fotografia, Mihaela zâmbi, deși starea-i sufletească era apăsătoare. Calcula ce avea de făcut : drumul până la gară, în văzul lumii, așteptarea trenului, îmbarcarea, călătoria... Dacă ar fi putut să zboare de unde se afla, până la București, era mai bine. Cea mai grea parte a escapadei rămânea despărțirea de Ștefan. Îl aștepta să vină. Nu putea să se lipsească de această grozavă împrejurare care o neliniștea.

Îi spusese că pleacă. De ce ? Vroia să se ducă la București, pentru a se obișnui cu despărțirea. Încet-încet, se vor obișnui amândoi cu acest gând. Era mai greu pentru el, ea era hotărâtă, nu s-a gândit niciodată că va rămâne mult acolo. Îl rugase s-o ierte că-i schimbase felul vieții cu prezența ei. Nu putea suferi viața aceea de trândăvie și plictiseală. O va ucide sufletește, curând, dacă nu chiar trupește. Erau două firi opuse, știa și Ștefan, ca și cei care îi cunoșteau. Nu s-au apucat însă să-și reproșeze defectele, n-aveau nevoie de ceartă. Oamenii înțelegători se împacă.

Ștefan păruse că o înțelegea ; avea un suflet bun. Când iubești pe cineva, fă-i plăcerea, chiar de te-ai lipsi pe tine de bucurii. Ștefan o iubea, lămurit ; avea stimă pentru ea, fiindcă și-o vedea superioară, era cultă, deosebită, frumoasă. Ajunsese o mândrie pentru familia și rudele lui. Se despărțea greu de această comoară, ce-i drept mai scumpă decât averea lui. A rugat-o să nu-l părăsească, i-a căzut la picioare, i-a oferit tot ce vroia. Pe urmă s-a mulțumit să fi plecat doar pentru o lună, două, trei, unde vroia, singură, dar să revină.

De ce l-ar fi amăgit ? Ea pleca la București, unde se afla omul pe care îl iubea, pe care îl știa singur, disperat. Nu i-a pomenit însă nimic lui Ștefan State, despre iubitul ei. L-a cruțat. Mai bine să afle singur, mai târziu ; atunci o va disprețui, o va uita.

Mihaela rămăsese cu fotografia în mână, privind-o cu tristețe. S-o ia cu ea, sau nu ? În momentul acela una din uși a fost trântită cu putere și-n prag a apărut Ștefan State, soțul ei. Avea o privire de nebun ; părul îi era dezordonat, gulerul cămășii desfăcut ; îl sufocase. Într-o mână ținea revolverul nichelat de pe panoplia de arme din salon.

Mihaela a încremenit îngrozită, mototolind fotografia între degete. Speriată, a deschis gura pentru un țipăt, mai mult închipuit. N-a mai văzut nimic, spaima o orbise. Altfel s-ar fi dat puțin într-o parte din fața lui Ștefan, căci și el părea orb din cauza furiei.

— Te duci la el ! a țipat State.

Atât a mai auzit Mihaela, căci cele două detunături de armă i-au răpit simțurile, i-au închis gura, înainte de a da țipătul propus în gând. S-a prăbușit peste unul din cuferele aranjate pentru plecare.

. . . . . .

. . . . . .

Ion Arvinte a cercetat șirul de vagoane, până la ultimul călător. De ce n-o fi venit Mihaela ? A mai privit o dată de-a lungul peronului, cu o speranță rătăcită prin fundul minții, dar n-a zărit femeia dorită, nicăieri. Nu venise ! Acesta era adevărul. Gara se liniștise, ca după toate forfotelile brutale, provocate de sosirea fiecărui tren. Un mic vânzător de covrigi își socotea, deoparte, banii produși din zbieretele lui. După ce a terminat socoteala, copilul și-a luat restul de covrigi, pornind spre ieșire, strigându-și marfa în pustiul din drumul său. Un val de liniște s-a lăsat pe toată întinderea aceea de fiare întunecate. Liniile păreau niște degete lungi, pornite dintr-o palmă uriașă. De-a lungul lor, ici-colo, luminile sclipeau tremurătoare. La intervale lungi, apăreau ochii roșii ai locomotivelor de manevră.

Ion Arvinte s-a așezat neliniștit pe o bancă. N-avea nici o presimțire, pentru că nu știa ce să creadă. Dar Mihaela trebuia să vină, pentru Dumnezeu ! Telegrama ei era precisă, hotărâtoare : Sosesc luni la ora 10,40... Nu se aștepta

s-o vadă atât de repede pe Mihaela, știa că-i era greu să se despartă de Ștefan State. Mai greu decât îi fusese lui să cadă de acord cu Olimpia.

Ștefan State ! Enigma ! Cum de renunțase acest om, atât de ușor, la Mihaela ? Cum ?

La ce bun să-și mai facă închipuiri de prisos ? Va aștepta trenul următor, care avea să sosească cu o oră și jumătate mai târziu. Poate că Mihaela o fi întârziat, o fi pierdut trenul... bagaj mult... greutăți firești... Ștefan State !...

Decât să-și facă închipuiri fără rost, neliniștitoare, stând pe loc, mai bine s-ar repezi până acasă. Poate că-l aștepta altă telegramă de la Mihaela. Poate !... Avea timp. Se ridică și porni grăbit spre ieșire. Pe capra unei trăsuri neocupată, moțăia un birjar, somnoros. Sări în birjă și-și strigă adresa.

— Repede ! mai adăugă el. Trebuie să ne înapoiem la trenul următor.

Trăsura porni chinuitor de încet. Era o seară liniștită de vară , cald, cer plin de stele ; pe străzi multă voioșie. Dintr-un local se auzeau cântece, un mascalțon dansa comic pe scara unei grădini cu porțile deschise. Se auzeau hohotele celor care îl priveau. O masă de oameni ședea stâlcită, în poarta grădinii, cu ochii țintă spre cel care se trudea să-i înveselească. Un copil sări din mulțime, avântându-se să treacă strada, prin fața birjei. Omul de pe capră trase o înjurătură și dădu bice cailor care se zăpăciseră.

Ștefan State !

Lui Ion Arvinte nu-i ieșea din minte numele acelui om. Enigmatic om ! Prea consimțise ușor la eliberarea Mihaelei ! De ce ? O iubea foarte mult și de multe ori îi spusese lui Ion Arvinte că, mai curând, ar muri, decât să se despartă de ea. Să fi înțeles oare că cu sila nu poate să țină o femeie în casă ?

Ion se cam îndoia de acest lucru. Nu, nu, State nu era omul care să se fi ridicat deasupra instinctului. Cum nu înțelegea să dea pământul, chiar pe bani, țăranilor, tot așa nu înțelegea să-și lase liberă femeia ca să gândească ce vroia ea. Era stăpânul Mihaelei, ca și al pământului.

Cine era acest Ștefan State ? Ion Arvinte se interesase : avusese un străbunic crescător de vite, iar altul, mărchidan. Nici o ramură de boierie în familia sa, așa cum lăsa să se creadă. O luase pe Mihaela de soție pentru că avea o familie renumită, în același timp și săracă. Inferioritatea materială este un mijloc de supunere, totdeauna. Femeia avea să rămână mai mică față de el, prin lipsa averii personale. Îi plăcea și-o iubea pe Mihaela cum știa el.

„Nu, nu cred că va fi atât de ușoară despărțirea Mihaelei", murmură Ion în trăsură, fără să-și dea seama că vorbea singur. Dar de ce îi spusese în telegramă : „Convenit tot, cu Ștefan" ? Oare se înțelegea că soțul aprobase despărțirea ?... Altceva ce ? Cum convenise

el ? Aflase de dragostea ei cu Arvinte ? Știa că venea la el ?

Dacă cunoștea adevărul, cum de se împăcase atât de ușor cu situația ? El care o iubea din zi în zi mai mult pe Mihaela !

Când ajunse în dreptul casei sale, doctorul Arvinte sări din birjă. Închiriase o căsuță modestă, mobilând-o frumos. Aici vroia s-o primească pe Mihaela. Cumpărase florile care-i plăceau ei : garoafe roșii. În mijlocul florilor era așezat portretul iubitei sale. Alte bunătăți dorite de ea o așteptau întinse pe masă.

Servitoarea îi spuse că nu avea nici o veste nouă, de nicăieri. Se reîntoarse la trăsură și porni spre gară, unde ajunse cu cinci minute înainte de sosirea trenului. Cum era firesc, norocul nu-l favoriză nici de data asta. Înțelesese că sosirea Mihaelei se amânase cu cel puțin o zi.

Ion Arvinte nu mai avu nici o plăcere de viață, se simți înfrânt, trist, cu o nesiguranță apăsătoare pe suflet. Acasă nu-i venea să se ducă, era mai bine să pornească spre spital ; acolo avea cu ce să-și treacă timpul, până ce-l va cuprinde osteneala. Pe urmă se va trânti pe un pat, unde va dormi, de va putea, câteva ore.

Portarul de noapte al spitalului îi dădu o veste, cum îl văzu :

— Aveți o telegramă, sus, domnule doctor.

Arvinte se simți dintr-o dată cuprins de-o teamă nelămurită, gata să-și piardă cumpătul.

Teama care-i mocnea în suflet de când văzuse trenul care nu adusese pe Mihaela.

— Sus ? întrebă el grabnic. Unde sus ?

— La sora Veronica...

Fără să mai aştepte alte lămuriri, o luă repede spre clinica unde lucra. Sora Veronica era ajutoarea sa, o fată plăpândă, visătoare, foarte devotată serviciului. Arvinte o găsi gata de plecare.

— Tocmai vroiam să vin la dumneavoastră, domnule doctor. Bănuiesc că o telegramă cere un răspuns urgent...

— Dă-mi-o repede ! răspunse el.

Fata i-o întinse. O desfăcu, dar era sigur că nu venea de la Mihaela. Ea îi scria numai acasă. Citi :

Sunt profund mâhnită de durerea care te-a lovit. Dumnezeu să-ţi ajute să te menţii omul bun, aşa cum te ştiu.

Olimpia

Ion Arvinte scânci, pierdut, câteva cuvinte neînţelese. Apoi se forţă să-şi descleştеze limba, până ce putu să vorbească cu o privire rătăcită spre sora Veronica.

— Ce-ce-ce-i asta ?! întrebă el, tremurând.

Fata ridică uşor din umeri, nedumerită, dar se sperie văzându-l palid, lipsit de puteri, gata să cadă.

— Domnule doctor, ce-aveți ? îl întrebă ea.

Ion Arvinte vru să se mențină pe picioare, însă nu putu și se îndreptă spre un scaun, pe care se prăbuși.

Sora Veronica se repezi și-i aduse un pahar cu apă.

— Apă, spuse ea.

El răsturnă pe gât tot paharul, dintr-o dată. Așa își mai reveni. Fata de lângă el îl privi îngrijorată. Numai ei îi spusese de sosirea Mihaelei. I se destăinuise, pentru că o vedea bună și săritoare față de bolnavi, ca o soră adevărată. Ea l-a înțeles și se bucura, ca și el, îl încurajase discret, se dusese la el în orele libere, ca să-i aranjeze casa. El îi promisese c-o va face prietenă cu Mihaela.

— Vreo veste tristă, domnule doctor ? îl întrebă ea cu indulgența cu care-și trata bolnavii.

El o privi înfrânt și murmură :

— Da, Veronica.

— Nu mai vine doamna ?

Ridică brațele în lături, deznădăjduit.

— Nu știu... nu știu ce să-ți spun, nu mai înțeleg nimic.

Fără să se poată stăpâni, izbucni într-un hohot de plâns. Dar fiindu-i rușine de fată se ridică și plecă cu pași înceți, nesiguri. Când ajunse în stradă, lăsă lacrimile în voie.

Colindă străzile, fără rost, merse împleticindu-se ca un om beat, se lovi de clădiri. Nu

mai vedea nimic, nici nu putea să gândească clar. La ziuă ajunse acasă, plin de praf și noroi. Servitoarea se înspăimântă de halul în care apăruse. Se dezbrăcă și se urcă în pat, cuprins de frigurile disperării. În pat putu să gândească : Olimpia nu-l păcălea, dar nu-i spusese adevărul întreg : pentru ce îl compătimea ? Oare credea că Arvinte cunoștea adevărul ? Care era adevărul ? De unde să-l fi aflat ?

Ion Arvinte făcu sforțări să-și păstreze mintea întreagă. Nici vorbă că se petrecuse o mare nenorocire. Ce-a făcut Ștefan State cu Mihaela ? Căci numai despre ei vorbea Olimpia în telegramă. A ucis-o ? Îngrozitor !

Nici în pat nu mai putea să stea. Îi trecu prin minte un gând și sări ca nebun.. Se îmbrăcă sumar, luă pardesiul și-și înfășură gâtul cu un fular. Tot corpul îi era numai o apă ; frigurile i se schimbaseră în călduri.

La gară ! Se va duce la gară să pândească trenurile. Nu avea răbdarea să aștepte răspunsul unei telegrame pe care ar fi dat-o. Trebuia să vadă în gară un om din Vedeni, sosind cu trenul.

Când ajunse în gară, se așeză la o masă în restaurant și așteptă. Ceru un ceai și bău câteva pahare cu rom până ce simți că se amețește. Atunci avu o clipă de înseninare a minții, se simți că fusese pradă unui coșmar care îl chinuise toată noaptea. Asta din cauza telegramei exagerate pe care i-o trimisese Olim-

pia. Dar oare fosta lui soție nu-l păcălise ? Nu vruse să-i sfredelească inima cu o durere, în clipele lui fericite ? Poate că aflase despre întârzierea Mihaelei și profitase de moment.

Se simți jenat de propria-i înfățișare : hainele-i dezordonate, părul, fața nerasă și murdară. Dacă Mihaela venea cu primul tren, avea să se sperie de aspectul lui. Ar trebui să se curețe...

Nu se clinti de pe scaun. N-ar fi scăpat din vedere linia ferată pe care urma să vină trenul cu fericirea, sau... nefericirea lui.

Un clopot cenușiu anunță tocmai atunci apropierea unui tren. Sosirea Mihaelei ? Venea vreo veste de la ea, măcar ? O ceată de hamali trecu pe lângă el, spre linia ferată. Mai erau cincisprezece minute de așteptare. Arvinte se ridică și trecu în capătul liniei ferate, de unde putea să vadă bine pe orice călător coborât din tren. Trebuie să recunoască pe cineva, nu se poate !

Mașina trenului se opri chiar lângă el ; o simți caldă, îl izbi mirosul greu al aburilor uleioși, țâșniți, sforăitori, pe gura unei țevi. Începură să apară primii călători și el îi privi disperat. Doi erau din Vedeni. Arvinte nu-i văzu, tocmai pe aceștia. Dar se opriră ei, uimiți. Aproape că nu-l mai recunoșteau pe omul care le fusese medic în oraș. Era distrus. Să fi fost așa din cauză că se despărțise de nevastă-sa ? Prin Vedeni se auzise multe ; gura lumii e mare.

— E chiar doctorul ! zise unul, convins.
— El să fie ?
— Să-i dăm bună ziua. O fi aflat ceva ?
— Nu cred.

Erau doi fraţi din Vedeni, negustori. Unuia dintre ei îi vindecase Arvinte un copil bolnav. Oameni simpli, cuminţi, aşezaţi ; nu prea pricepeau viaţa, se ocupau mai mult de afacerile lor.

— Domnule doctor, zise unul, bună ziua !

Ion Arvinte îl privi absent. Câteva minute îl chinuiseră iar gândurile negre. Deschise larg ochii spre cei doi oameni şi se dezmetici. Fără a răspunde la salut, puse mâna pe umărul celui din faţa sa.

— S-a întâmplat ceva la Vedeni ? întrebă el, înăbuşit.

Cu cât înţelegeau mai bine situaţia, cu atât cei doi negustori erau mai îngroziţi. Cum vor putea spune adevărul, acestui nenorocit ? Le venea greu. Doar pentru femeia moartă se despărţise doctorul de soţia sa, dăduse cu piciorul la atâta avere, plecase din Vedeni, după ce-şi făcuse un rost, clientelă, renume...

Oamenii se uitară unu la altul, pe când doctorul tremura de nerăbdare. El înţelegea gravitatea lucrurilor, doar privindu-i.

— Vă rog foarte mult... gângăvi Arvinte. Lăsaţi jena deoparte ; ce s-a întâmplat ?

— Da, domnule doctor, începu cel mai bătrân, suntem bărbaţi, dar... vezi dumneata, noi nu prea ştim cum s-au întâmplat lucrurile,

stăm departe de casa lui State... Am auzit doar...

— Ce-a făcut State ? Vă rog...

— Cum, dumneata nu ştii nimic ? !

— Ce să ştiu ?

Urmă o nouă privire îngrijorată între cei doi negustori.

— Aşa este, zise unul, domnul doctor n-a avut de unde să afle... Apoi, către Arvinte : Domnule doctor, ce-a fost, a fost rău, nu trebuia să facă State, ce-a făcut. Eu, dacă mi-ar zice nevasta să ne despărţim, n-aş face omor ; avem copii... El a făcut, zăpăcitul ! Şi-a omorât nevasta, nu ştiu de ce...

Ion Arvinte duse o palmă la frunte, mai mult pentru a-şi sprijini capul pe care şi-l simţea căzând spre piept.

— Vă mulţumesc ! spuse, încet.

Ceilalţi îl priviră neliniştiţi, dar n-avură ce să-i mai spună. Îi dădură doar bună ziua, de plecare. Se îndepărtară. Ion Arvinte nu mai auzi nimic, îşi târî picioarele spre o ladă din apropiere, pe care se aşeză. Se simţi distrus, umilit, compromis, mintea îi era zdruncinată de atâta durere, oboseală, de lovitura primită fără vindecare. Mihaela murise, visul spulberat. Ce mai avea de făcut ? Lângă el era linia ferată, care-i oferea putinţa de-a muri imediat. Nu s-a gândit niciodată la o moarte forţată, i-a fost silă de sinucidere. Scăpase vieţi multe de la moarte, tocmai pentru că o dis-

prețuia, pentru că înțelegea s-o înfrunte, tocmai pentru că iubea viața. Sinuciderea era un caraghioslâc ! Așa o vedea.

S-a ridicat și-a ieșit în stradă, în mijlocul oamenilor care forfoteau, unii grăbiți, alții veseli, toți însă plini de viață, preocupați cu fericirea lor, alergători într-un pustiu fără sfârșit. Această stradă nu va fi goală niciodată ; în fiecare clipă se va găsi o mulțime de oameni, care s-o răscolească, s-o bată cu picioarele, în căutarea aurului necunoscut, neînțeles în strălucita-i amăgire. Și doctorul Arvinte era unul dintre oamenii aureolați cu speranța vieții amăgitoare. Fiecare trecător avea drama sa, povestea sa, bucuria sa. Un cerșetor fără picioare se târa pe jos, sprijinindu-se în mâini. Făcuse din mâini picioare și corpul i se bălăbănea între ele, ca un clopot fără ecou. Se auzea doar un miorlăit jalnic de îndurare. Un om care pierduse tot, până și jumătate din corpul său. Un câine, în halul acesta, ar fi fost împușcat. Omul vroia să trăiască, simțea nevoia, se crampona de viață și, neavând ce mânca, cerșea. Și astfel trăia, trăia, trăia, se încăpățâna să-și ducă viața până la capăt, înjosindu-se, târându-se pe pământ, alături de gunoaie, de murdărie. Trăia, pentru că un medic bun, ca Ion Arvinte, își dăduse silința să-i salveze viața, să-i mențină omenia în cele două cioturi de picioare.

Haide, doctore Ion Arvinte ! Ești unul dintre oamenii cu suflet ; în mintea ta ai adunat,

clipă cu clipă, prin studii, cel mai suprem balsam al vieții : medicina. Ești sortit să dai oamenilor viață, să însănătoșezi sufletele, să repari stricăciuni sângeroase, să-i redai semenului tău, tot ce-a pierdut în goana vieții. A murit Mihaela, n-o mai ai. Acum douăzeci și patru de ore făceai planuri frumoase pentru viitorul vostru, visai să faci din ființa pe care o iubeai, al doilea suflet al tău, ca să fi pornit cu el, alături de acești oameni pe lângă care treci, căutându-vă un loc în soare, în care să înfloriți și să iubiți frumosul. A murit Mihaela, dar gândește cât bine vei face tu cu sufletul tău profund îndurerat de moartea ei. Ieri, când ai adus garoafele roșii și le-ai pus pe masă, erau pentru Mihaela. Apoi, după ce ai pus portretul ei în mijlocul florilor, ai jurat ceva : că vei căuta să fii om și să răscumperi prin omenia ta, greșeala pe care ai făcut-o răpind altuia fericirea pe care i-o dădea Mihaela. Ai recunoscut în fața portretului ei că ai fost vinovat. Și, legea stupidă a soartei a vroit, poate tocmai în ceasul acela când te simțeai fericit, ca o mână să întindă arma și să-ți omoare fericirea !

Dar nu deznădăjdui, nu ești singurul om căruia i-a fost ucisă fericirea ; cerșetorul fără picioare, este unul dintre frații tăi de suferință. Întinde-ți sufletul curat spre cei care suferă și, înțelegându-i prin suferința care vă leagă, ajută-i. Numai cine suferă cunoaște suferința și noblețea ei. Caută să faci cât mai

mult bine, ca astfel, sufletul Mihaelei tale să se înalțe cât mai sus, cât mai frumos... doctore Ion Arvinte !

VI

Puterea degetului arătător e mai covârșitoare decât orice greutate de pe lume. Ea te îngenunche și te apasă, făcându-te să simți cea mai profundă umilință. Câțiva ani la rând doctorul Ion Arvinte a fost arătat cu degetul, căci lumea, chiar când te compătimește, te fixează în privirea ei, ca pe un animal curios. Mila este cel mai ușor mijloc de umilire.

După drama de la Vedeni, Ion Arvinte a avut puțini prieteni ; ajunsese dihorul care rosese temelia unei căsnicii, după ce-și stricase propria-i casă. Își împinsese soția la adulter, ca să poată fugi cu o femeie măritată. Ziarele răscoliseră amănuntele dramei, dând oamenilor motiv de vorbă pentru săptămâni întregi. Era o epocă, în care țara toată n-avea ce bârfi. Avocatul Anton Gherghel își făcea meseria ; avea și el nevoie de-o reabilitare, ca să nu se creadă că intrase într-o avere numai din dorința de-a o stăpâni.

În toată drama, vinovatul principal era Ion Arvinte ; Ștefan State ucisese dintr-o revoltă firească. Și Mihaela era vinovată, dar murise, își primise pedeapsa. Despre morți nu se poate vorbi. Deci vinovatul a fost înfierat, arătat cu

degetul, demascat ca asasin moral, distrugător de căsnicii. Avea și-un renume : era doctorul care, când nu-și putea ucide pacienții prin profesia sa, îi ucidea altfel. Toată lumea a căutat să-l vadă.

Ion Arvinte și-a dat demisia de la spital, s-a retras într-o căsuță, ocupându-se doar de bolnavii nevoiași. Sora Veronica l-a urmat ; numai ea fusese martora sincerității lui. A trecut timp, Ștefan State a fost achitat de Jurați. Crima lui se considera morală : ucisese, dar ca să pedepsească o femeie vinovată, să-și răzbune nefericirea. Au trecut ani și s-a așternut, peste tot, uitarea. Poate că a fost mai bine. Sora Veronica și-a dat seama că cel mai grav dintre bolnavii doctorului Arvinte era chiar el. A căutat să-i fie soră adevărată. Lumea uitase drama, mai vorbea de ea, cine știe când, la vreo întâmplare care s-ar fi asemuit. Numai doctorul Ion Arvinte n-o putea uita pe Mihaela.

. . . . . .

. . . . . .

Ce-l făcuse să-și reamintească în ziua aceea de drama sa ? O împrejurare, dar nu una dintre împrejurările obișnuite care mai fuseseră de multe ori. De data asta se ivise o împrejurare cu totul deosebită în târgușorul de la poalele munților Moldovei, unde se afla doctorul Arvinte. Privind pe fereastra casei sale, docto-

rul a zărit pe Olimpia trecând pe stradă. Ceva mai mult : intrând în casa de peste drum.

De șase ani, doctorul Ion Arvinte locuia în Răducănești, târgușor aruncat între apa Sucevei și poalele munților Carpați. Fugise departe, pentru a nu mai vedea nici un om din acei care trăiseră în jurul său, pe vremea dramei. N-o luase cu el nici măcar pe Sora Veronica, deși fata i se devotase un an întreg după moartea Mihaelei, ajutându-l să pună capăt marei dureri. De șase ani trăia ca un sihastru, nevăzând pe altcineva, decât bolnavii săi, al căror număr creștea o dată cu faima sa de medic bun. Din tot cuprinsul locului veneau bolnavii, pentru a fi lecuiți de doctorul miraculos. Se dusese în ținutul acela tocmai pentru că alt medic nu vroia să meargă din cauza sărăciei. El s-a dus și-n primii doi ani s-a răspândit vestea că la Răducănești era un medic bun, care salva de la moarte pe orice bolnav. N-au întârziat să vină la el și bolnavii bogați ; dimineața, după ce se scula doctorul Arvinte, găsea printre șirurile de căruțe în care zăceau diferiți bolnavi, câteva cupeuri de case mari. A vindecat pe toată lumea care i s-a încredințat, a adus fericire și bucurie, tuturor. Ziua întreagă auzea oftaturi, tuse seci, plânsete, tăia carne putredă, zâmbind, încurajând, dar mai ales salvând vieți care se credeau pierdute. Masa o lua între două vizite, noaptea îl găsea la lucru și somnul îl apuca cu eprubetele în mână, răscolind sângele bolnavilor, spre a le

găsi leacul. De multe ori adormea în cabinetul de consultaţii, supraveghind vreun bolnav pe care nu vroia să-l piardă din vedere câteva nopţi la rând.

În fiecare an şi-a mărit mereu casa, în folosul bolnavilor, pentru a putea adăposti cât mai mulţi. Vara, grădina sa era şi a bolnavilor săi veniţi să se însănătoşeze ; aleile erau pline de paturi, de scaune, sau erau străbătute de bolnavi în cârje, care încercau să-şi recapete picioarele sub privirea oblăduitoare a doctorului minune. Toţi bolnavii îl vedeau mare şi credeau în el.

Iarna, doctorul Arvinte rămânea aproape singur ; bolnavii se încumetau greu să ajungă până la el. Câmpiile erau viscolite, nămeţii de zăpadă se înălţau cât munţii, acoperind drumurile, făcându-le prăpăstioase, anevoie de străbătut. Cu toate acestea doctorul Ion Arvinte nu dădea înapoi când trebuia să plece la vreun bolnav grav. Pleca singur, călare dacă se putea merge, sau în sanie. S-ar fi părut că-şi căuta singur moartea din dispreţul pe care îl arăta vieţii. Nu şi-o precupeţea, şi-o punea în pericol pentru viaţa celui mai umil dintre bolnavii săi. Tot ce făcea venea din sufletul său larg şi trist ; viaţa îi era robită unei suferinţi ascunse, arsă de pârjolul nefericirii care îi răsturnase ordinea. Era medicul tuturor bolilor, le descoperea pe toate cu o pasiune neînţeleasă. Trăia numai în faţa bolnavilor, unde îşi încorda voinţa până dincolo de pute-

rile sale. Au fost împrejurări când a vegheat neclintit și neodihnit nopți la rând, pentru a scăpa câte un bolnav grav. El știa să-și impună voința, știința, priceperea ; pentru a nu mai da înapoi vreodată, ataca dușmanul ascuns în vătămăturile bolnavilor, cu o siguranță de neîndoit.

În târg nu ieșea, orașul, pentru el, era o cetate moartă. Întâlnise acolo aceiași oameni ca și la Vedeni, oameni lipsiți de energie, resemnați, robiți prejudecăților, intrigilor, cancanurilor provinciale, departe de-a fi creatori, sau măcar partizanii sinceri ai vreunui ideal. Nici nu era multă lume în târgușorul acela, cu care doctorul Arvinte ar fi putut să stea de vorbă : doi avocați, patru ingineri silvici, un judecător, un medic obscur, oameni lipsiți de-o personalitate statornică. Când a apărut în Răducănești doctorul Ion Arvinte, procesul s-a desfășurat ca și la Vedeni : primii săi pacienți au fost câteva cucoane plictisite din târg, dornice de senzații noi, care, văzându-l ursuz și neprietenos, l-au abandonat supărate, disprețuitoare. Bărbații au căutat și ei să-l îmbie la treburile lor, invitându-l pe rând. N-a răspuns însă nimănui, dedicându-se pasiunii profesionale. Îi plăcuse totdeauna medicina, avea cult deosebit pentru acea profesie care îl ajuta să scape oamenii de la moarte. Dar ce-ar fi avut de făcut altceva, cu sufletul său străpuns de-o durere atât de puternică ? El trebuia să uite răul, făcând bine, muncind până la oboseală.

Cine îl vedea din apropiere, își dădea seama de munca pe care o depunea doctorul Ion Arvinte în pasiunea sa de-a salva cât mai multe vieți omenești, prin medicină. Dar erau puțini oamenii care ajungeau până la el, afară de cei bolnavi. Dar tot se întâmpla ca un om sănătos să bată la ușa lui. În casa doctorului Arvinte, numai când era vreun bolnav mintal se auzeau hohote de râs și cântece. Dar era permanent un zâmbet trist, un zâmbet de om, zâmbetul medicului care însănătoșea din prima clipă. Când apărea un bolnav tiranizat de dureri atroce, pătruns de vreun spasm chinuitor, zâmbetul medicului îl făcea să înghețe pe loc. Atunci speranțele creșteau sută-n sută, căci sănătatea se simțea revenind tumultuos.

Singurii oameni aflați în casa lui, afară de el, erau servitorii : un bărbat și-o femeie, precum și ajutorul doctorului, un student la medicină. Servitorii rămăseseră aceiași de la început, dar ajutorul se schimba în fiecare toamnă sau chiar de două ori pe an. Erau studenți care veneau să facă practică medicală alături de doctorul Arvinte. Unii erau buni, alții mai nepricepuți, dar toți care treceau prin clinica sihastrului din Răducănești plecau la urmă cu acea devotațiune profesională în suflet, de care avea nevoie orice medic adevărat.

Ion Arvinte evada și el câteodată din pustnicia sa, se ducea numai la Iași, unde-și întâlnea cunoștințele, asista la vreo conferință medicală sau își procura cele necesare. În șase

ani nu fusese niciodată la București. Pentru firea sa, Iașiul era orașul în care se putea completa la nevoie. Acolo găsea oameni cu sufletul mare și curat, profesorii atenți și devotați medicinei, cărturari cinstiți și muncitori, visători naïvi dar avântați, un mediu înțelegător. Un medic format în Iași făcea apostolat și lui Ion Arvinte, omul hotărât să-și pună viața zălog pentru știință, devotamentul profesional îl cucerea.

De aceea se ducea, iarna mai ales, la Iași, unde rămânea zile întregi prin laboratoarele medicale, făcând mereu experiențe cu studenții, îndrumându-i pe aceștia, înviorându-se și el în același timp. Când descoperea vreun student mai pasionat științei căreia vroia să-și dedice întreaga viață, doctorul Arvinte îl lua cu el la Răducănești. El nu se înșela, studentul care făcea practică alături de el, după un an, era adevărat medic.

Dintr-o dată, după șase ani de pustnicie voită în târgușorul de la poalele celor mai îndepărtați munți, fruntea doctorului Arvinte s-a întunecat prin surprindere, făcându-l să treacă prin tumultul zgomotos al amintirilor. Se ascunsese acolo pentru a nu mai avea vreo ocazie care să-i reamintească trecutul. Fugea de emoțiile tari, pentru a putea rămâne om. Nu ocolea însă emoțiile duioase pentru că acestea îi măreau omenia. Printre elevii cu care lucrase iarna trecută la Iași, se afla o studentă, Ana Relu, care întruchipa aidoma persoana

Mihaelei State. Când a văzut-o prima oară, doctorul Arvinte s-a cutremurat de spaimă. Îngălbenise. A plecat speriat, căci n-ar fi putut rămâne locului fără să iasă din emoţia care îl cuprinsese. Surpriza fusese prea puternică, dar, după ce s-a dezmeticit puţin, s-a reîntors. Nu era naivul care să fi crezut că Mihaela reînviase. O reîncarnare nu era nici ea posibilă. Ana Relu l-a privit cu un zâmbet senin pe figură, parcă l-ar fi cunoscut. Auzise însă de doctorul Arvinte care trăia retras între munţi şi vroia să-l cunoască. Citise cele două tratate de medicină socială pe care le scrisese pustnicul, de când se afla în Răducăneştii săi.

Nu vorbise niciodată cu Ana Relu, nici măcar nu ştia cum se numea, însă îl mulţumea emoţia duioasă pe care o simţea în apropierea ei. Dar câtă deosebire între acele emoţii uşoare pe care i le dădea apariţia studentei de la Iaşi care îi reamintea de Mihaela şi emoţia de acum când a văzut-o în stradă pe Olimpia ! Nu avea nimic cu această femeie pe care o iubise sincer până la Mihaela, dar prezenţa ei acolo îl făcea să sufere. Îi reamintea de tragedia Mihaelei.

Ce căuta Olimpia, tocmai acolo ? Auzise de el şi venise să-l vadă ? Sau doar fatalitatea, diabolică, lucrase spre nefericirea lui ? Şase ani muncise ca să-şi uite durerea care, acum, revenea tot atât de puternică ca la început. Zidurile casei sale erau martore cât de mult lup-

tase el ca să-şi înăbuşe durerea aceea. Şi n-a fost o muncă uşoară chiar pentru el, medicul, care se pricepea atât de bine să aline durerile altuia. Cum punea mâna pe fruntea unui bolnav, acesta se liniştea, faţa i se lumina şi de acolo până la însănătoşire era doar un drum scurt. Salvase copii aproape morţi, oameni distruşi, nebuni furioşi, pedagroşi, tuberculoşi cu plămânii sfârtecaţi. El înviase morţi, luminase minţi întunecate, îngrăşase plămâni distruşi, îndreptase picioare, mâini, ochi, spinări frânte, distruse cu mâinile sale toate cuiburile infecţioase din corpul omenesc. Toate pentru a mulţumi memoria Mihaelei, pentru a fi şi el liniştit ştiindu-se omul drept, adevărat.

Acum, toate se dovedeau de prisos, reapariţia Olimpiei în viaţa sa năruise tot. Doctorul Arvinte coborî din pat, unde stătuse câteva ore, fără să închidă o clipă ochii. Sună şi când intră femeia de serviciu îi ceru cafeaua.

— Sunt bolnavi care mă aşteaptă ? o întrebă el.

— Sunt câţiva, au venit acum.

— Bine. Spune-i bărbatului dumitale să poftească până aici.

Gheorghe, omul care îl ajuta în laborator, intră imediat. Era de la început în serviciul doctorului Arvinte şi, îmbrăcat în halatul alb, părea el însuşi un medic. Practica îndelungă în suferinţele oamenilor şi viaţa lângă un medic bun îl umanizaseră. Sufletul curat şi duios i se citea pe faţă.

— Vreau să te rog ceva, îi spuse Arvinte.

— Ascult, domnule doctor.

— Dar te rog să rămână între noi. Este ceva ce n-am vorbit cu tine niciodată. Peste drum de casa noastră am văzut intrând o doamnă. Nu m-am înșelat defel, este fosta mea soție, despre care dumneata nu știi nimic, pentru că n-ai avut cum să afli. Dar te lămuresc, ca să știi despre ce este vorba ; s-ar putea ca doamna, care acum este măritată cu altcineva, să întrebe de mine. Te rog să folosești toate mijloacele spre a evita o întâlnire a mea cu ea. Țin foarte mult să n-o întâlnesc, deși nu ne-am certat o clipă la despărțire. Mă înțelegi ?

— Înțeleg, domnule doctor.

— De altfel voi pleca curând, pentru o zi, două, la Iași, am ceva treburi. Domnul Tătaru a venit ?

— Da, se ocupă de primul bolnav în sala de consultații. Să-l chem aici ?

— Nu, voi veni eu acolo, imediat.

Gheorghe ieși și doctorul Arvinte rămase câteva clipe pe gânduri în mijlocul camerei. Apoi luă halatul pe care îl îmbrăcă absent în fața oglinzii. Își privi figura, cu ochii obosiți ; era palid, evenimentul recent îl ameți̦se, ar fi trebuit să facă o baie rece, pentru a-și reveni puțin. Renunță, amintindu-și de bolnavii care îl așteptau. Puse tichia albă pe cap și ieși, luând și ceașa de cafea cu el, pentru a o bea rece în timpul consultațiilor.

— Bună ziua, domnule doctor ! îl salută gemând un bolnav întins pe o masă. Era un țăran tânăr, dar cu fața îmbătrânită de suferință.

— Ei ! se miră doctorul, cu fața încruntată, dar zâmbind. Ce-i cu dumneata ? Nu te-ai făcut bine după doctoriile care ți le-am dat ?

— Nu, domnule doctor.

— Cum așa ? Nu se poate.

— Păi, să vedeți, domnule doctor, o afurisită de pisică mi-a răsturnat doctoria și s-a spart.

— Asta nu-mi place, să știi. Trebuia să-ți faci altă doctorie, nu să te lași să ajungi în halul ăsta.

— O făceam, dar nu știe nevasta unde a pus „rețeta" de la dumneavoastră, zice că ar fi pierdut-o.

Doctorul Arvinte se uită la bolnav, cu nemulțumire, boala părea mai accentuată de la ultima consultație, În acest timp intră pe ușă Varlam Tătaru, asistentul său, student la medicină. Doctorul vorbi acestuia, hotărât, arătând spre bolnavul de pe masă :

— Rămâne aici, câteva zile, ca să nu-i mai răstoarne pisica medicamentele acasă... Auzi ? se adresă bolnavului. Vei sta la noi, până duminică.

Bolnavul îl privi sfios, înțelegând greu ce-i spusese medicul. Când se lămuri scuturâ negativ din cap, gemu și, în sfârșit, râcni, gâfâind :

— Ce-o să zică nevasta ?

— Lasă ce-o să zică nevasta, nu asta ne interesează acum. Dumneata trebuie să te faci bine, că mai ai și altceva de făcut, decât să bolești.

— Așa e, domnule doctor...

— Acum, la treabă, mai spuse doctorul Arvinte, făcând semn bolnavului să se ridice. Cine vine la rând ?

— Un copil, răspunse Tătaru.

— Adu-l.

VII

Olimpia rămase gânditoare, copilul cel mai mare, Mihăiță, o neliniștea, capul îi ardea, avea tremurături, tocmai aici, unde veniseră pentru liniște. Amândoi copiii îi erau plăpânzi, încă de la naștere. În fiecare vară se ducea cu ei la aer, îi căuta, dorea să-i vadă sănătoși. De unde venise boala asta, pe neașteptate ? Să fie din cauza schimbării climei ? Doar un doctor îi trimisese cât mai adânc în munți, la aer tare. În casă nu intrase nici o bătaie de vânt măcar ; își ferise copiii, atât ea cât și soțul său, Anton Gherghel, venit și el acum în Răducănești. El își făcuse prieteni din prima zi, era avocat și, avocații găsesc pretutindeni oameni

cu care să se împace. Acum era la cafenea și Olimpia trimisese servitoarea să-l cheme, îngrijorată de starea copilului.

— Olimpia ! se auzi ea strigată din camera de alături. Era soțul ei care sosise în grabă neștiind de ce era chemat. Ești aici ? îl mai auzi. Ea îi deschise ușa, luminându-i calea. Pe urmă se reașeză pe același fotoliu, sprijinindu-și capul într-o palmă.

— Vino, îi spuse ea mâhnită, văzând că întârzia alături. Când el apăru în prag, adăugă : Nu știu ce are Mihăiță ; îi e rău.

— Mihăiță ?! se miră avocatul Gherghel. Cum așa ? Reamintindu-și de ceva, zise cu ciudă : Peștele de la prânz i-a făcut rău, să știi. Cine ne-a pus să-i dăm !...

Străbătu camera cu un aer de îngrijorare pe figură, până la cele două paturi din mijloc, unde bănui că se afla copiii, deși parcă, pe întuneric, zărise în patul din camera alăturată pe cineva. De aceea o și strigase pe Olimpia, crezuse că se afla ea acolo. Într-unul din cele două paturi, văzu doar pe Mihăiță, dormind asudat, cu fața în sus. Celălalt copil, Nelu, era deci tot dincolo ; îl dusese maică-sa, căci se obișnuise să adoarmă, seara, în brațele ei. De data aceasta îl dusese într-adins alături, ca să fie mai departe de fratele bolnav. Olimpia trase storurile ferestrelor și veni apoi lângă pat. Împrejur mai era încă mirosul alcoolului cu care fricționase în grabă pe copil. Acesta nu dormea, dar zăcea cu ochii închiși, respirând

greu. Fruntea îi era plină cu broboane de sudoare. Simțind pe tatăl său alături, întinse o mânuță moale spre el. Se forță chiar să zâmbească spre a nu mări îngrijorarea din juru-i. Avea aproape șapte ani, totuși destul de precoce ca să-și dea seama că părinții săi se alarmaseră văzându-l bolnav.

— Ce ai, măi băiatule ? îl întrebă tatăl său.

— Are călduri și-l doare capul, răspunse mama în locul lui.

— Te doare tare, tăticule ? mai întrebă Gherghel. Se aplecă și trecu un braț pe după mijlocul băiatului, ridicându-l în capul oaselor. După aceea se așeză pe pat cu copilul în brațe. Ia spune-i tu lui tăticu, ce ai ?

Mihăiță scânci îndurerat, lăsându-și capul pe pieptul tatălui său, fără a răspunde ceva. Deși plăpând, nu mai fusese bolnav de mult ; părinții săi știau să-l ferească de boli, luau măsuri din vreme, îl fereau. Anton Gherghel ținea la copii, poate chiar mai mult decât soția sa ; de când venise Mihăiță pe lume și după doi ani, Nelu, copiii au fost singura pasiune a lui Gherghel. Îi vedea crescând și era mereu îngrijorat de sănătatea lor. Ajunsese să-și cunoască copiii cum cunoaște un doctor bolnavii : în toate măruntaiele lor. Peste tot a fost cu ei și unde auzea că se afla un medic bun, își ducea copiii. Tocmai în ziua aceea, la cafenea, era vorba de un medic bun din Răducănești. A rămas trăsnit când a auzit numele medicului : Ion Arvinte. Se gândea s-ajungă mai re-

pede acasă și să-i comunice Olimpiei noutatea. Iată necazul : copilul său era bolnav. Hei, dar n-o să cheme chiar acum pe doctorul Arvinte. O mai fi vreun doctor în Răducăneștii ăștia bălțați. Mai privi o dată copilul și-l strigă :

— Măi Mihăiță !

Mihăiță deschise ochii, cu genele umede.

— Crezi matale că sunt bolnav ? întrebă copilul, zâmbind ofilit.

— Dar ce ai ?

Olimpia desfăcu pieptul cămășii bolnavului și-l pipăi cu o palmă.

— Arzi tot, Mihăiță, zise ea. Ești bolnav.

— N-am nimic, mamă, zău !

— Să dea Dumnezeu să nu ai, Mihăiță, zise Gherghel, mai mulțumit, dar hai să-ți facă mămica o frecție cu *Diana* și să vezi ce bine o să fie. Mâine, dimineața, când te-oi scula, o să fii mai voinic ca mine. După ce așeză copilul pe pat, Anton Gherghel își scoase haina și gulerul de la cămașă pentru a fi mai liber. Își suflecă și mânecile cămășii.

Olimpia dezbrăcă de tot copilul și-l întinse gol pe pat. Aduse apoi dintr-un dulăpior sticla cu *Diana* și începu să frece spatele bolnavului până ce i-l făcu roșu. Copilul se lăsă moale deși îl dureau coastele când era prea tare apăsat pe ele. Tatăl îi fricționă picioarele și i le unse cu o alifie albă.

— Să-i dăm și-o aspirină, propuse el.

— Da, fu de acord Olimpia și plecă la bucătărie ca să aducă ceaiul cu care să ia copilul

medicamentul. În acest timp Anton își schimbă hainele cu cele de casă. Era ora opt, prea devreme pentru a se culca, dar nici nu se gândea să mai plece în târg. Promisese că va veni la o partidă de poker, în casa unui avocat. Nimic ! În seara aceea va rămâne lângă copil. Îl privi cum ședea liniștit înfășat de maică-sa într-un cearceaf alb.

— În noaptea asta o să doarmă cu noi, spuse el Olimpiei când aceasta reveni cu ceaiul. Cred că nu i-ai dat ceva să mănânce astă seară ?

— Nici n-a cerut măcar.

— Ce vorbești ! se miră el, totuși. Trebuie să-i fie rău, mititelul !... De când e bolnav ?

— Imediat după ce-ai plecat tu s-a plâns că-l doare capul.

— Până mâine o să-i treacă, profetiză Gherghel, mulțumit de speranța pe care o avea. Mâncăm ? Mie mi-e foame și nu mă mai duc nicăieri...

— Masa e gata de mult, răspunse Olimpia.

Luau masa în camera care servea și pentru primirea musafirilor. N-au putut găsi în tot târgul o casă mai mare, cum doreau. La masă mai vorbiră despre copil și Anton se arătă mâhnit. Privise și pe celălalt copil care adormise îmbrăcat în pat.

— Nu-i cazul să ne îngrijorăm atât, spuse Olimpia. Nelu a mâncat bine spre seară și nu i-a mai fost foame acum. Era obosit ; n-am

vrut să-l forţez ca să mănânce. Nu s-a plâns de nimic.

Olimpia împărţi tacămurlie şi luă de la uşă mâncarea adusă de servitoare. Mâncară, fără să vorbească ; Anton Gherghel mânca totdeauna cu poftă, supărările nu-l împiedicau cu nimic. În opt ani, din suplu devenise gras, avea burtă ; viaţa bogată şi uşoară de avocat provincial îi tihnise. Lipsa copiilor de la masă îl întristase, dar nu-i stricase cu nimic pofta de mâncare. Olimpia mânca puţin, seara, un singur fel de mâncare, fără carne. Totuşi masa dură mai bine de-o oră, încărcată cu de toate, din care Anton se înfruptă serios. O îmbie şi pe Olimpia la nişte portocale sosite chiar în ziua aceea de la Bucureşti. Băură împreună din vinul lor de acasă, pe care el nu-l schimba, decât cu mare greutate, pentru altul care nu i s-ar fi părut atât de bun.

Olimpia aduse maşina de spirt şi puse apă pentru cafea.

— Până fierbe apa, zise el, du-te dincolo şi vezi ce face băiatul.

Copilul adormise într-un somn liniştit, fără pic de îngrijorare. Mama se aplecă deasupra lui şi cu batista îi şterse fruntea de sudoare. Se reîntoarse la bărbatul său şi-i comunică starea bolnavului. Oarecum mulţumit, Gherghel bău cafeaua. Apoi luă un număr din Monitorul Oficial, unde era publicată o lege care îl interesa, şi se întinse pe o canapea. După ce mai sorbi ultimul rest de cafea din ceaşcă, adormi

cu țigara în mână. Monitorul Oficial îi căzu pe piept. Olimpia îi luă țigara dintre degete și i-o stinse în scrumiera de pe masă. Pe urmă se așeză și ea într-un scaun larg, sprijinindu-și picioarele de spetezele mesei, pe care mâncase. Privi spre bărbatul său și-i admiră chelia care se mărea din an în an. „Tony frumosul" avea chelie, se îngrășase. Așa se întâmplase în fiecare seară, după masă : citea Monitorul Oficial și-adormea cu țigara între degete. După ce mânca nu l-ar fi scos cineva din casă, nici dacă ar fi tras cu boii de el. Felul lui de-a fi n-o supăra, se învățase, își formase o viață aparte, unde-și găsea bucuriile de care ducea lipsă.

Olimpiei i se păru că se afla pe un vapor în largul mării. Un vapor lung și pustiu. În fereastra casei, vântul de-afară, care aducea în geamuri crengile unui măr, i se părea furia valurilor mării înverșunate. Era stăpânită de-o teamă, dar în străfundul sufletului ei avea și o încrederere în omul de lângă ea. Așa i se părea pe vaporul cu care plutea pe mare și, ciudat ! bărbatul nu era avocatul Gherghel, ci doctorul Ion Arvinte, fostul său soț. Rămase mult timp supusă acestor gânduri stăruitoare. Când își mută poziția picioarelor, simțindu-le amorțite, se trezi din reverie. Vaporul se opri, transformându-se în casa din Răducănești. Atunci vroi să ia o carte pentru a citi ceva, sau să croșeteze, cum obișnuia. Renunță, lăsându-și mintea să treacă cu toate gândurile spre medicul

Ion Arvinte. La câțiva pași se afla omul pe care îl dorea. Da, îl dorea, dar nu-l iubea în așa fel ca să nu poată trăi fără el. Inima ei de femeie bună nu se răcise din jignirea prin care trecuse ; iertase, dar nu uitase. Arvinte o părăsise pentru altă femeie. Se despărțiseră prieteni ; el îi promisese că o va revedea. După moartea Mihaelei, dispăruse. Olimpia aflase târziu unde se afla și-acum venise să-l vadă. Cât a lipsit Gherghel din Răducănești, ea l-a căutat pe Ion. Nu era niciodată acasă, până ce a înțeles că fugea de ea. Cum se lămurea înstrăinarea asta a lui Arvinte ? Dușmănie ? Nu. Olimpia nu l-a dușmănit pe Ion Arvinte ; nici el n-avea motiv s-o urască. La moartea Mihaelei, numai ea îl încurajase și-i telegrafiase, dorindu-i sincer, curajul necesar. Ar fi putut jubila de bucurie ; murise doar femeia care îi luase bărbatul, dar Olimpia a plâns-o, nu-i lorise nenorocirea, mai ales că se despărțise prietenește de Arvinte. De ce el o ocolea ? A, dacă ar fi trăit Mihaela, da, avea de ce să o uite. Atât de urâtă-i fusese ? Atât de mult n-o putuse suferi, cât trăiseră împreună ?

Întrebări fără rost în mintea unei femei care gândea la alt bărbat, când actualul era lângă ea, dormind ca un marinar obosit. Ei îi plăcea așa, acasă ședeau la gura sobei, ea citind un roman de dragoste, el Monitorul Oficial. Când el se trezea și spunea somnoros : „Hai la culcare !“, deși dormise tun până atunci, ea tremura speriată, până se dezmeti-

cea. Marinarul o invita la culcare ; ce obrăznicie ! Îl dorea străin, ca să-l poată plăcea. I-ar fi plăcut mai mult ca marinarul s-o bruscheze. s-o silească, decât să-l vadă întinzându-se leneș în fața ei, stăpân pe situație și pe ea, bărbat legitim, fără a părea cât de puțin amant. Când era lângă ea, în pat, obligația de soț și-o îndeplinea zilnic, fără nici o schimbare de la o dată la alta. Când ea îi spunea că nu se poate, el întorcea spatele și adormea, parcă fericit că scăpase de-o obligație plictisitoare.

Amantul Olimpiei rămăsese tot Ion Arvinte, omul care nu se banaliza, timidul, dar înfocatul amant și prieten fără nimic din convenționalul soț grav. În fiecare zi, Arvinte fusese o surpriză mulțumitoare, chiar atunci când era amantul Mihaelei și Olimpia nu știuse. El se lăsa furat de vise, era sentimental, avea ochi negri, părul buclat, fața mereu palidă de om chinuit lăuntric. Era iubit de toată lumea.

Numai după ce se remăritase, începuse Olimpia să-l înțeleagă bine pe Ion Arvinte, să-i simtă lipsa și să-l dorească. Trăia cu gândul la el, muncindu-se să vadă în frumosul Tony, pe cel pierdut. L-a căutat mereu pe celălalt, în timp ce el fugea. Dacă l-a schimbat pe frumosul Tony cu alt bărbat, căci îl schimbase de multe ori, a fost doar ca să descopere, aiurea, amantul din Ion Arvinte. Nu l-a găsit, deși uneori se simțea fericită în brațele vreunui necunoscut, cu care lega o idilă într-un zâmbet

schimbat pe furiș. Necunoscutul sau necunoscuții o dezamăgea apoi. Fericirea primă, nu putea fi regăsită ; bărbații, dacă erau bogați, căutau s-o plătească într-un fel sau altul, plată care ar fi oprit-o să-și facă iluzii ; iar cei săraci îi cereau bani, după prima întâlnire, tot într-un fel sau altul. Rari sunt bărbații care să înțeleagă că banul n-are ce căuta în dragoste.

Într-o zi cunoscuse în tren pe un tânăr care avea în gesturile și mișcările lui ceva din Ion Arvinte. Ba chiar și la figură semăna. S-a atașat de acel tânăr cu o iuțeală de care nu și-a dat singură seama. Cu trenul acela Olimpia plecase din Vedeni spre București. Tânărul o încântase cu felul său frumos de-a povesti întâmplări banale, pe care reușea să le facă interesante. Poate că aceleași întâmplări de-ar fi fost spuse de soțul său care începuse s-o enerveze cu lipsa lui de elan sentimental ar fi plictisit-o de moarte. Dar tânărul semăna cu omul pe care ea îl dorea și-l socotea pierdut în același timp. Era în timpul când se convinsese că Ion Arvinte nu va mai fi al ei niciodată. Trăia doar din amintirea lui și regreta că nu știuse să-l țină numai pentru ea.

Până la București tânărul călător îi era prieten bun și nici nu se putea crede că nu-i va fi și amant la prima ocazie. În gară i-a cerut s-o însoțească până la gazda unde avea să tragă. Olimpia a fost sinceră, i-a spus că fiind singură putea să tragă unde vroia, dar și-a dat

un nume străin. Hotărârea de-a se avânta într-o escapadă o luase : altceva n-o interesa.

Tânărul, nepricepând sufletul femeii, a crezut cu totul altceva, mai ales când a înțeles că femeia era dispusă să meargă oriunde. A avut imprudența s-o întrebe dacă nu era prea pretențioasă pentru amorul pe care i-l oferea. Cuvintele lui au dărâmat toată frumusețea iluziilor pe care și le făcuse Olimpia. Altor femei le place soiul acesta de aventură ; deși nu urmăresc câștigul material, vor să simtă voluptatea vânzării corpului, ca orice femeie plătită. Pe Olimpia a scârbit-o întrebarea tânărului care o conducea fericit de braț ; s-a despărțit imediat de el, promițându-i o întâlnire pentru mai târziu, la care nu s-a mai dus. În schimb, în seara aceea pe când se înapoia de la cinematograf s-a apropiat de un pasager care stătea la un hotel cu ea, într-o cameră alăturată. Era un muzicant străin dintr-o orchestră filarmonică în trecere prin București. O văzuse ziua, și-n lipsa ei de acasă, îi pusese prin madama hotelului un buchet mare de garoafe roșii pe masă. Văzând florile, Olipmia a întrebat de la cine erau. A aflat. Muzicantul era alături și cânta ; se reîntorsese într-adins, mai devreme, de la un banchet la care participase. N-a trecut mult și Olimpia a fost invitată la o cafea în camera muzicantului, unde a rămas aproape toată noaptea. A doua zi, pe la prânz, când s-a sculat Olimpia, camera muzicantului era goală. Plecase cu trenul de dimineață. El vorbise

nemţeşte şi ea româneşte ; abia mai târziu şi-a dat seama că muzicantul insistase toată noaptea să plece împreună la Viena.

De multe ori, Olimpia pleca de-acasă cu gândul hotărât de a-şi înşela bărbatul şi se reîntorcea mâhnită că nu se găsise omul dorit printre miile de bărbaţi de pe străzi. După naşterea primului copil l-a rugat pe soţul său să se mute la Bucureşti. Anton Gherghel n-a ascultat-o decât târziu, după ce şi-a asigurat averea la Vedeni şi după ce şi-a făcut rost de un post ca avocat al Statului în Bucureşti.

Mereu s-a' gândit Olimpia la Ion Arvinte, dar nu s-a mai ocupat să-l caute ; renunţase la el, cum renunţă cineva la o casă care îi e dragă, dar totuşi pleacă din ea. Renunţarea se produsese în ziua când îşi înşelase prima dată bărbatul, căci nu pe el îl înşelase, ci pe Ion Arvinte amantul dorit. Pentru Anton Gherghel n-avea nici un sentiment ; când se ducea cu alt bărbat, nu se gândea la el şi de-aceea n-o chinuia vreo mustrare. O dezgusta aviditatea lui materială.

La Răducăneşti nu venise cu vreun gând hotărât, dar singurătatea târguşorului a îndemnat-o spre Ion Arvinte care era lângă ea. Îşi reamintea de el în singurătatea ucigătoare. Nu-l mai văzuse de mult ; o singură dată i-a văzut fotografia într-un ziar, în care se vorbea elogios despre o carte a doctorului Arvinte. De-acolo i-a aflat şi adresa. Portretul nu-i stârnise sufletul ; omul dispăruse pentru ea,

dar l-a tăiat din ziar și l-a păstrat într-o carte pe care o citea numai ea. Nu-și dăduse seama de ce îl păstra, adică dacă îl mai iubea sau nu, dar era fostul său soț, visaseră laolaltă și petrecuseră, împreună, nopți frumoase. Ai un prieten, cu care apoi te certi de moarte, dar totuși nu-ți vine să-i rupi fotografia pe care ți-a dat-o într-un moment de ambianță sufletească. De ce ? Pentru că tot îți mai este drag, măcar în vis. Fotografia îți reamintește de cum era omul pe care l-ai iubit, care acum ți se pare negru.

Femeia e ca frunza care nu cuvântă ; când frunza se află pe-o creangă, plină de viață și soare, poeții o salută cu imnuri ; după ce îngălbenește, o calcă lumea pe aleile parcurilor și întristează.

De ce, la treizeci de ani, Olimpia e nevoită să stea închisă în casa din Răducănești, când s-ar mulțumi și cu viața sărmană a unei păsări libere ? De ce viața ei era legată de obligații, ca frunza de creangă ? Pe albumul ei de domnișoară, scrisese cineva, odată :

În sute de rânduri,
Mi-am pus întrebarea :
Dacă-i drept că viața e un rai,
Pentru ce stau triste sălciile ;
Marea, de ce geme ;

Vântul, de ce strigă : „Vai !“ ;
De ce la icoană, plânge lumânarea ;
De ce lăcrimează viţa, când o tai ? [1]

Oare cine-i scrisese această poezie ? Aproape că nu-şi mai aducea aminte ; era un tânăr care o iubea, pe când Olimpia avea doar cincisprezece ani ; un trecător pelerin prin familia ei, o rudă îndepărtată, care n-a mai văzut-o de atunci şi nici ea n-a mai auzit de el. Să fi murit ? Olimpia ţinea minte că avea ochi negri, pătrunzători. Poate că a murit, doritor ca să afle pe alte meleaguri astrale, taina sălciilor triste şi-a viţei care plânge când o tai.

Olimpia a încremenit cu ochii ţintă la figura adormită a soţului ei. Afară crengile mărului băteau mult tristeţea din sufletul femeii. S-a ridicat de pe scaun şi s-a dus să privească pe fereastră. Stropii de apă se prelingeau repezi pe geamuri, lacrimi abundente, dureroase. Peste drum, casa doctorului Arvinte se vedea luminată printre crengile mărului. Storurile erau trase. Ce aproape se aflau unul de altul ! Şi totuşi ce departe stăteau cu gândurile ! O fi ştiind doctorul Arvinte că Olimpia care era acolo se gândea la el ? Dacă i-ar spune, în clipa asta, doctorul Arvinte, să-şi părăsească tot ce are şi să vină cu el, ea n-ar mai sta pe gânduri. Mâine, după ce va raţiona asupra faptului, da ! l-ar refuza. În seara asta însă ar

[1] Poezie de Haralamb Lecca.

fugi cu el, în lume. Un amestec de voință și nevoință îi chinuia sufletul. Ce vroia ? Nimic nu vroia.

S-a rupt nervoasă de lângă fereastră și-a trecut lângă soțul său. L-a mișcat.

— Tony.

— Ce ?

— Nu vrei să mergi în pat ?

— Ba da, dar vezi ce face băiatul.

Olimpia a trecut repede în camera unde se afla copilul bolnav, în timp ce soțul său a reluat Monitorul Oficial, căzut jos, lângă marginea canapelei... Nu regăsi dintr-o dată rândul unde rămăsese și-a trebuit să cerceteze o pagină din urmă. O lege greoaie, plină de întorsături ciudate, tocmai bună pentru adormit omul. Serile nu și le-a petrecut totdeauna în felul acesta ; la Vedeni juca table, cărți, biliard. În Răducănești aerul era prea tare, rece și, pe orice om neobișnuit cu el, îl dispunea la somn. Gherghel și-a acoperit gura cu o palmă pentru a răpune un căscat prea lung. Cititul obosește ochii, aducând somn. Cititul și aerul tare din Răducănești sunt două calmante mult mai bune decât ceaiul de tei. Avea poftă de somn, căci se simțea și obosit, parcă ar fi tras la plug. Olimpia întârzia să vină ; desigur, desfăcea patul și bătea pernele pentru culcare. Ce plăcută este o pernă răcoroasă cu puful atât de moale că ți se înfundă tot capul în ea ! După ce ți se pare că s-a încălzit pe-o parte, o întorci. Atunci plăcerea e și mai mare, simți

cum răcoarea te pătrunde în tot corpul şi-a-dormi uşor, ca un copil răsfăţat, obosit.

Când tocmai închidea ochii furat de un somn şiret, apăru Olimpia : Avea pe figură un aer atât de îngrijorat, că Gherghel se înspăimântă.

— Ce este ? o întrebă.

— Mihăiţă e grav bolnav, răspunse femeia, aşezându-se desnădăjduită pe scaun. Lăsă braţele pe lângă corp, oftând.

— Cum aşa ? zise el, sărind de pe canapea. Monitorul Oficial căzu din nou pe podea cu foile desfăcute, ca o pasăre ucisă. El nu se mai uită şi călca una din paginile ziarului.

. . . . . .

. . . . . .

De ce se purtase Anton Gherghel rău cu doctorul Arvinte ? Odată l-a invitat ca să discute asupra unor magazii de grâne din Vedeni, care erau proprietatea personală a lui Ion Arvinte. Aceasta le dăduse cu chirie şi nu se mai interesa de ele. Anton Gherghel, avocat chiţibuşar, i-a scris în aşa fel ca să se înţeleagă că Olimpia ar fi avut pretenţii asupra magaziilor, deşi ea nu ştia nimic. Arvinte i-a trimis imediat renunţarea la proprietate asupra magaziilor, în favoarea lui, nu a Olimpiei, dându-i să înţeleagă că-i pricepuse dorinţa. Deci dispreţ pe faţă şi insultă. A trecut cu vederea dispreţul şi-a rămas cu magaziile. N-ar fi trebuit să facă aşa, ci să se fi mulţumit cu ce avea.

Iată-i acum, față-n față, într-un târg îndepărtat din fundul Moldovei. Târgul dormea liniștit, nu se auzeau în el nici măcar câinii, pe când într-una din chichițele sufletului lui Anton Gherghel se dădea o luptă amarnică. Era nevoit să apeleze la bunătatea unui om cu care credea sigur că nu se va întâlni în viață. Dar cum de ajunsese aici ? Prin hotărârea Olimpiei ; ea alesese acest târg pustiu pentru a veni cu copiii în vara aceea. De ce ? Știa că se afla acolo doctorul Arvinte ? Mai dorea să-l vadă ? Umbla după el ? După opt ani încă nu renunțase pentru totdeauna la el ?

Anton Gherghel se ridică făcând un gest cu o mână, parcă ar fi vrut să-și alunge gândurile grele cu ea. N-avea timp de-așa ceva, copilul trebuia salvat și orice ar fi făcut soția sa nu vroia să-l intereseze atunci. Puse amândouă palmele pe umerii Olimpiei și-o privi distrus, îmbătrânit. I se citea pe figură chinul din suflet. Și ochii ei erau umezi ; o frământase gândul că el se va opune venirii doctorului Arvinte, nădejde de care se agățase cu trup și suflet. De toate greșelile părinților săi, copilul nu era vinovat cu nimic. Anton trebuia să înțeleagă situația, nu se putea sacrifica un copil, pentru o ambiție fără rost. Ce-avea el contra doctorului Arvinte ? Oare nu știuse că fusese soția acestuia și nu căutase să i-o răpească ? Poate că de n-ar fi fost Anton, după moartea Mihaelei, Arvinte s-ar fi reîntors spre Olim-

pia. Ar fi plecat amândoi să trăiască departe de Vedeni, la București.

Ce-a dorit Anton, a izbutit ; ce mai dorea acum ? În sufletul său Olimpia era revoltată contra soțului ei care se lăsa atât de greu, considerând ca o abatere morală, întâlnirea cu Ion Arvinte. De când erau împreună îl cunoscuse bine : nu se dovedise totdeauna atât de cast, cum vroia să pară ; greșise de multe ori. Ea nu-i reproșase nimic, l-a lăsat să facă ce vroia, ba chiar l-a întovărășit la unele nedreptăți. Cât pentru Ion Arvinte, ea era convinsă că va primi să vină. Îl știa om. Parcă ghicindu-i gândurile, Anton Gherghel zise :

— Mă voi duce să-l chem, chiar eu.

— De cé ? întrebă ea, neînțelegându-l. E destul să-i trimitem vorbă prin Floarea.

— Mă tem că nu va veni. Tu nu știi tot.

Olimpia nu-l mai întrebă ce nu știa ; da, s-ar putea ca Ion Arvinte să nu-și dea seama de gravitatea situației și să nu vină.

— Cum crezi tu, Anton, adăugă ea, dar mai repede, te rog.

Avocatul Gherghel făcu un efort și se smuci din loc. Deschise ușa și porni tot prin dos. Afară cântau cocoșii de ziuă, zorile luminau crestele munților cenușii care se profilau departe în albastrul mat al cerului. Un țăran mâna boii spre câmp iar în car femeia lui adăpostea un copil dolofan. Văzând copilul, Anton Gherghel se trezi dè tot din moleșeala lipsei de

curaj în care căzuse. La naiba ! niciodată n-a fost atât de pierdut ca atunci. Răcoarea dimineții care se anunța îl înviora ; își dădu seama că era caraghios lăsând copilul în pericol atâta timp. Trecu repede drumul și se opri în fața casei doctorului Arvinte. Nu mai era nevoie să sune căci ușa se deschise singură și apăru în prag omul care era de serviciu noaptea în camera bolnavilor.

— Bună dimineața ! spune Anton grăbit. Cred că domnul doctor doarme la ora asta, nu ?

— Vreți să vorbiți cu domnul doctor ? întrebă servitorul.

— Da, repede, am un copil bolnav, peste drum, și este nevoie de domnia sa. Doarme ?

— Nu, acum s-a sculat. Domnul doctor lucrează în fiecare dimineață, în laborator.

— Ce bine ! murmură fericit avocatul. Spune-i dumneata că aici este avocatul Gherghel... îl rog să mă primească.

Servitorul dispăru lăsând ușa deschisă. Anton Gherghel urcă cele două trepte din față și intră în sala de așteptare. Se simți din nou descurajat. Interiorul camerei în care păși îl impresionă puternic. Aranjamentul de-acolo dovedea mâna unui om energic. Ion Arvinte era un medic adevărat ; își dădu seama de valoarea lui. Acum înțelegea ceva la omul pe care nici nu căutase să-l înțeleagă.

— Domnule Gherghel, zise mirat Ion Arvinte, intrând pe o ușă, tocmai când avocatul

speriat nu se aştepta să-l vadă. În casa aceea nici paşii nu se auzeau. Era destul să mă anunţaţi prin cineva şi veneam, fără să vă fi obosit dumneavoastră până aici.

Întâmpinarea repede şi sinceră a doctorului făcu pe Gherghel să nici nu se mai gândească a da mâna cu el. Se simţi jenat de figura schimbată a omului din faţa sa, pe care nu l-ar fi recunoscut în alte împrejurări. De aceea rezumă tot ce avea de spus, în câteva cuvinte :

— Este o oră cam nepotrivită, domnule doctor.

— Nu face nimic ; boala nu ţine seama de ore potrivite. Să mergem dacă este cazul atât de grav.

— Da, grav... murmură Gherghel.

Ion Arvinte se întoarse spre tânărul care venise ceva mai târziu pe aceeaşi uşă, şi-i zise:

— Domnule Tătaru, mă aştepţi aici. Poate că va fi nevoie şi de dumneata.

Oferi locul de înaintea sa avocatului Gherghel şi-l invită să pornească.

IX

În duminica asta după-amiază, e linişte mare în Răducăneşti, e cald şi frumos ; lumea e plecată la câmp spre poalele munţilor, căutând să se bucure ca de una din ultimele sărbători frumoase ale verii. 15 August, vara e pe ducă, peste câteva săptămâni, dacă nu chiar

mai puțin, vor începe ploile de toamnă, vânturile, apoi zăpada care va ține până prin martie. La Răducănești verile sunt calde și iernile geroase, iar primăverile și toamnele sunt mai mult ploioase. Lumea petrece doar vara, din belșug însă, căci aerul e curat, nici rece nici cald, tocmai cum îi trebuie omului să fie pe deplin mulțumit. Avocatul Anton Gherghel e plecat de trei săptămâni la București, pentru a aranja casa în vederea sosirii Olimpiei cu copiii. Are de făcut câteva modificări locuinței, să schimbe dormitorul copiilor, să mute sufrageria de la stradă, la etaj, iar bucătăria s-o treacă tot sus pentru ca copiii să nu mai aibă miros de bucate în camera în care dorm.

Olimpia e plecată la câmp cu copiii care acum sunt mai sănătoși ca oricând. Mihăiță s-a făcut bine cu ajutorul doctorului Arvinte care cum s-a uitat la el, a înțeles ce boală avea. Avusese anghină difterică pe care nimeni n-o putuse înăbuși mai bine ca doctorul care acum, deși stă peste drum cu casa, totuși nu vine pe la ei în vizită. Cum a intrat acest doctor în casă boala a căutat să fugă cât mai repede, parcă i-ar fi știut de frică. Ce-a făcut, ce-a dres, dar într-o săptămână Mihăiță nu mai avea nimic. Rămăsese slăbit, dar tot doctorul Arvinte le-a dat la amândoi copiii câte ceva că i-a făcut să aibă o poftă de mâncare, încât se sculau din somn de foame.

La câmp i-a însoţit studentul în medicină, Varlam Tătaru, ajutorul doctorului Arvinte. Acesta vine mereu la ei, ca să-i vadă ce face, îi cercetează, le-aduce medicamente şi, uneori, stau de poveşti până-i apucă noaptea.

Nici în casa doctorului Arvinte nu mai e nimeni, afară de el. Bolnavii s-au făcut toţi bine şi l-au părăsit. Camera lor e goală. Gheorghe, omul de serviciu, a plecat cu nevastă-sa la onomastica unei rude. E în ziua de Sfânta Marie Mare. Din casă se aud sunete uşoare de vioară. E pasiunea doctorului Arvinte, când se simte liniştit. Se simte bine, ferestrele sunt deschise şi un vânt uşor adie perdelele de borangic auriu. Doctorul e cufundat în cântec, strânge vioara sub bărbie şi-şi lasă sufletul să se destrame în tremurul arcuşului când se duce şi vine înapoi pe coardele vibrante ale instrumentului. În clipa aceasta, viaţa i se pare doctorului Arvinte o poemă. Nu mai există suferinţă pe pământ, tot e numai vis şi armonie. Învăţase vioara încă de când fusese copil, dar pasiunea pentru ea îl părăsise în timpul când studia medicina şi l-a ţinut până după moartea Mihaelei ; astfel că Olimpia nu-l auzise niciodată cântând. La un an după ce-o pierduse pe Mihaela, şi-a reluat vioara care ştia atât de bine să-i liniştească sufletul. Numai în vioară şi-a găsit mulţumirea de care avea nevoie ; când se simţea puternic sfâşiat în inimă de durerea amintirilor lua instrumentul şi cânta până îşi simţea sufletul uşurat, potolit de toate

zvâcnirile dureroase. Apoi se reîntorcea la treburile sale, refăcut, ca după o baie de lumină odihnitoare. An după an vioara a fost pentru el tot ce-i lipsea ; cu arcușul pe vioară și cu privirea ațintită în notele de pe portativ, doctorul Arvinte a visat, a sperat și a putut să uite câteva ceasuri pe zi tot ce-l făcea să sufere. Se lipsea de orele de odihnă, numai să poată visa cu vioara în mână. Atunci se umaniza, primea sfaturi dumnezeiești, urcându-se pe cele mai înalte culmi ale sufletului. Cu ajutorul acestui instrument reușise să rămână om și să iubească oamenii cu toate păcatele pe care le aveau... El și-a dat seama că, sufletul omenesc este ca o vioară mânuită prost sau bine, după priceperea fiecăruia, dezacordată sau stricată. Odată a văzut în mâna unui cântăreț bătrân o vioară plină de petice, atât de prăpădită încât oricărui om i-ar fi fost silă să pună mâna pe ea când ar fi găsit-o în drum, aruncată. Dar când a pus-o bătrânul cântăreț sub bărbie, când a început să treacă arcușul peste coardele prăpădite, lui Ion Arvinte i s-a părut că instrumentul era de argint ; scotea niște accente atât de omenești încât puțin a lipsit ca să se ducă să sărute mâna măiastră a bătrânului.

Ion Arvinte a gândit mereu că muzica este cel mai înălțător, precum și cel mai profund sentiment al omului. Ea te poate avânta și tot ea îți poate liniști orice durere. Dacă candidații la sinucidere ar trece printr-o sală de concerte,

în timpul muzicii și înainte de a săvârși actul funest, inimile lor s-ar reface și nouă din zece nu s-ar omorî. Arvinte a surprins de multe ori bolnavii lui ascultându-l când cânta. Cel căruia îi plăcea muzica se vindeca mai repede ca de obicei. Erau oameni simpli, țărani, pătrunși, fără să-și dea seama de frumusețea divină a muzicii.

Numai când trecea pe lângă portativ și privea din întâmplare pe foile notelor deschise, Ion Arvinte simțea o plăcere nouă de viață. Înainte de orice operație grea pe care o avea de făcut, nu putea să-și ia vioara și să cânte, dar citea notele muzicale în gând până ce simțea că fiecare fibră a nervilor săi se liniștea. Atunci munca cea mai grea i se părea o jucărie, mâna-i conducea cuțitul de tăiat, foarte ușor, bolnavul se înviora, iar moartea care se credea stăpână fugea. A tăiat răni adânci, a eliminat puroaie, a scormonit intestine vătămate, a scobit gâtlejuri pătrunse de difterie, a tăiat de-acolo bucăți de carne crescută ca să sugrume bolnavii, a fiert oase sfărâmate, a îndreptat mâini, picioare, ochi, guri, a vindecat plămâni ciuruiți de oftică, inimi reumatizate, burți ulceroase, tot ce i-a căzut în mână, fără ca moartea să aibă cât de puțin partea ea. Muzica l-a condus în toate și sufletu-i era pătruns de ea.

De multe ori când o întâlnea pe studenta Ana Relu la facultatea de medicină din Iași, vorbeau ore întregi despre muzică, așa cum

vorbea cu Mihaela altădată. Ana cânta la pian ; într-o zi l-a invitat la ea acasă. Ședea cu părinții, oameni cu stare, prin mahalaua Tătărași, în mijlocul unei grădini cu flori. I-a părut rău că n-a avut vioara cu el, pentru că fata cânta la pian aceleași bucăți muzicale care îl pasionau și pe el. Când o vedea din spate pe scaunul de lângă pian, i se părea că era Mihaela, acasă în Vedeni, unde o ascultase cântând de multe ori. Aștepta doar s-o vadă pe Mihaela întorcând capul spre el, ca să-i zâmbească fermecător, când îl descoperea furat complet de muzică. Mihaela ! Ana ! Lângă aceste două suflete, n-a mai gândit vreodată la altă femeie, nici măcar nu l-a dus gândul spre Olimpia. Numai ele, amândouă.

În timp ce cânta, Ion Arvinte gândea la Ana Relu. Sinceritatea acestei tinere îl făcea să găsească o amară asemănare între ea și Mihaela. Îi scrisese de câteva ori, rugându-l ca în toamnă, când s-o împlini anul de când ședea în Răducănești Varlam Tătaru s-o ia pe ea în locul aceluia. Vroia să facă și ea un an de practică medicală, alături de Ion Arvinte. El îi răspunsese că nu se poate și începuse s-o evite când se ducea pe la Iași. Nu știa nici el de ce făcea așa și nici nu vroia să știe, ca nu cumva sufletul său să sufere vreo schimbare. Dar totuși când se-apuca să cânte la vioară, în timp ce sufletul său se răzvrătea pe coardele instrumentului, gândurile îi fugeau când la Mihaela,

când la Ana Relu. Era ceva care îl obseda : fruntea lată și părul blond ale Mihaelei, fruntea lată și părul blond ale Anei Relu. De la ochi în sus, erau una și-aceeași.

Ion Arvinte s-a oprit din cântec, a pus vioara în coșciugul de lemn lustruit, și a închis caietul de note de pe portativ. Pe urmă a trecut la fereastră, să privească ulița pustie, prin perdelele de borangic. În clipa aceea i s-a părut că nu mai era nimeni, afară de el, pe pământ. O liniște de plumb se lăsase peste târgul încins de soare, iar dinspre munți venea o boare răcoroasă cu miros de mesteacăn ruginit. Erau două semnale : vara pleca și toamna își făcea drum de stăpânire. Mirosul de rugină al pădurii, strecurat printre ultimele zvâcniri ale soarelui de vară, era vestitorul toamnei. Doctorul Arvinte îl înțelegea : încă o toamnă, pe urmă încă o iarnă, apoi primăvara și vara. Câtă simplitate atâta tristețe. Și-atâta singurătate. De mâine vor începe bolnavii toamnei. O nouă încordare pentru a răpune boli ; ciocănituri în spete ofilite, junghiuri între coaste, scrofuri netratate, umflături de brâncă, și multe altele care îl vor face să uite de tot la ce gândește acum. Aceeași precipitare de totdeauna și strigăte agitate : „Apă, Tătarule ! Ține bandajul, Gheorghe ! Răsucește-l repede ! Așa ! Nu mișca tinere, nu mișca, ce naiba ! Eu știu că nu te doare. Lasă moșule, lasă, încă nițel să mai tăiem sfârcul ăsta de buboi și să vezi ce bine te simți !“ După toată munca o caldă

mulțumire sufletească și-o întindere cu fața în sus, pe pat, aruncând fumul de țigară cu atâta putere în tavan, parcă să-l găurească.

— Domnul doftooor !

Ion Arvinte a dat puțin perdeaua la o parte și-a privit afară să vadă cine îl strigă. Era un țânc care se ținea cu mâna de brăcinar, ca să nu-i cadă pantalonii de stambă.

— Ce-i măi Grigoriță ? Îl cunoștea bine, fusese pacientul său pe toamnă, când îl vindecase de tuse măgărească.

— Domnul doftor Arvinte, mai spuse Grigoriță, gângav.

— Ei, da !

— Vă-vă-vă caută cineva pă matale.

— Cine ?

— Nu știu.

— Păi dacă nu știi, cum ai aflat că mă caută ?

— Dacă nu știu ! mai ridică el umerii, dezolat. Că nu mi-a spus cum îi zice.

— Cine măi ? deveni curios Ion Arvinte, scoțându-și capul pe fereastră.

— O duducă, reuși să spună repede Grigoriță, și-o arătă : Uite-o colo.

La ușa principală ședea Ana Relu, sosită de la Iași, lângă două geamantane. O pălărie mare de pai îi acoperea fața, încât doctorul n-o recunoscu dintr-o dată. Lăsă perdeaua și trecu grăbit prin toate camerele și ajunse la ușa unde îl aștepta fata. O găsi plătind lui Grigoriță serviciul făcut.

— Domnișoara Ana Relu ! strigă el, mulțumit că o vedea. N-avu timp să cugete asupra evenimentului, așa că bucuria i se manifestă liber. Bucuria lăuntrică pe care n-ar fi putut s-o acopere vreodată văzând pe Ana Relu la care tocmai se gândise poate chiar când ea trecea prin fața casei lui.

— Nu știu ce părere ți-oi face de mine, domnule doctor, spuse ea, întinzându-i mâna, jenată.

— Deocamdată, n-am nici o părere, domnișoară, afară de plăcerea că te văd, răspunse Arvinte. Dă-mi voie să te servesc eu... Apucă geamantanele de toarte și le trase în camera din față. M-ai găsit singur, toată lumea e plecată la plimbare, n-am pe nimeni aici.

Ion Arvinte așezase geamantanele lângă cuierul cel mare și urmă fata, după ce închise ușa din față.

— Ce plăcut e la dumneata ! se miră ea, scoțându-și pălăria. Oh, trebuie să fiu ciufulită ! Am venit pe jos, de la gară, un om mi-a adus bagajele până aici... abia l-am găsit.

— Trebuie să fii și obosită, nu ?

— Obosită ? Nu !

— În tot cazul, vorbi el jenat că trebuia să se ocupe de unele intimități, îți voi da imediat o cameră, sus, unde să te refaci puțin.

— Da, dacă vrei dumneata. Mulțumesc. Să-mi iau doar geanta cea mică.

— Dă-mi voie s-o aduc eu. Urcă pe scara asta și te voi ajunge.

Se reîntoarse la intrare și luă obiectul dorit de fată, apoi se duse după ea. Îi deschise ușa primei camere din capul scării. Vocea lui căpătă accentul medicului care se ocupa cu gravitate de bolnavii săi, când dădu indicațiile necesare :

— Aici este un pat pe care te poți odihni, dacă simți nevoia, mai este un lavabou, apă, prosoape, toate curate, pregătite pentru eventualii bolnavi de mâine.

— Nu-nu-nu ! se agită Ana. Stau doar puțin, în două minute sunt jos.

— Bine-bine, răspunse el și plecă, închizând ușa în urma sa. Coborî scara și se opri în sala de consultații, unde aștepta așezându-se pe unul din scaunele pentru bolnavi. Încercă să gândească asupra acestui eveniment venit pe neașteptate, dar se reținu singur. Nu știa ce trebuia să gândească. Lăsă totul pentru când va coborî și fata. Trebuie să fie un motiv serios care s-o fi îndemnat să vină până-n Răducănești, altfel nu se putea.

După ce-și șterse fața de apa cu care se spălase, Ana se privi în oglindă, zâmbind.

„Doctorul mă va alunga de-aici, gândi ea, când îi voi spune cu ce gânduri am venit. Va căuta să mă tempereze, asigurându-mă că sunt o naivă... Dar se înșală".

Simțea cum o va împinge din spate doctorul Arvinte, spre plecare, și-i auzea chiar vocea caldă, omenească, cu care o va convinge că nu-i va fi bine lângă el. Și, ea va pleca, n-o

să poată insista, n-o să aibă cuvinte de replică, pentru că fapta ei trebuia să fie mai mult simțită, decât lămurită prin cuvinte.

Înverșunată de această nesiguranță a sa, Ana strânse pumnii cu ciudă. Îndreptă oglinda spre a se vedea mai bine ; apa rece îi înroșise fața, dar tot se pudră puțin, cu cochetăria tinerelor fete care nu știu ce să facă cu pudra și o folosesc și când trebuie și când nu trebuie. Își îndreptă sprâncenele răvășite de apă, se ocupă și de buze să-i fie corecte, așa cum o învăța maică-sa când o lua la vreo vizită. La școală îi era rușine totdeauna să se ducă pudrată.

Negăsindu-și rochia de pe ea convenabilă, o scoase și-și puse o fustă neagră și-o bluză albă cu gulerul larg. Nu se mulțumi pe deplin ; noua îmbrăcăminte o făcea și mai tânără. Fără să-și dea bine seama, vroia să fie cochetă ; femeia din ea se revolta contra aducăturilor băiețești de studentă. Doar devenise majoră încă de acum doi ani !

Ca să nu mai aibă vreo nouă mâhnire, nu se mai privi în oglindă ; cu vârful unui deget închise geamantanul așezat pe un scaun. Nu-și mai aranja lucrurile, pătrunsă de-o nesiguranță care o enerva. Aici regreta că venise neanunțată, aici se înspăimânta că va trebui să plece. Privi ceasornicul de la mână ; era ora cinci. Ieși.

Doctorul Arvinte o aștepta jos și-i dădu mâna ca să coboare ultimele trepte, îndrumân-

d-o apoi spre ușa salonului unde cântase la vioară.

— Te bucuri că am venit, domnule doctor ? îl întrebă Ana, cu un aer prin care vroia să pară sigură de sine.

— Foarte mult, răspunse el. Regret doar că nu mi-ai scris ca să te fi putut primi altfel.

— Nu-i nimic, voi sta unde s-o găsi. Mi-a fost dor de dumneata, de-aceea am venit pe neașteptate.

„Adică cum «voi sta unde s-o găsi» ? gândi doctorul. Nu cumva se gândește să nu plece cu trenul de astă seară ?"

Anei Relu îi fu greu să mai adauge că o întristase mult răceala cu care îi răspundea el la scrisorile pe care i le trimitea. Ea îi scrisese cu avânt tineresc și-l credea pe el în stare să facă la fel. Îl dorea pe Ion Arvinte pentru frumusețea din sufletul său, care i se dezvăluia în fiecare gest pe care îl făcea, în fiecare cuvânt. Îl dorea pentru că era omul adevărat. Avea principii libere, voință independentă, tocmai ca ea.

În acest timp, Ion Arvinte o privea prin două gânduri : unul de enervare parcă, pentru că o vedea atât de nelămurită, dar sigură de sine, și-altul admirativ. Deodată gândul i se duse spre altă femeie din viața sa, tot cu plete blonde, tânără și frumoasă, plină de viață ca Ana Relu. O vedea reînviată lângă el, dornică de viață... Mihaela ! De când pierise ființa aceea ? O ! de mult... Se reîncarnase acum, pe

neașteptate, ca să-i pătrundă în suflet, venind să-l caute până-n văgăunile din munți.

Cu tot curajul de la început, Ana începu a se pierde ; se văzu vinovată de ceva ascuns și-i fu rușine să privească în față pe omul de lângă ea. Ridicându-se brusc, zise încurcată :

— Vrei să mergem pe-afară ?

— Eu ? nu, răspunse Arvinte. Mai întâi să vorbim, poate că ai să-mi spui ceva...

Ea rămase în picioare, cu mâinile pe lângă corp. Vinovăția ascunsă i se vedea pe figură, roșise. Observându-i încurcătura, doctorul încercă să i-o marcheze cu un compliment :

— Ținută deosebită ! Frumos !

Vorbea de rochia ei, pe care o admira.

— Glumești ? îl întrebă ea, zâmbind silit.

— Defel.

— Am vrut să-ți procur o mulțumire, domnule doctor.

— Toată recunoștința mea. Chiar sunt mulțumit.

Ana făcu un pas spre el și-i puse în neștiință palmele pe umeri. Era momentul cel mai greu.

— Știu ce gândești, îi zise. Vrei să mă alungi de-aici.

— Eu ? o întrebă el, nelămurit. Însă înțelege repede și zise : N-am gândit asta, sau... știu eu ? Vreau să-mi spui : pentru ce ai venit ?

— Mă dojenești ?

— Dar ce vrei să-ți fac ?

— Lasă-mă să stau aici...

— Cum ?

— Nu știu. Vreau doar să fiu alături de dumneata, să-ți simt umărul lângă al meu. Sunt o femeie slabă, mă pierd în lume, fără rost, fără nici o întrebuințare firească. Alături de dumneata voi fi prețuită, sunt sigură că voi face treburi frumoase. Te simt om, lumea te admiră... Lasă-mă să-ți fiu o umbră, să te ajut cu dragostea pe care ți-o port.

Ion Arvinte își trecu o mână prin păr ; nu știa ce să mai gândească. Tot ce spunea Ana Relu era adevărat : avea nevoie de un suflet curat lângă el... de o femeie, care îi lipsea. Dacă nu pentru alte mulțumiri pe care le uita treptat-treptat, ca singuratic, dar pentru firea lui, pentru suflet, pentru înțelegerea de dincolo de avatarurile vieții. Se duse la fereastră și privi afară. Ana rămase în mijlocul camerei, dreaptă. Soarele trecuse de casă și se întindea acum o umbră deasupra uliței, răcoroasă. Se întoarse spre musafiră și-i zise :

— Să-ți spun drept : adineauri, înainte de-a veni, m-am gândit la dumneata și doream să te văd. Era o dorință irealizabilă, dacă socotim distanța de-aici până la Iași, de unde vii. E ușor să dorești așa fără sens. Dacă mi-ai fi scris că vii, ți-aș fi răspuns imediat să nu faci greșeala asta, deși doream să te văd. Împrejurările nu corespund dorințelor, niciodată. Ai părinți : ce vor spune despre dumneata ?

— Știindu-mă mulțumită, vor fi de acord cu mine, răspunse Ana, cu vocea scăzută. Dumneata ești o garanție sigură... La Iași mă vedeau mâhnită și se mâhneau și ei, căci credeau altceva. Le este ușor să-mi spună că de mă supără studiile, să le las.

Nu vreau asta, vreau, dimpotrivă, să muncesc... Numai lângă dumneata pot să muncesc, domnule doctor Arvinte. Spune-mi că mă primești alături de dumneata.

— Dar ești femeie ! zise tare Ion. Oricât am fi de rezervați, lumea tot va crede despre noi altceva.

— Ei și ? Pierd o cinste, pentru a câștiga alta mai durabilă. Victorie fără sacrificii nu se poate, știu. Mă interesează părerea dumitale despre mine, pe care te rog să mi-o spui.

— A-ha, ai început cu notele, văd, râse el. Dar, continuă doctorul, reluându-și figura gravă, dumneata treci foarte ușor peste situații, mergi prea departe cu gândul și nu-i bine.

— De ce nu-i bine ? Ana vorbi, dar nu-l privi în față, se feri de-a da ochii cu el, însă făcu un pas spre fereastra unde se afla doctorul Arvinte și se opri în drum, sprijinindu-se cu cotul de spătarul înalt al unui scaun. Pipăi luciul rece al mobilei și simți o înfiorare. Era atât de agitată sufletește că o impresiona cel mai mic lucru.

— Pentru că te atașezi unui om pe care nu-l cunoști bine, răspunse Ion Arvinte.

— Dar îl cunosc pe doctorul Arvinte.

— Da, pe doctorul, însă nu și pe omul. Poate că sunt un om rău, am păcate ce nu se pot vedea ușor. De unde știi că sunt un om bun ? Bunătatea este și ea o calitate ciudată : place unora, iar altora nu, fii sigură... Nu, nu, eu te sfătuiesc să nu te atașezi atât de ușor unui om, pe care nu-l cunoști, chiar eu fiind acel om. Omul este dublat de fiară și, cu cât e mai superior, cu atât fiara din el se face mai ascunsă. Să-ți spun drept : nu mă văd așa cum crezi dumneata că sunt. Exagerezi. Să știi : sunt un laș și-un nevolnic, iar dumneata crezi că am calități. Uită-te puțin pe fereastră. Vezi casa asta de peste drum ? Acolo locuiește fosta mea soție, de care m-am despărțit acum opt ani.

— Știu, răspunse Ana fără a privi pe fereastră, ca și când n-ar fi interesat-o cu nimic casa în care locuia Olimpia. Își îndreptă doar cu vigoare bustul.

— Cum știi ? se miră el.

— M-am întâlnit ieri, la Iași, cu doctorul Marino. El mi-a spus, a aflat de la doamna Gherghel.

Doctorul Arvinte agită nervos brațele și se stăpâni repede. Eșuase intenția sa de-a face fata să plece.

— Dar nu știi în ce condiții m-am despărțit de fosta mea soție... zise el, șovăind nervos. Agitația lăuntrică pusese stăpânire pe tot corpul său, făcându-l să-i vibreze prin toate fibrele. Era prima dată, după opt ani, când vorbea despre sine cu cineva. Împrejurarea aceasta venea prea repede, după cazul cu boala copilului Olimpiei, care îl agitase destul. Cu Olimpia se întâlnise ca doi străini, fără vreo emoție. Femeia văzuse în ochii lui atâta înstrăinare de ea, încât se dezolase de tot. I s-a părut că era un străin care se dădea drept doctorul Ion Arvinte. Într-adevăr, era un medic bun, dar nici urmă de amantul pe care îl căuta ea.

Ana îi veni în față, zicându-i :

— De ce vrei să vorbim despre ceva ce ți-ar pricinui dureri ? Să vorbim mai bine despre mine... Zâmbi larg.

— Ai dreptate, se redresă el. Sunt de părere să pleci la Iași, chiar în seara asta. Mai târziu îmi vei da dreptate, ai să mă înțelegi. Fii sigură că nu te voi uita, îți voi rămâne prieten bun și n-o să-ți dezmint părerile frumoase pe care le ai despre mine Acum, du-te, va fi mai bine, crede-mă, se rugă el. Te voi conduce chiar eu, la gară. Trenul pleacă la ora nouă, tocmai bine, după ce vom lua masa... Vrei ?... Asta este părerea mea : să pleci chiar în seara asta, să te vadă părinții, acasă.

Cum Ana ședea cu capul aplecat spre piept, vinovată, descurajată, doctorul Arvinte nu i-a văzut lacrimile din ochi. De ce n-o înțelegea ?

De ce vroia să pară mic în faţa ei care îl ştia mare ? O alunga, îi spunea să plece, ei, care venise cu sufletul încordat, cu mintea luminată. Venise ca la o fericire sublimă şi trebuia să plece cu inima zdrobită. N-o să mai iubească niciodată. De-acolo o să plece, dar îi va spune tot ce gândea ; tot ascunzişul sufletului său o să-l dea la iveală. Poate că el nu înţelegea că-l iubea. După ce-i va spune, o să plece.

— Plângi ? o întrebă el, observându-i lacrimile. Îi apucă o mână şi-o atrase spre sine, cu gândul de-a o convinge că lacrimile n-aveau vreun rost în cazul lor. Domnişoară Ana, zise Arvinte, ar trebui să înţelegi că o doctoriţă nu trebuie să plângă. Zâmbind trist, adăugă : De ce ai venit aici ? Spune-mi ce vrei ?

Ea îşi luă curajul şi-i spuse, privindu-l printre lacrimi :

— Să mă iubeşti.

Pretenţia cât şi tonul cu care vorbise îl făcură să râdă uşor.

— Dar te iubesc ! îi zise mirat. Sincer vorbesc : te iubesc, fii sigură.

— Cum mă iubeşti ?

— Aşa cum trebuie să iubesc o fată ca dumneata. Nu mă înţelegi ? Vreau să te cruţ.

Ana îl cuprinse cu braţele pe după gât, vorbind cu disperare :

— Nu vreau să plec !... Rămân aici, unde mă simt bine. Nu mă alunga.

El o bătu uşor cu o palmă pe umăr şi-şi lăsă obrazul lipit de al ei.

— Mi-am făcut datoria, murmură Arvinte, resemnat. Te-am prevenit. Vrei să rămâi ? Bine, rămâi.

Ana îl îmbrățișă cu căldură, strigând :

— Te iubesc ! Te iubesc ! Primește-mă aici, să nu ne mai despărțim, să-ți fiu tot ce vrei, tot ce ai nevoie.

Doctorul Ion Arvinte îi luă capul în palme și-o sărută pe frunte. De data asta și ochii săi erau umezi de lacrimi.

X

Varlam Tătaru se opri puțin în poartă și privi casa prin întuneric. Totul stins, perdelele trase ; doar o fărâmă de lumină părea că se zărea la fereastra camerei doctorului Arvinte. Nici țipenie de om pe stradă și ploua mărunt. Peste drum, la fereastra Olimpiei, lumina era mai mare în perdele : semn că îl aștepta. Mai privi o dată de-a lungul uliței, apoi o trecu cu pași repezi, strecurându-se prin ploaie, cu gulerul hainei ridicat. Intră în curticica din fața casei și bătu ușor în ușă. Olimpia i-o deschise și Varlam intră. Era amantul ei. Lampa era lăsată mică, luminând mohorât interiorul camerei. Femeia îl primi cu brațele deschise și-l cuprinse, amoroasă, pe după gât. Era caldă, zveltă ca o tulpină tânără de alun. Femeie care nu trecuse prea mult de treizeci de ani, odihnită, hrănită bine pentru dragoste. Se dădea hotărâtă unui bărbat, numai din dorința de-a

simţi toată plăcerea. Se lipi bine de Varlam când acesta îi prinse, mutește, gura cu un sărut lacom. De aici încolo știau ce aveau de făcut, nu mai era nevoie de vorbă. Se vor iubi repede, lacomi, până la extenuare. Primul sărut fu lung, neînfricat de vreun zvon, nu știa nimeni de dragostea lor. Varlam îi pipăi trupul, mușchii îi erau înstruniți, carnea caldă, răscolitoare de simțuri ; îi simțea dorința de-a se da.

— De ce ai venit atât de târziu ? îl întrebă ea, șoptind, cu o mustrare pentru timpul pierdut, în care s-ar fi putut iubi.

— Mi-am strâns bagajele, spuse el, tremurând de nerăbdare. O cuprinse din nou în brațe. Urmă o uitare de sine, Olimpiei îi îngheță cuvintele pe buze, se lăsă răsturnată pe patul din spatele ei și primi bărbatul deasupra sa. Îl ajută să-și desfacă șirul de nasturi din fața rochiei, știindu-i plăcerea de-a o avea goală. Începură repede, hoțește, căci era nerăbdătoare, fără alt gând decât acela de-a se smulge rațiunii și să stoarcă clipei cât mai multă dulceață, concentrând în gest toată firea, omenia și păcatul ei.

După aceea, Olimpia întinse mulțumită brațele pe pat ; simțea cum îi bătea inima, cum i se revărsa sângele prin vine, retrăgându-se vijelios. Gustase din plin dulceața fructului oprit, era obosită, o sfârșeală caldă. Închise ochii pentru a trece cu corpul într-o altă lume mai bună.

Varlam se întinse alături de ea, fără puterea de-a se mai ridica. Opri doar o palmă pe o parte din pieptul femeii și simți în mână poama rotundă, caldă, catifelată, cu sfârcul bont. Îl năpădiră gândurile, deodată. Se revăzu copil, alergând pe câmp, prin păduri, în căutarea cuiburilor de vrăbii ca să le fure ouăle, o văzu și pe Olimpia, copilă mică, frumoasă, jucându-se amândoi, nevinovați, el urcându-se prin copaci, ea primind în poala rochiței merele pădurețe pe care i le arunca el. Nu se putea ca Olimpia să nu fi copilărit cu el. Da, da, era prietena sa din copilărie, după care alergase mereu, dar n-o chema Olimpia și nu era soția avocatului Gherghel. Trăise doar un vis, acum se deșteptase în brațele fetiței, devenită femeia, de odinioară. Era sigur de ea, îi simțea carnea palpitând caldă în palma lui. Fetița i se dăduse cu chiot, veselă ; era a lui, o simțea în sânge, se dedaseră voluptății, fără târguieli, erau înțeleși de mulți ani ca, atunci când se vor întâlni, să se aibă, fără gânduri de jenă. S-au avut ; se vor mai avea, nu cu graba de acum, vor căuta un culcuș ascuns, la București, unde se va duce și el. Simți în minte împreunarea lor, zvâcnirile corpului ei. O avusese toată pe femeia aceasta care fericea. Drept mulțumire întoarse capul și-o sărută îndelung pe gură, apoi în scobitura de pe piept. Ea îi mângâie obrazul, parcă l-ar fi întrebat : Ți-e plăcut ?

Inconștient, Varlam murmură : „Da !“ Și se răsuci cu totul ca să poată cuprinde în brațe femeia de lângă el. O strânse puternic și se încordă.

— Ce vrei ? întrebă ea, deși știa ce vroia. El nu-i răspunse, dar strângând-o mereu, se opucă s-o sărute pe piept, pe gât, lacom, dornic de-ai soarbe toată frumusețea cărnii care îl învolbura. Raza lămpii oarbe întuneca albeața cărnii, făcând-o să fie și mai încinsă. Olimpia aștepta clipele de cucerire suavă, cu ochii închiși. Cu cât întârziau aceste clipe, de care era sigură că vor veni, cu atât sângele i se revărsa din nou prin corp, înfierbântat.

— Nebunule ! țipă ea. Nebunule !... Îi apucă mijlocul în brațe, strângându-l, pentru a-l simți mai bine, cu speranța fericită că nu se vor mai desface vreodată din această încolăcire.

Acum gândea Varlam Tătaru la adevărata lui copilărie ; fusese fin de oameni săraci, crescu aproape de mic printre străini. N-avusese niciodată o copilărie ca lumea. De când avea cinci ani îl trimitea mamă-sa în piață cu zarzavaturi și fructe ca să aducă ceva bani. Fructele pe care ar fi trebuit să le mănânce el. Din cauza sărăciei se mulțumea doar cu cele viermănoase de pe jos, sau cu cele veștede, nevândute. Învățase clasele primare, mai mult în fugă, nu avea timp să rămână repetent ; cine l-ar fi ținut un an mai mult în școală ? Pe urmă a fost dat la o meserie, unde a stat doar

doi ani. Meseria nu-i plăcea, vroia să se ducă la liceu. A avut noroc cu un unchi fără copii. Acesta l-a luat sub protecţia sa. Unchiul Năstase era om rău, dar şi bun, dacă îl dădea la şcoală. Era rău că-l bătea dintr-un lucru de nimic ; era bun că-i dădea haine, cărţi, mâncare. Să se fi întâmplat să vină cu o notă rea de la şcoală, că simţea el cine era unchiul Năstase.

La Paşte şi la Crăciun se ducea doar câteva zile pe-acasă. În vacanţa cea mare se transforma în ciracul unchiului Năstase, la rotărie. Alerga bietul Varlam prin arşiţe şi ploi, rostogolind roţi uriaşe de care, ducându-le la clienţi, ori aducându-le de la clienţi pentru a fi reparate. Unchiu-său îl ţinea toată vacanţa numai într-o cămaşă de in, încins cu o curea pe la mijloc, cu picioarele goale. Cinci ani a purtat, vara, o pălărie de pai. În cinci ani pălăria a avut cinci culori de-ale carelor pe care le vopsea.

După ce-a terminat liceul, unchiu-său Năstase a vroit să-l dea la un birou, dar Varlam a pus piciorul în prag : destul ! A fugit într-o noapte şi s-a oprit tocmai la Bucureşti. În toamnă a trimis vorbă părinţilor săi că se înscrisese la facultatea de medicină şi n-o să ceară nimănui nimic. Cine-l sfătuise să se facă doctor, Dumnezeu ştie. La Bucureşti a făcut cunoştinţă cu diferiţi oameni ; unii l-au dus la petreceri, alţii la întruniri politice. El s-a dus şi colo, şi colo, nu refuza pe nimeni, dar iubea nebuneşte cartea şi-avea ambiţie să ajungă

doctor. Viața și-o ținea, ca orice student sărac, din meditații. Dumnezeu lăsase pe pământ și copii proști care trebuiau învățați carte de către studenții săraci ca Varlam Tătaru. Îl revoltau atât elevii proști și îngâmfați, cărora el le îndesa știința cu făcăleţul pe gât, cât și profesorii care îl tratau pe el, elevul silitor, la fel ca pe ceilalți leneși și seci.

Școala i-a fost prima ocazie prin care a cunoscut lumea ; tot aici a înțeles durerea luptei pentru existență. Ce-l duruseră palmele lui unchiu-său Năstase, dar ce-l dureau acum nemerniciile copiilor proști pe care îi medita pentru o pâine amară. Unchiul Năstase îl bătea, era drept, dar la masă îi făcea lui bucățica cea mai bună ; era nepotul ! Printre străini erau alții nepoți și el veneticul. Noaptea adormea cu pumnii strânși, dimineața se scula cu capul năucit de visuri mari. Doar visurile îl mai hrăneau. Și ambiția de-a fi doctor. Cine îi cunoștea ambiția se înspăimânta de densitatea ei și de dârzenia cu care și-o hrănea. Vroia să treacă peste orice piedici ; uneori reușea, alteori cădea înfrânt. Pentru că era sărac, niciodată nu lucra fățiș, numai ascuns, domol, calculat și hotărât. Viața și-o trăia, mulțumindu-se cu puțin și totdeauna își făcuse rost de acest puțin. Când se vedea amenințat să nu aibă nici acel puțin calculat, săvârșea mici abateri de la morala ambiției sale : se împrumuta de bani de la elevii săi, bani pe care nu-i mai dădea înapoi. Cine nu-i dădea era terorizat,

pentru că-şi alegea numai elevi dintre aceia care nu puteau înainta fără el. Avea o singură pasiune necugetată : femeile. Această pasiune îl făcea să sufere. Norocul său era că dragostea pentru o femeie nu dura mult. Dura până ce i se ivea altă femeie în cale.

De colege, ca şi de femeile sărace se ferea, căci îi plăceau bogăţia şi tihna de care n-avusese parte. În familiile elevilor săi intra ca la el acasă ; pretutindeni aproape se găsea o femeie căreia să-i placă figura lui simpatică de băiat dezgheţat, cu aere de cuceritor. Nimeni nu-i lua în nume de rău îndrăznelile pe care singur ştia să şi le tempereze la timp. Lega prietenie cu mai multe femei, până ce se oprea la una. Fondul sufletesc şi-l menţinea cinstit, deşi altor bărbaţi părea fluturatec. Se dedica femeilor bogate, pentru că le ştia mai dornice de aventuri discrete, fără să aibă regrete.

Cu bărbaţii lega prietenii curate, nu înşela pe nimeni, era demn. Încolo nu iubea cu inima, calcula, ba chiar dispreţuia. Nu jinduia ; nu lua decât ceea ce i se oferea, bani nu avea cu ce să plătească. Pentru o femeie a sărit, nopţi la rând, ziduri înalte, primejduindu-şi viaţa, numai ca să capete un sărut. După ce femeia a consimţit să-l primească în camera ei, el a fost acela care a rărit vizitele.

Nu-l putea stăpâni nici măcar gândul de-a se înavuţi prin mijloace nedemne.

Un bogătaş evreu din Iaşi, auzind de priceperea lui în a medita elevii, îi propusese să

se mute la facultatea de medicină din capitala Moldovei. Avea acolo cinci copii pe jumătate tâmpiți pe care nu știa cum să-i învețe carte. Varlam Tătaru primi și-astfel ajunse la Iași, unde-l cunoscu pe doctorul Ion Arvinte. Tot ce iubea Varlam, mult și constant, erau cărțile. Mai curând și-ar fi vândut hainele într-un moment de sărăcie lucie, decât să nu-și fi cumpărat cartea de care avea nevoie. O împrumutase și pe Olimpia cu cărți. Ea i se plânsese că nu avea cu ce să-și omoare timpul, iar el se prezentase imediat cu un teanc de cărți. Toate erau așa cum îi plăceau Olimpiei, căci Varlam se pricepea să cumpere cărți pe gustul femeilor. De la cărți a început idila lor : au discutat într-o zi despre un roman care o făcuse pe Olimpia să-și piardă o noapte, citându-l. Cartea îi plăcuse, era vorba de un tânăr sărac, nefericit în dragostea pe care o purta unei femei bogate. I se destăinuise și femeia, rea, îl respinsese. De atunci tânărul suferea și mai mult. Era o poveste banală, dar Varlam păstrase cartea pentru că pe unele locuri se potrivea cu viața lui.

— În cartea aceasta este viața mea, a deschis focul, cu un oftat discret, Varlam, pe când vorbeau.

— A dumitale ? l-a întrebat ea, sincer. De ce ?

— Pentru că și eu sunt tot atât de nefericit. Dacă aș spune unei femei bogate că o iubesc, nu m-ar respinge oare ?

Olimpia a zâmbit și l-a compătimit, tot sincer ; îl înțelegea, așa cum înțelesese cu ani în urmă, pe alt student la medicină, Ion Arvinte. Era femeia înțelegătoare, cu puțin dispreț pentru prejudecăți, femeia pe care o caută mulți tineri nepricepuți în viață. Își iubea copiii, dar pe soț îl uita repede. Doar venise acolo pentru a regăsi pe Ion Arvinte, de care nu știa ce să mai creadă. Nu-și dădea seama de ce, dar nu s-ar fi apropiat de el, ca de un amant pe care îl dorise opt ani. Până și Anton Gherghel era convins de această hotărâre și plecase liniștit la București.

Când ședea în ziua aceea față-n față cu nefericitul Varlam, a zâmbit cochetă. S-a dus puțin până la pat, unde a pus cartea, apoi a revenit mai aproape de el. Anton Gherghel nu era acasă, plecase prin munți de două zile cu câțiva vânători din Răducănești. Copiii erau duși cu servitoarea în crângul de la marginea târgului să facă baie de soare. Erau singuri, numai ei doi. Olimpia a pus o mână pe părul tânărului care ședea trist lângă ea, alintându-l.

— Atât de nefericit ești ? l-a întrebat.

Cunoscător al toanelor femeiești, Varlam n-a mai așteptat alt îndemn, a cuprins-o în brațe. Femeia l-a respins puțin, dar s-a lăsat sărutată.

— Să nu ne vadă cineva, a zis ea, și s-a desprins din brațele lui, ca să aranjeze bine perdelele ferestrei de la stradă. Pe urmă a re-

venit lângă el cu gura întinsă pentru a continua sărutul. Era o chestiune de gust : să-i fi plăcut bărbatul. Varlam Tătaru i-a plăcut și-a fost a lui chiar atunci.

În fiecare zi, Varlam Tătaru venea cu consimțământul doctorului Ion Arvinte să vadă copiii. Pentru ei aducea instrucțiuni și medicamente, pentru mama cărți și, când nu se afla Gherghel acasă, dragoste. Dar cei care păcătuiesc știu totdeauna cum să facă să le fie păcatul mai plăcut. Olimpia a aflat și despre sosirea Anei Relu în Răducănești. Nici ea nici Varlam Tătaru n-au înțeles dacă fata venise pentru că-l iubea pe doctorul Arvinte sau să-l înlocuiască pe Varlam, care trebuia să plece.

Era ultima noapte pe care o mai petreceau împreună la Răducănești. A doua zi Varlam pleca spre capitală, de unde urma să-și ia diploma de medic.

— Dormi ? l-a întrebat Olimpia, pipăindu-i fruntea asudată.

Varlam era întins alături de ea, cu palmele împreunate sub cap. Se simțea bine, fericit.

— Cum poți crede că o să dorm lângă tine ? zise el. Îi luă capul și-l puse pe pieptul lui. În noaptea asta te vreau atât de mult cât să-mi ajungă până ce ne vom vedea la București.

Ea gemu fericită și se lipi mai mult de el.

— Peste cinci zile voi fi și eu acolo, ne-am înțeles. Joi va veni el, să ne ia acasă. Apoi ne vom vedea, nu ? În prima zi, scumpule. De la

ora unu până la patru, el este la tribunal, în fiecare zi. Dar se va duce la Vedeni, pentru o săptămână, ca să se ocupe de culesul strugurilor. Atunci voi fi în fiecare noapte a ta, nu ? Ai să vii să iubeşti pe fetiţa ta mult ?

— Da, răspunse Varlam, încântat.

— Când îţi vei deschide cabinet medical eu voi fi în fiecare zi la tine, ca să-ţi aranjez casa. Mă pricep la ce-i trebuie unui medic începător.

— De unde te pricepi ?

— Am făcut şi eu facultatea : un an şi ceva.

— Nu mi-ai spus până acum.

— N-am avut ocazia.

El se întoarse şi-i prinse cu gura un sân, lacom, nesăţios...

Deodată o uşă trosni puternic, undeva pe la bucătărie, parcă ar fi trântit-o vreo furie de viscol. Varlam Tătaru sări electrizat, în picioare şi-şi încheie repede haina, apoi îşi îndreptă părul. Rămase înspăimântat de un gând care îi trecu fulgerător prin minte. Calmă, Olimpia se ridică de pe pat, prinzându-şi încet nasturii de la rochie. Merse spre uşă. O deschise şi privi întunericul de afară. Nu mai ploua. Cu mare greutate descoperi lângă portiţă pe Anton Gherghel. Venea de la bucătărie, pe unde încercase să intre în casă.

— Dar de ce te-ai întors ? îl întrebă ea liniştită. În acest timp privi spre Varlam, descurajată.

— Un moment, spuse soțul, grav. Tonul vorbea mai clar.

— E domnul Tătaru aici, spuse Olimpia, cu gândul de-a para cu ceva evenimentul apropiat.

Anton nu înțelese, dar știa. Închise ușa încet, ca să nu trezească copiii din somn. Se îndreptă spre Varlam, cu o privire cruntă. Într-o mână ținea nelipsita-i cravașă de piele ; obicei căpătat de când cu câinii din Răducănești. Celălalt înlemnise.

— Ce cauți dumneata aici ? îl întrebă apăsat.

Atmosfera era prea grea și nici o explicație nu-și mai avea rostul. Bănuind ce se va petrece Olimpia se îngrijoră.

— Eu l-am chemat, spuse ea, trecând în dreapta lui Varlam spre a-și privi soțul în față. Avea aerul că-l dojenea pentru îndrăzneala pe care și-o luase de-a face pe gelosul. În definitiv averea familiei era proprietatea ei.

— Pentru ce a venit ? întrebă el, crunt.

— L-am rugat să-mi aducă niște cărți.

— Noaptea ? se înfurie Anton Gherghel. Cu lumina aproape stinsă ? Credeți că nu știu ? Cum Varlam era bine așezat în fața lui, nu-și putu stăpâni furia și-l lovi repede cu cravașa, de două ori, peste obraz.

Olimpia își reținu greu țipătul, dar căzu înăbușită pe pat. Acoperindu-și fața cu palmele gemu îndurerată, ca și când ar fi primit ea loviturile. Gherghel ridică mâna să mai lo-

vească o dată pe cel care rămăsese drept, pe locul său. Se simți însă apucat de-o mână voinică.

— Destul ! urlă îndurerat Varlam Tătaru, și-i smulse cravașa pe care o aruncă într-un colț. Cum Gherghel se înverșuna să-l lovească cu palmele, îl îmbrânci atât de tare, încât acesta căzu peste un scaun, pe care îl rostogoli cu zgomot.

Varlam deschise ușa și ieși repede afară, acoperindu-și fața îndurerată, cu palmele. Își dădea seama că primise o lovitură groaznică în omenia sa.

PARTEA II-a

I

Olimpia apăsă pe butonul soneriei și ușa se deschise imediat. Servitoarea doctorului Varlam Tătaru se afla chiar în antreul casei, așteptând bolnavii la vizite. Era ora lor, de după masă. Olimpia intră cu o bătaie de viscol în urma ei, grăbindu-se să închidă ușa. Urcă cele trei trepte din marchiza de fier, scoțându-și pălăria și paltonul. Servitoarea se aplecă și-i descheie nasturii șoșonilor de blană care-i acopereau picioarele până aproape de genunchi.

— Ce face domnul ? o întrebă cu un aer de plictiseală pe figură. Părea mai mult tristă.

— E în birou, răspunse servitoarea, afișând și ea o mină de dispreț, împrumutată de la stăpânul său. Olimpia era singura persoană nesuferită care le intra în casă. În primul rând că-i făcea observații din lucru de nimic, nemulțumind-o orice vedea, parcă ar fi fost casa

ei, şi-apoi înţelesese că nici stăpânului nu-i făcea mare plăcere sosirea Olimpiei. Stăpânul îşi avea iubita sa de inimă, cu care vroia să se însoare. Şi-aceea venea în casă, dar veselă, zburdalnică, plină de atenţie şi-i lăsa în palmă, la plecare, câte o hârtie de douăzeci de lei, nounouţă, parcă atunci o făcuse. Cum să nu iubeşti această fiinţă risipitoare şi de ce să-ţi placă cicălelile unei cucoane care nu se poate să nu aibă bărbat şi copii, dar mai vroia să aibă şi-un amant tânăr ? Şi încă pe cine : pe domnişorul Varlam, un bărbat atât de bun şi de dulce.

Fata zâmbi în silă când o văzu pe Olimpia, înaintând cu paşi largi ca de defilare spre uşa biroului, strângând sub braţ o poşetă uriaşă de piele neagră, în care, cu siguranţă, avea un nou cadou pentru domnişorul Varlam. Pentru cadouri era bună, îşi încărca amantul cu ele, împopoţânându-l în tot felul, ca pe o brezaie. Numai că el nu le purta decât o zi, două, apoi le aruncă prin sertare, de unde fata le lua, fără să-l mai întrebe. Aşa s-a făcut că într-o zi Olimpia a luat-o la rost pe servitoare pentru că purta la o bluză băieţească o cravată fină de mătase, pe care i-o adusese ea lui Varlam.

Nici nu ajunse bine la uşă că Olimpia se opri în faţa unui fotoliu de piele cu un braţ scrintit într-o parte. Se întoarse spre fata din casă şi o luă la rost, indignată :

— Ce-i neglijenţa asta ? Ţi-am spus să chemi pe cineva să repare fotoliul.

— Am chemat, răspunse fata, vine mâine.

Olimpia o scrută cu o privire cruntă. Nu-i plăcea tonul obraznic al servitoarei.

— Vine mâine ! repetă ea revoltată. Atâta știi : vine mâine. De ce mâine și nu ieri, când ți-am spus eu ?

— N-a avut timp, tâmplarul.

Olimpia apăsă puternic pe mânerul ușii și intră în birou, fără a mai spune ceva, în timp ce servitoarea strâmbă gura ca un fel de „nu mai pot de tine", în urma ei.

În cameră se afla Varlam Tătaru, la birou, îmbrăcat într-un halat alb, lucitor. Ce văzu la doctorul Ion Arvinte, făcuse și el aici : aranjamentul mobilei, biblioteca, covoarele de pe jos, tablourile, câteva aparate medicale, toate o copie fidelă. Mustața chiar, ca și tunsoarea părului, era aidoma ca la doctorul Arvinte.

— Te-am rugat s-o dai afară pe obraznica asta, îi spuse Olimpia cu un ton poruncitor, fără să mai dea bună ziua.

— De ce ? întrebă Varlam, calm. Abia am dat-o pe brazdă, ca să mă pot folosi de ea. Crezi că este așa de ușor ca să găsești o nouă servitoare ?

— Lasă-lasă, că-nțeleg, se înrăi Olimpia.

— Ce înțelegi ? Se ridică și veni spre ea.

— Este amanta ta, spune așa mai bine. Altfel ar ști să se poarte frumos cu cine vine aici.

— Da, nu neg defel, o râcâi pe nervi, Varlam. Este amanta mea.

— Deci recunoşti ? se înfurie Olimpia.

— Recunosc. Apucă-te şi taie-mi capul pentru asta.

— Ce uşor îţi vine să vorbeşti.

— Dar ce vrei să-ţi mai spun ? strigă tânărul, uşor enervat, ca de un lucru care nu merita prea multă supărare. Când ţi-am spus că nu mi-e amantă, nu m-ai crezut. Nici acum nu mă crezi ?

— Doarme în patul tău ? întrebă Olimpia, tremurând.

— Doarme în patul meu, confirmă el, senin.

— Dar pe artistă unde-o culci ?

— La ea acasă.

— Nu, minţi ! Am văzut-o ieşind de la tine, într-o dimineaţă.

— Dormise aici, cum ai dormit şi tu de-atâtea ori.

— Mă pui la rând cu toate cocotele ?

— Amantele mele nu sunt cocote, pardon ! se revoltă el, prefăcut.

— Dar ce sunt ?

— Tu eşti soţie de avocat, asta de-aici e servitoare şi artista... e artistă. Mai am vreuna ?

Olimpia se prăbuşi pe un scaun larg de piele, din faţa biroului, plângând în hohote. Varlam trecu la locul unde se sculase, continuând să citească revista pe care o mai ţinea într-o mână. Scenele acestea de gelozie furibundă i le făcea amanta sa întotdeauna şi se

obișnuise cu ele. Erau șapte luni de când plecase din Răducănești cu obrazul vărgat de cravașa avocatului Gherghel. N-o iubea pe Olimpia, nici n-o iubise ; devenise amantul ei în Răducănești, pentru că ambii aveau nevoie unul de altul, pentru potolirea simțurilor prea încordate în pustiul acela. Dacă n-ar fi fost prinși de soțul înșelat, prietenia lor ar fi urmat cu totul altă formă, căci lua și el parte la ea. Din noaptea aceea de pomină, Varlam rămăsese cu sufletul încâlcit. E drept : s-a ținut Olimpia de el, ea i-a format casa și cabinetul medical, poate chiar contra voinței lui. Varlam Tătaru ar fi rămas un om pierdut din noaptea aceea. Se redresase ușor, ba chiar uitase că obrazul său fusese cravașat. Era tânăr și și-a dat seama că pierzând-o pe Olimpia, de nu i-ar fi ascultat sfaturile, viitorul său se decolora până la desființare. Dar nici așa cum vroia femeia nu putea trăi. Era o diferență de zece ani în vârsta lor ; soțul înșelat o iertase, socotind că poate amorul lor se afla doar în faza platonică. Nici nu vroia să afle mai mult ; venise pe neașteptate și-i găsise în casă, dar dacă se întâmplase ceva între cei doi nu-și dăduse seama. Bine că nu aflase lumea. Și-apoi de lumea din Răducănești puțin îi păsa avocatului Gherghel. Pentru o despărțire de soția sa nu era dispus, chiar dacă ar fi aflat ceva concret. S-a mulțumit să-i cravașeze amantul și pe ea s-o mușfuluiască puțin. Revenind la Bucu-

reşti, a lăsat-o să facă ce vroia. La urma-urmelor, el n-avea amantă ? Ba, de când era avocatul statului la ministerul de domenii, slavă Domnului, avea doar porumbiţe de optsprezece ani. Când îl căuta cineva era plecat în provincie pentru vreun proces de câteva zile.

Şi-aşa, dintre toţi, numai tânărul doctor Varlam Tătaru era cel mai nefericit. A căutat să scape de Olimpia, ca de-o sarcină pe care n-o mai putea suferi. Avea amante pe faţă ; Olimpia găsea mereu câte un obiect de-al acestora prin camera de dormit a amantului ei. Îi făcea scene de gelozie din te miri ce. Îl urmărea, punea agenţi să-l spioneze, câte şi mai câte. Nu era nevoie însă, pentru că-i spunea singur Varlam ce făcea şi ce amante avea. Doar s-o facă să-l părăsească. Nu, nu l-a părăsit, l-a păstrat aşa cum era, ingrat, nerecunoscător, pentru că oricum ar fi fost el altfel, în pat ştia să fie amantul de care avea ea nevoie. Îi aflase slăbiciunea : de câte ori îi făcea scene de gelozie şi-o vedea plângând, masculul o mulţumea. Toate ocaziile de felul acesta se sfârşeau cu o împăcare în pat. Urmau câteva cuvinte de reproş ale ei, mângâierile lui false, oferirea cadoului pe care i-l aducea, apoi plecarea sa, repede, agitată, reamintindu-şi că avea copii care o aşteptau acasă.

— Hai, termină, zise el, zâmbind, împăcat cu situaţia. Trecu de la locul său şi veni lângă Olimpia de-i puse o mână sub bărbie. Ea îl respinse cu umerii, ţinându-şi faţa înfundată

în batistă. Crezând că el va insista s-o alinte, se sculă și fugi ca o fetiță rușinată, spre ușa care ducea în camera lui de dormit. Varlam o privi cu amar ; știa ce avea să urmeze. Îi privi spatele și i se păru puțin deformat, grumajii îi erau cam arcuiți, ca la oamenii care se îngrașă stând toată ziua pe scaun. Mijlocul îi era mai gros, picioarele subțiri sus și groase jos. La Răducănești o văzuse cu totul altfel, poate că unde n-avea cum să-și odihnească ochii pe ceva mai frumos. Lui Varlam i se făcu milă de femeia aceea care îi cerșea dragostea. Nu s-ar fi purtat rău cu ea dacă ar fi fost de înțeles... Din câte femei cunoscuse nici una nu-i dăduse satisfacția deplină ca Olimpia. Știa să se ofere, ca o femeie care era pusă pe dragoste. Uneori o lăsa să se îmbrace, după ce se iubeau, dar când ea era gata de plecare, cu pălăria pe cap, când alte femei s-ar fi ferit să nu fie șifonate, Olimpia primea repede cererea lui de-a i se mai oferi încă o dată, cu aceeași pasiune de la început.

O lăsă să intre în dormitor și el mai stătea puțin pe locul unde se afla. Știa ce făcea ea acolo, știa că de va intra o va găsi întinsă pe pat, cu o cuvertură de zi dată într-o parte ca nu cumva ghetele lor să o murdărească. Ea îl va primi zâmbind, cu ochii umezi de lacrimi. Pomeții obrajilor îi vor fi trași, iar pudra de pe ei descompusă, umedă, de-o culoare stacojie, care îi va mări și mai mult aerul de femeie avidă după dragoste. Ea îl va primi deasupra,

fără altă introducere, îl va strânge în braţe, în timp ce el îi va muşca gura, ca o răzbunare tăcută, laşă, totodată şi cu plăcere, căci gura ei o dorea mereu şi era sigur că n-o va uita toată viaţa.

Deschise uşa şi lucrurile se petrecură întocmai. Urmară câteva minute de odihnă. Se limitaseră la o singură îmbrăţişare pe zi, cu care se încheia dragostea lor pe douăzeci şi patru de ore, după care timp avea să urmeze alte scene de gelozie, lacrimi de prisos, şi-aşa mai departe.

— Tu ştii că ţi-am adus ceva frumos ? îl întrebă Olimpia în timp ce Varlam căzuse într-o stare de plictiseală grozavă. Ceva de ce ai tu nevoie. Ghiceşte ?

— Linişte ? o întrebă el.

Ea îl privi supărată, totuşi nu atât de tare ca să facă loc unei certe. Se simţea fericită, cu corpul istovit de mulţumirea care trecuse prin ea.

— Var ! îl dojeni Olimpia prescurtându-i numele cum făcea când vroia să-l mângâie. Dacă ai şti ce ţi-am adus n-ai vorbi astfel. Sări din pat şi se îndreptă spre masa unde lăsase geanta. O desfăcu şi scoase un pachet pe care îl ascunse repede la spate. Hai, ghiceşte, ce ţi-am adus ?

— Orice mi-ai fi adus, nu-mi face nici o plăcere, să ştii, spuse Varlam şi coborî şi el din pat.

Olimpia păli, gata să leşine. Niciodată amantul ei nu-i spusese o vorbă atât de grea. Pachetul dus la spate îi căzu din mână şi se sparse cu zgomot pe parchet. Nu-şi întoarse privirea spre obiect, îl lăsă acolo, ca pe ceva de care se lipsea. Era o lampă frumoasă de noptieră pe care Varlam o dorise de mult, o lampă scumpă de porţelan fin, pentru care colindase o oră în dimineaţa aceea spre a o găsi cu globul mic, multicolor.

— Cred că glumeşti ? îl întrebă ea, necrezându-şi auzul. Glumeşti, Var ?

— Nu glumesc, doamnă, răspunse Varlam. Te rog să afli că mă enervezi din zi în zi mai mult cu cele ce-mi faci. Aş dori să termini o dată că mă omori.

Olimpia căzu pe un scaun ca ameţită de un narcotic puternic, respirat din greşeală. Se rupse ceva în mintea ei, iar ochii îşi simţiră vederea pierdută câteva clipe.

„Voi muri !" gândi speriată şi se căţără în van cu toate degetele, de ceva necunoscut. Instinctul de conservare n-o lăsă să se prăbuşească până în fundul prăpastiei în care o aruncase clipa. Raţionă forţat şi repede ; gândise de multe ori că Var era un mişel, gândise la revoltă, când inima îi era stăpână peste creier şi sângele îi clocotea prin vine, furtunos, atunci când descoperea în sarcina amantului o nouă infidelitate. Îşi revenea repede şi, singură, fără vreo scuză din partea lui, îi acorda circumstanţe uşurătoare. Aşa sunt amanţii femeilor,

poltroni, nu recunosc binele, se cred martiri și datori să le batjocorească pentru că le oferă plăceri din care fură și ei jumătate. Femeile trădează legi, credință, sentimente înalte, pe când ei nu pun la bătaie nimic din ce au, pentru că nici nu au ceva scump, dacă se hotărăsc să fie amanții femeilor măritate și se lasă întreținuți de ele, cum era cazul de față. După toate acestea mai devin și obraznici, aruncă femeilor cuvinte urâte, fără pic de rușine. Se declară plictisiți, enervați, pentru că nu sunt lăsați să aibă și alte amante, cu care să cheltuiască banii primiți de la primele.

— Ascultă, Var, repetă Olimpia cu emoția în gât, eu tot aștept să-mi spui că glumești. O glumă proastă, dragul meu, ce înseamnă asta ?

Varlam păși prin cameră, încredințat și el că întinsese coarda prea tare, dar nici gând să dea înapoi. Bine că avusese curajul să-i spună ce gândea ; acum... ce-o fi ! situația lui nu mai depindea atât de mult de femeia din fața sa. Să se supere pe el, dacă-i plăcea ; asta era forma viitoare a întâlnirilor lor. O să-i facă atâta mizerie, încât Olimpia singură se va îndepărta de el. Așa se rup legăturile nefirești, forțat, după cum forțat au fost făcute. Femeia aceea nu vroia să înțeleagă că venise timpul să rărească măcar, dacă nu chiar să termine vizitele la el. În fiecare zi apărea ca un general în inspecție, pus pe ceartă, găsind motiv de râcă până și în cratițele de la bucătărie. Avea și el nevoie de-o personalitate a sa în casa aceea.

Mai avea nevoie și de-o eliberare. Nimic de zis : Olimpia putea să vină o dată pe săptămână și să-și ia dreptul său, o noapte chiar.

— Ascultă dragă, spuse el, preumblându-se cu mâinile în buzunar, prin cameră, voi, femeile măritate, când vă hotărâți să puneți coarne bărbaților voștri, n-aveți defel cap. Întâi vă oferiți bărbaților care vă ies în cale plăcuți, cu atâta voluptate, încât le uitați numărul și figura. La urmă, după ce obosiți, cădeți pe capul ultimului și-i mâncați zilele. Ce vrei de la mine, dragă ? Lasă-mă puțin să-mi văd de treburi. Ai avut atâția amanți și nu te duci peste ei să le ții cont zi cu zi de fiecare dumicat pe care-l vâră în gură. Te-a înșelat primul bărbat, ai știut cine-i era amanta, dar te-ai despărțit de el, prietenește, fără să-i faci o scenă de gelozie. Ai văzut la Răducănești ? doctorul Arvinte își adusese o nouă amantă în casă, nu s-a jenat că vei afla tu care ședeai peste drum. Era bărbatul care ți-a stricat sentimentele cele mai frumoase, făcându-te să alergi după alții ca să găsești iubirea pe care ți-o dădea cel dintâi. L-ai văzut și te-ai resemnat, mulțumindu-te doar cu mine, ajutorul lui. Dar eu nu pot să plătesc până la nesfârșit toate oalele sparte...

— Ești un măgar ! țipă Olimpia. Nerecunoscătorule !... Se ridică de pe scaun și-l privi cu ură. Ochii îi scăpărau de mânie. Întinse palmele deschise larg, ferindu-se ca de un pericol care o amenința.

— Mulțumesc ! răspunse el, făcând cu capul un gest de mulțumire.

— Ar trebui să-mi săruți urmele ghetelor pentru cele ce am făcut pentru tine.

— Merit mai mult. Sunt singurul amant pe care bărbatul tău l-a biciuit. Asta n-o pui la socoteală ? Și-apoi... te-am rugat de la Răducănești să mă lași în pace. Ce-ai mai căutat după mine ?

— Mi-a fost milă, bestie !... Mâinile îi tremurau și le liniști puțin, înfigându-și unghiile în mușchii palmelor.

Varlam se duse la masă, deschise o cutie din care scoase o țigară. După ce o aprinse, vorbi calm, aruncând cu un aer de nepăsare fumul în tavan :

— Cine te-a rugat să ai milă de mine ?

— Conștiința nu m-a lăsat, te credeam un nefericit. Nu știam că erai un om obișnuit cu palmele.

— Da ? râse el reținut, arătându-și doar dinții de-o simetrie fără cusur.

— Da ! răspunse și ea repede, scurt. Luă o țigară de pe masă, o aprinse, trase un fum din ea, apoi aruncă țigara drept în fața lui Varlam. Măgarule ! scrâșni. Țigara căzu pe fața mesei și arse mai departe, între două jurubițe de mătase ale acoperământului. Olimpia își luă geanta o puse sub braț și se îndreptă spre ușă. Întoarse capul în partea opusă locului unde se afla Varlam, astfel că nu-i observă

mișcarea, ca să se ferească. Capul său însă își îndreptă poziția dintr-o palmă pe care i-o trase Varlam. Olimpia se scutură năucă, își înghiți fără voie strigătul de durere, dar mai făcu un pas spre ușă, unde se dezmetici. Cu tot focul care-i încinsese fața, găsi puteri ca să poată râcni :

— Lichea ordinară !

Varlam o înșfăcă furios de brațe și-o readuse mutește spre mijlocul camerei. De-acolo o azvârli cu fața în jos pe pat, tăbărând apoi cu pumnii și palmele în spinarea ei. Olimpia gemu de durere, dar se lăsă masată, fără a face vreo mișcare. Se simți mulțumită ; bărbatul o bătea pentru că tot o mai iubea. După ce palmele se terminară respiră ușurată, înviorată, dar simți că o să leșine. Fizicește era covârșită de durerile din mădulare ; nu mai trecuse în viața ei printr-o roată a chinurilor de felul acesta. Satisfacția pe care o simțea nu venea decât din suflet. Spectacolul se încheie cu o palmă întârziată, dată pe tors, care o făcu să icnească, grăbindu-i leșinul. Mai auzi doar ușa trosnind puternic, semn că Varlam plecase furios. După aceasta durerile își făcură loc, înăbușind-o și Olimpia își pierdu cunoștința, întinzând brațele inerte pe lângă corp.

Varlam intră în birou, unde se afla fata din casă, îngrozită. Desigur că auzise tot ce se petrecuse, dar asupra acestui lucru Varlam n-avea timp să raționeze. Era mulțumit că o găsea acolo, nemaifiind nevoit s-o cheme. Se

privi într-o oglindă și-și găsi părul deranjat. Și-l îndreptă repede cu un pieptene aflat în buzunarul vestei de pe el. I-l deranjase Olimpia în timpul când făcuseră dragoste.

— Iuliana, spuse Varlam liniștit, du-te dincolo și adu-mi halatul. Pe urmă vezi ce-i cu cucoana.

Fata îl privi mirată, vru să zâmbească, dar cum cunoștea poate mai bine ca Olimpia, furia bărbaților, se reținu. Deschise ușa, luă de pe spătarul unui scaun halatul medicului și ieși repede, fără a privi prea mult spre Olimpia.

— E cineva care așteaptă ? o întrebă Varlam.

— Da, două femei.

— Bine. Du-te dincolo, după cum ți-am spus.

Iuliana intră din nou la Olimpia și-o găsi gemând cu capul înfundat într-o pernă. Își revenise singură. Tot corpul o durea, o durere încleștată parcă ar fi avut o mie de ventuze pe el.

— Vai, coniță ! se miră servitoarea. Ce-aveți ? Vă doare ceva ?

Olimpia se întoarse cu fața în sus, gemând și mai tare. Se întrebă dacă servitoarea știa ceva din cele întâmplate între ea și amantul său.

— Apă ! se rugă nefericita.

— Numaidecât, coniță, imediat, se arătă săritoare, Iuliana. Să vă dau și-o dulceață ?

— Nu, nimic. Apă.

Fata trecu în a treia cameră care era sufrageria și luă dintr-un dulap un pahar pe care îl umplu repede cu apă la bucătărie. Reveni, aducându-l pe-o tavă.

Olimpia sorbi apa, gâfâind.

— Ce bestie ! Ce bestie ! plânse ea, oblojindu-și cu o palmă obrazul pălmuit. Când se ridică în capul oaselor începură s-o junghie coastele. Se sprijini cu un cot pe pat, rămânând înfrântă cu ochii închiși, cu buzele înfierbântate de un jar lăuntric. Scotoci buzunarul rochiei unde știa că avea batista și-o scoase. Își șterse lacrimile, apăsă cu batista pe gură.

Iuliana îi prinse ochii deschiși și-o întrebă repede, cu o sinceră durere în priviri :

— V-ați certat cu domnul doctor, coniță ?

— M-a bătut, bestia ! răspunse Olimpia.

— Vai ! Dar cum se poate așa ceva !

Femeile între ele se compătimesc la nefericire, oricare ar fi diferența de grad social, sau ura dintre ele, înțeleg durerile bătăii ; ura comună, contra masculului bătăuș, le-apropie. Rare sunt femeile care n-au mâncat bătaie de la bărbați, sau care să nu fi văzut bătaie în familiile lor. În orice casă, bătaia este cel mai simplu mijloc de amenințare și supunere, al celui tare față de cel slab. La cei douăzeci de ani ei, Iuliana cunoscuse bine bătaia amantului. Asta o făcea să-și lase sufletul furat de revoltă și să nu-și poată stăpâni gura.

— Așa sunt bărbații, coniță, niște porci ! Dau în femeie ca într-o vită, nu se gândesc că

suntem și noi suflete de om. Al meu, ăsta pe care îl am acum, e mai bun ceva, dar gelos, arde-l-ar focu, nevoie mare ! E frizer și numai beat umblă, că nu pot sta și eu de vorbă o dată, ca lumea. Când mă duc cu el, duminica, la berărie, după ce ieșim de-acolo, îmi dă una cu dosul palmei peste gură, de văd stele verzi. Că de ce m-am uitat la altul și la altul ; după ei, femeia trebuie să fie oarbă sau să stea cu ochii în jos.

Olimpia ascultă vorbăria celeilalte, fără s-o intereseze ; prostită de greutatea faptelor întâmplate, mulțumită că nu avea să dea cont nimănui. Bărbatul său era plecat la Vedeni, de vreo două zile, și-avea să mai întârzie câteva. Asta o făcea să nu fie prea îngrozită de urmări. Venise cu gândul de-a rămâne mai mult lângă amantul său, să mănânce seara cu el într-un restaurant, după ce va telefona copiilor că nu va veni la masă.

Se ridică de pe pat și puse o mână pe umerii servitoarei, sprijinindu-se.

— Te rog, îi zise, adu-mi haina din antreu. Voi pleca pe la bucătărie.

— Imediat.

În două clipe Iuliana reapăru. Îi ținu paltonul. Tot ea îi puse și șoșonii.

— Când mai veniți pe aici, coniță ? o întrebă.

— Niciodată.

— Ce să-i spun lui domnu ?

Olimpia făcu un semn de renunțare, cu o mână, îndepărtându-se. Deschise ușa și ieși urmată de servitoare. În stradă, vântul rece de iarnă, amestecat cu stropi țepoși de gheață, o învioră. Îi veni să plângă dar vântul rece n-o lăsă, îi zvântă ochii.

II

— Bună seara, domnule doctor Ion Arvinte !

— Bună seara, dragă Varlam ! Ia loc. Dar cum de mai văzut ? Ce faci ? Ești în București ?

— Da, de când am plecat din Răducănești. Mi-am deschis cabinet aici, după ce mi-am luat diploma...

— Nu șezi ? Ia loc.

— Da, puțin. Poate vă stingheresc.

— Defel. Aștept doar pe soția mea să coboare din hotel... Ca să nu producă vreo spaimă celuilalt, Ion Arvinte îl preveni, înainte de-a apuca să spună ceva : Îți mai aduci aminte de domnișoara Ana Relu ?

— Cum nu ? M-a înlocuit la Răducănești.

— Acum este soția mea.

— Felicitările mele, domnule doctor.

— Mulțumesc.

În naivitatea sa doctorul Arvinte credea că nimeni nu putea să afle, dar mai ales să bănuiască, evenimentul. Secretul îl aflase Varlam

Tătaru încă din prima clipă când zărise pe Ana Relu, venită pe neașteptate să-l înlocuiască. Cu o zi înainte doctorul Arvinte îl întrebase dacă știa vreun student bun ca să-i ia locul. Căzuse Ana Relu, din senin. Nu și-l închipuia pe doctorul Arvinte bărbatul care să lege o idilă sentimentală, e drept ; deci n-a crezut ca până la urmă să iasă căsătoria de care afla astă seară.

— Sunteți în București, acum, domnule doctor ? întrebă Varlam. Adică v-ați mutat aici ?

— Nu, mă aflu în așa zisa lună de miere... râse ușor, Ion Arvinte. Ne-am luat concediu încă două luni, ca să venim la București, pentru a studia o nouă boală ivită în regiune, a a cărui microb nu-l pot fixa pentru a pune diagnoza bolnavilor. Că este o maladie necunoscută, m-am convins la București. Am și doi bolnavi aduși cu mine. Îi studiem. Clinica am lăsat-o pe seama doctorului Marino, cu un ajutor de la Iași.

— Ați numit boala ?

— Până în prezent se numește „Necunoscuta". Nu i-am descoperit pe deplin microbul.

— Cum ați ajuns la rezultatul că este o boală nouă ?

— Soția mea m-a văzut tratând bolnavii ca de friguri palustre, așa după cum socotisem eu, deși mă miram : friguri palustre în regiune muntoasă ! Totuși aveau simptomele frigurilor de baltă și am făcut o apropiere de topirea zăpezilor primăvara, când chiar se ivesc

țânțarii și pe-acolo, într-o măsură foarte mică însă. M-a înșelat alternativa de fiori, călduri, sudori, prin care trecea bolnavul. Soția mea a observat că simptomele se deosebeau de la bolnav la bolnav, dacă toți bolnavii erau dintr-o singură familie. Febra unuia arăta paludism, pe când a celuilalt îi colora fața într-un gălbui de icter. Manifestări tropice, printre zăpezi ? Pe urmă, altceva : când dădeau călduri boala dispărea pentru a reveni prin februarie, ce-i drept o dată cu băltoacele dezghețului. Tot soția mea a observat că o mare parte din bolnavi nu se vindecau datorită tratamentului aplicat de mine, cât prin presiunea vremii... Dacă vremea ploioasă de primăvară întârzia, continua și boala. Atunci am cercetat din nou bolnavii pe care îi credeam vindecați și-am observat că în gură, pe gâtlej chiar, mai ales la copiii mici, rămâneau niște afte, băsicuțe, care cu timpul se transformau în bubulițe neînțelese. Acelea erau niște larve microbiene care erupeau primăvara, după cum am constatat. Deci tratamentul meu nu făcea decât să pună microbul în stare de inferioritate, păcălindu-mă că l-am distrus. Când nimeni nu se mai ocupa de el, reîncepea activitatea... Dragă, te plictisesc ? Îți vorbesc de medicină în orele libere...

— Vai, domnule doctor, spuse Varlam Tătaru, dar eu nu am învățat încă tot ce trebuia în anul petrecut alături de dumneavoastră.

— Eh, uite că ai scăpat : vine și soția mea.

Ana trecu printre șirurile de mese din restaurant, până ce ajunse la masa soțului ei. Era tot așa de zâmbitoare și senină. Parcă știind că era dorința lui Ion Arvinte, își pieptăna părul blond, cu coade răsucite în jurul capului, așa cum îl purtase Mihaela State, cu care spre tristețea soțului său semăna acum foarte mult. Dar era o tristețe deosebită, suportabilă, care nu mai putea roade sufletul omului, chinuindu-l. Ca și seninătatea reținuse și simplitatea de studentă, care, dimpotrivă îi scotea în evidență frumusețea. Pentru că locuiau în aceeași clădire cu restaurantul, coborâse la masa de seară, fără pălărie. Purta un pardesiu ușor, dintr-o stofă fină de mătase albă, care făcea totuși contrast cu părul său blond-auriu. Zărindu-l pe Varlam Tătaru la masa lor, zâmbi larg. Acesta se ridică și-i sărută mâna.

— I-ai adus la cunoștință evenimentul ? întrebă ea, păstrându-și zâmbetul, pe Arvinte.

— Da, știe tot. Știa chiar că suntem în luna de miere.

— Dar știi pentru ce ne-am luat acest concediu, care se numește luna de miere, domnule Tătaru ?

— Și-aceasta știe, zise Arvinte. Așa că nu ne rămâne decât să-l invităm la masă.

— Vă mulțumesc, spuse Varlam, dar sunt nevoit să vă refuz, cu toată părerea de rău.

— De ce ? întrebă Ana. N-ai venit aici, pentru a lua masa ?... Dar stați, nu v-am în-

trebat : cu ce ocazie sunteți împreună ? Aveați întâlnire ?

— Aș ! lămuri Arvinte. Întâmplător ne aflam amândoi la mese vecine.

— În acest caz venisei să mănânci ?

— Da, dar nu sunt singur.

— Mai ai pe cineva ? Pe cine ?

— Aștept logodnica, răspunse, timid, Varlam.

— Vino cu logodnica, mai adăugă Ana. Ne faceți plăcere. Cu ocazia asta o vom cunoaște și noi. Te jenează propunerea noastră ?

— Cu nimic.

— Deci unde-ți este logodnica ?

— O aștept.

— S-o așteptăm cu toții. Până atunci spune-mi cum te împaci cu viața din capitală ?

— Sunt obișnuit cu ea ; am trăit mulți ani aici, așa că mă simt în elementul meu. Lipsește doar stimulentul necesar vieții. N-am un loc să-mi văd confrații la nevoie, o bibliotecă, un club profesional, o cafenea măcar. Sportivii sunt mai norocoși, au câteva cluburi în capitală, unde se pot vedea. Medicii se întâlnesc doar la bolnavi, pentru a se privi cu ură și a-și strânge mâna cu cele mai calde urări. Am întâlnit la un bolnav un medic bătrân care îl trata de ulcer la stomac, pe când el stătea rău cu prostata. Se înțelege că nu l-am lăsat să-și trateze ulcerul mai departe, Știți ce-a ieșit ? Un denunț anonim contra mea, prin care eram semnalat ca un maniac al

prostatei. La vârsta mea, maniac. În realitate bătrânul meu confrate era un maniac al ulcerului la stomac.

— Știu de cine vorbești, zise Ion Arvinte, zâmbind, de doctorul Benga, nu ?

— Da. Chiar de el. Îl cunoașteți ?

— Încă de mult. Pe vremuri era un specialist al ulcerelor stomacale. N-a ajuns însă să le trateze după o metodă personală și a devenit maniac. În genere trebuie știut că toate bolile au corespondență în mediul social unde se produc. După aceea, fiecare boală în parte erupe numai pe un teren propice. Deci depinde de viața bolnavului și de mediul în care a trăit. Unui bolnav nu trebuie să-i spui : „ai ulcer la stomac", chiar dacă are ; ci trebuie să constați din ce cauză îl are. Un om care s-a hrănit prost, a făcut abuzuri de excitante și alcool, și-a neglijat stomacul când l-a simțit defect, a muncit mult, în condiții proaste, are ulcer la stomac de la prima ochire. Dacă a mai locuit și în condiții neigienice, pe frig, a umblat cu îmbrăcăminte proastă, mai are și-o infecție la plămâni și un reumatism la oase. Dacă a mai avut boli venerice netratate, este și bolnav de lues, iar reumatismul său s-a transformat într-un început de tabes. Dacă cumva mai este și alcoolic, atunci nu mai are ulcer, ci cancer la stomac, cu influențe asupra rinichilor, ficatului, splinei și așa mai departe.

Asta ar fi situația bolnavului sărac. Cel bogat nu stă nici el mai bine. Cine bea băuturi fine, mănâncă tot ce este bun, dar fără calcul, stă în inactivitate, face din zi noapte, se poate îmbolnăvi iremediabil și cade fără să știe ce boală l-a răpus. Deci bolile sunt sociale și ele se pot vindeca numai după ce doctorul cunoaște condițiile de viață ale bolnavului. Cine nu face așa e maniac, ca doctorul Benga al dumitale. Maniacii au idei fixe : îl doare pe cineva stomacul sau în jurul stomacului, are ulcer. Nu-l poate vindeca de acest ulcer fantezist, bolnavul a dat în cancer, desigur. Așa bănuiește medicul maniac, care recomandă cu ușurință supraalimentație ori o alimentație specială : aer, plimbări sau mai știu eu ce.

În timp ce doctorul Ion Arvinte vorbea, logodnica lui Varlam intrase în restaurant și se așezase la altă masă. Varlam o văzuse, dar ca să nu întrerupă pe vorbitor, a rămas pe loc. De altfel, Ion Arvinte nu era omul care să-i placă a vorbi prea mult. Termină imediat, încheind :

— Dumneata, dragă Tătaru, ai văzut felul meu de lucru. Ei bine îmi dau silința de zece ani încoace să fiu cât mai aproape de adevăr și tot nu reușesc decât rar și cu mare greutate. Pentru că este foarte greu, să știi.

— Acum este timpul să-l lăsăm pe domnul Tătaru ca să-și vadă logodnica, spuse Ana, zâmbind. Dacă nu mă înșel, a venit.

— De unde știți ? întrebă Varlam.

— Se observă. Iată că te priveşte cu insistenţă. Du-te şi scuză-ne că te-am reţinut. Pe urmă veniţi aici.

Varlam Tătaru se ridică, scuzându-se. Logodnica sa era una din actriţele fără nume cunoscut, de la teatrele din capitală. Pe vremea aceea teatrul se considera încă o aventură pentru tineretul care îl iubea şi vroia să-l servească. Însă ajuta fetelor tinere să se lanseze în viaţă, împrumutându-şi titlul de „artiste". Rare erau acelea care rămâneau. Ileana Cortea, logodnica lui Varlam, se numea artistă, dar nu era. Iubise un artist şi se alesese de la el cu această podoabă, pentru că iubirea îi dăduse drumul să iasă pe scenă de câteva ori, în timp ce publicul se afla fascinat de mai înainte. Sunt actori care ies pe scenă, fără ca publicul să-i vadă. Când se conving de acest nenoroc, rămân în dosul scenei, unde uneori devin folositori.

Ileana Cortea n-avea ce face în dosul scenei, nu iubea teatrul până la pasiunea de-a rămâne în el cu orice condiţie. S-a mai lăsat iubită încă de un artist, pe urmă de prietenii artiştilor şi s-a fixat ca logodnica tânărului medic Varlam Tătaru. Era o ambianţă, se înţelege. Sărăcia lui Varlam nu-i dăduse voie să-şi fixeze cinstea, anii de mizerie din urmă îl copleşiseră. Dacă era amantul şi întreţinutul unei femei măritate, de ce n-ar fi şi el generos cu Ileana Cortea, numindu-şi-o „logodnică". Anul petrecut lângă doctorul Ion Ar-

vinte nu-i fusese de ajuns ca să-şi formeze omenia curată, atât de necesară unui medic. Mai oscila. Dovada este că la sfârşitul mizeriei de student sărac, dar ambiţios, culminase cu amorul dintre el şi doamna Gherghel. Cum va sfârşi se va vedea, viaţa are multe chichiţe ascunse, dar lui îi părea rău că se întâlnise cu Ion Arvinte, faţă de care era obligat să roşească. Fusese sincer când nu vroise să rămână la masa aceluia, îl mustra conştiinţa că nu avusese tăria să se smulgă de-acolo. Cât vorbise Ion Arvinte, el avusese timp să se revizuiască, să sufere chiar că omul din faţa sa îl credea cinstit. Ce-ar spune Ion Arvinte când ar afla că Varlam era amantul fostei sale soţii ? N-ar mai avea nici un drept să se ocupe de faptele unei femei de care se despărţise cu ani în urmă şi care avea acum bărbat. Dar, oricât, între cei doi oameni nu putea, nu mai avea loc o prietenie sufletească. Va afla vreodată Ion Arvinte acest secret care nu-i făcea cinste lui Varlam ? Varlam nu era sigur. Cu Olimpia nu terminase. De la întâmplarea din casa lui, n-o mai văzuse vreo două săptămâni ; se părea că Olimpia renunţase la el. Nu, Olimpia a revenit, ca şi când nu se întâmplase nimic, făcându-se vinovată. Ea nu ştiuse să se facă înţeleasă de el. Îl iubea şi primea orice condiţii i-ar fi spus. O cărturăreasă pe care o consultase, îi spusese că şi Varlam o iubea. Ajunsese să creadă în toate minciunile. Dar cărturăreasa îi spusese şi des-

pre o altă femeie care căuta să-i fure iubitul. Nu se putea să nu fie și-altă femeie. Din cauza acesteia se certau mereu. Venea la Varlam de două-trei ori pe săptămână, petrecându-și ora de dragoste în plânsete, sughițuri, amenințări, luând și câte-o palmă. Pleca de la el cu gândul de-a nu mai reveni, hotărâre care nu ținea decât până acasă.

Chiar în ziua aceea repetaseră un incident destul de furtunos. Olimpia plecase nefericită.

— Ce-i zgârietura pe care o ai la ureche ? l-a întrebat Ileana, observându-i o urmă din vizita pe care o făcuse mai devreme Olimpia în casa lui Varlam. Iar te-ai văzut cu aceea ?

— Nu, răspunse Varlam, nu mai vine pe la mine.

— Doar nu te-oi fi bătut cu fata din casă ?

— Lasă spiritele, s-a supărat Varlam. Ce facem ?... Vrei să mergem la masa doctorului Ion Arvinte ? Suntem invitați acolo, dar regret că nu l-am refuzat.

— Ți-e rușine să mergi cu mine ?

— Nu, altceva.

— Cine le-ai spus că sunt ?

— Logodnica mea.

— Atunci să mergem. Vreau să-l cunosc și eu pe doctorul Arvinte, e un bărbat foarte interesant.

Sunt femei pe care când le privești, fără a le auzi vorbind, le îndrăgești. După ce au scos însă prima vorbă, toate iluziile se fac

praf într-o clipă. Așa era Ileana Cortea. Avea o figură de copil inocent, cu privirea și mai nevinovată, o gură mică, suavă, un năsuc bont, dar cu finețea și gingășia năsucului pe care îl au iepurii de casă. Părul îi era negru, lucios, frumos îngrijit și o talie zveltă, care se sprijinea pe picioare lungi, subțiri. N-ar fi trebuit să vorbească pentru că vocea îi era detestabilă, groasă, dogită, pe care și-o mai schimonosea printr-un accent nazal, prin care vroia să pară franțuzită, obicei luat de la una dintre artistele teatrului la care „juca". Toate fetele de la mahala, când ajung în centru, se franțuzesc întâi la accentul nasului. În fața gingășiei curate a Anei, Ileana, după ce vorbi, strică toată frumusețea clipei.

— Doctore începu ea, vorbind lui Ion Arvinte, după ce se așeză la masă, vreau să mă consultați o dată, se poate ? Sufăr grozav... Repeta identic ceea ce spunea altă artistă pe scenă, într-o piesă. Varlam roși, cunoștea piesa.

— Se poate, răspunse Arvinte, zâmbind, convins de valoarea logodnicii lui Varlam. Dar de ce suferi ?

— Oh, nici eu nu știu ce am, continuă ea rolul și se opri încurcată pentru că nu-și aducea aminte numele bolii pe care îl spunea artista pe scenă. Lăsă boala și începu altceva, unde se pricepea mai bine și-avea s-o scoată în evidență. Tocmai vorbeam cu Tanți Cutava și cu Olga Culitza, despre boala mea.

Nicu Leonard m-a sfătuit să-mi caut un doctor bun. M-am dus la Haralamb, e doctorul nostru, la „Național". Dar ce folos, nu e un bărbat cuminte.

— Dumneata ești artistă la „Național" ? a întrebat-o Arvinte.

— Da, i-a răspuns ea cu jumătate de voce. Am însă prea multe rivale acolo și din cauza lor am de gând să plec. Mă cheamă Davilla să joc în trupa lui. Eh, dumneavoastră care trăiți departe de teatru, nu știți ce se petrece acolo, cât trebuie să îndure o fată cinstită ca mine, până ce-și formează o carieră.

— Ar trebui să învețî limba franceză, a sfătuit-o Ion Arvinte, pentru a pierde accentul ăsta cu care vorbești. Cred că-ți strică mult pe scenă ?

— Cum să învăț ? Știu. Tocmai din cauza asta vorbesc așa. În familie conversez numai în limba franceză. S-o auzi pe Tanți Cutava, ea vorbește ordinar, nu așa.

Ion Arvinte zâmbi din nou, gândindu-se cu duioșie la marea comediană, ponegrită acolo, pe care se ducea des s-o asculte, când venea la București, tocmai pentru a savura câteva momente de humor fin.

Cum ședea alături de Ileana, Varlam o lovi cu un genunchi pe picior, semn ca să înceteze cu prostiile pe care le spunea. Ea îl înțelese greșit și-l privi cu un aer de mare mirare. Părea că-l întreabă : „Îți place ?" El roși și se simți mulțumit când chelnerul aduse mânca-

rurile comandate. La început masa se desfășură în tăcere. După ce bău primul pahar, căci îi era sete, Ileana reluă vorba cu o deosebită plăcere :

— Așa, doctore, zău ! când mă consulți ?

— Dar nu-mi spui ce boală ai.

— Asta dumneata trebuie să afli. Eu de unde să știu ? Nu sunt doctoriță.

— Dar ai un logodnic medic.

— Oh, el e prea tânăr, n-am încredere ca într-un om ca dumneata. Pe urmă, el nu mă ia în serios. Hai, doctore, spune-mi : când mă consulți ?

— Când mă voi muta la București. Acum sunt venit aici pentru altceva.

— Nu vreau tocmai atunci, nu vreau ! se prefăcu supărată Ileana. Vreau mâine. Vă poftesc eu să veniți mâine acasă la Varlam. V-aș chema la mine, acasă, dar e papa bolnav.

— Vom vedea, mâine, răspunse Arvinte, în timp ce Ana dădea semne vădite de plictiseală.

Cum nu bea cafea, Ana vroia să se ridice, grăbind sfârșitul mesei prin plecarea ei. Mai șovăi câteva clipe. Nu-i plăceau oamenii stridenți. Reținuse pe Varlam cu logodnica la masă, crezându-i oameni ca ei, liniștiți, visători, socotind-o pe Ileana o fată cum fusese ea. Între Iași și Capitala țării, e o mare distanță. Câteva sute de kilometri, distanță, care poate face lumea să se deosebească mult.

Una-i strada Lăpușneanu din Iași și-alta-i Calea Victoriei din București. Dacă ar sta cineva să le așeze pe puncte cardinale ar vedea că cele două străzi cu renume se încrucișează, dar nu merg paralel. De aceea și deosebirea de sentimente dintre ele. Pe când strada Lăpușneanu creează visători, Calea Victoriei uzurpă. În schimb poate ridica perfidii, dacă au curaj și voință. La Iași poți muri cu o tonă de talent în tine. La București poți să te ridici fără nici o calitate. Evident, cine e cinstit rămâne la cinste.

Ana privi figura de copil a Ilenei. Ce cap frumos și cât de sec ! O clipă n-ar fi bănuit că fata aceea era ceea ce se recomanda. Mințea, se vedea bine. Nu era nici logodnica lui Varlam Tătaru. Minți se și el, ca să facă față împrejurărilor. Îl cunoștea și pe Varlam, au fost câteva luni colegi la facultatea de medicină din Iași, până ce el a trebuit să plece la Răducănești. Îl știa fără bani, totdeauna dator pe la colegi, bun de gură și plin de speranțe. Cu ce bani se instalase la București ? Ciudat este și tineretul acesta bucureștean care scoate bani și din piatră seacă ! Arvinte îi spusese lui Varlam, la plecare, că, de va avea nevoie de bani, să-i scrie. Nu-i ceruse și nu-i scrisese ce-a făcut. S-au întâlnit din întâmplare.

— Mâine seară vă iau la teatru, promise Ileana. Nu-i așa Varlam ?

— Cu plăcere, aprobă acesta, mulţumit că logodnica sa spusese ceva cu duh.

— Joci dumneata ? întrebă Arvinte.

— Nu, joacă o prietenă a mea : Marioara Voiculescu.

— Bine, o să mergem.

Cu tot felul neconvenabil al Ilenei, lui Ion Arvinte nu-i displăcu până a nu o putea suferi. Fata nu era mai rea decât restul tineretului de seama ei care mişuna pe Calea Victoriei ; aşa era calapodul : mincinos, fals, prost, un tineret care dădea iureş prin viaţă, căutând să-şi păcălească soarta care-i destinase unor treburi mai grele, dar producătoare. O viaţă forţată n-are vreun sorţ de izbândă. Pe Arvinte îl făcea să râdă credinţa Ilenei că-i putuse păcăli, făcându-i s-o creadă cu tot altfel de cum era.

Când se ridicară de la masă, Ileana strânse mâna celor doi soţi, mulţumită. Repetă invitaţia :

— Mâine seară, la teatru, nu domnule doctor ?

— De acord. Amicul Varlam o să dea ochii cu mine, mai devreme. Nu-i aşa, Varlam ?

— Da, domnule doctor, la ce oră ?

— Vino după masă, vom mai discuta şi despre altceva. Suntem sus.

Se despărţiră. Ana luă la braţ pe Ion Arvinte şi urcară scara principală a hotelului în

care locuiau. Portarul de noapte îi întâmpină, salutându-i.

— Ce zici de fetița asta ? îl întrebă Ana.

— Ce pot spune de ea ? Este așa cum este. Dar nu știu cum se împacă cu situația, Varlam. E logodnica lui ?

— Nu cred.

— Atunci de ce ne-a recomandat-o ?

— În sfârșit, mai zise Ana. Să-i lăsăm. Ce facem astă seară ? Ora, după cum văd, e doar nouă.

— Sunt de părere să coborâm din nou.

— De acord. Dă-mi voie să-mi schimb rochia.

În treacăt spre camera sa, Ana îi puse o mână pe cap și-i zâmbi fericită. Ion Arvinte o cuprinse cu un braț pe după mijloc și-o strânse la piept.

— Să fim numai noi doi, zise ea.

— Numai noi doi, draga mea. Nu vezi ce rău este cu alți oameni alături ? Numai noi, totdeauna numai noi doi...

III

— Bine fă, putoare, unde mi-ai fost două zile ? țipă meșterul Fane Cortea, cizmar de unul singur, în fundătura Gropii. Acum se vine ?

— Dar ce-ai cu mine, tată ? întrebă Ileana. Ce țipi așa ? Crezi că mă sperii ?

— Nu te sperii, hai ? mai zise el şi se ridică puţin în pat, sprijinindu-se în cotul drept. Întinse stânga şi mări fitilul lămpii cu sticla afumată, după măsuţa cu trei picioare de lângă pat. Eu nu sunt tată-tău ? Sunt dracu ! Vorbim noi, mâine. Acum, dezbracă-te încet că doarme mă-ta şi e bolnavă. Ai mâncat ? Vezi că este o bucată de brânză şi vreo două cepe în dulap, mănâncă-le şi treci de te culcă.

— Nu mi-e foame, răspunse încet Ileana.

— Păi dacă vei fi mâncat cu craii, sigur, nu ţi-e foame... A dracului !

Ileana aruncă o privire ursuză pe deasupra patului său, în care trebuia să se culce. Era desfăcut. O pernă mare de puf o aştepta, umflată ca un balon, rezemată de un perete pătat cu tot felul de culori. Aşternutul era galben ca şi căptuşeala plăpumii îndoite de-a lungul patului. Era ceva mai curată decât patul celor doi bătrâni care şedeau acoperiţi cu o scoarţă de lână. Patul Ilenei era împodobit pe unghiul pereţilor cu tot felul de fotografii, ilustrate, pozele artiştilor de cinematograf preferaţi, două fotografii încadrate cu melci şi scoici de mare, un tablou afumat pe care parcă se mai zărea o pădure cu căprioare şi urşi, scara vieţii cu Adam şi Eva în mijloc. Ilenei nu-i veni să se dezbrace, cum o îndemnase tată-său, îi era silă de ce vedea, mai ales că sperase să nu doarmă nici noaptea aceea acasă. După ce se despărţise de Ion Arvinte,

Varlam n-a dus-o, după cum era vorba, la un local de noapte, unde să petreacă puțin și-apoi să fi mers la el acasă. O dusese la tramvaiul cu cai și-o lăsase acolo. S-a cam supărat ea, dar hotărârea lui a rămas în picioare ; n-a vrut să se certe cu el, a doua seară trebuia să se ducă cu toții la teatru.

Ileana își dezbrăcă pardesiul, fără a se ridica, și-l lăsă, pe la spate, să cadă pe pat. Luă de pe măsuță plasa de păr, în care își prinse părul, înnodând un șnur sub bărbie și-altul la ceafă. Rămase apoi cu falca sprijinită într-o palmă și cu privirea în preșul murdar de pe jos. Ce dorea ea și ce-i dădea noroc ul ! Sărăcie, dezgust, supărări... De ce nu se hotăra odată să plece de-acasă ? La dracu, cât o să mai stea și-o să suporte putoarea de-acolo ! un miros de zarzavat stricat venea de sub patul bătrânilor, în sălița de alături era o putină în care mai rămăsese câteva verze acre din iarna trecută. La fereastră se afla cocina celor doi porci, iar spre fundul curții puțea o latrină negolită.

Au trăit ei o viață mai bună ? Da, au trăit. Cu cincisprezece ani în urmă, meșterul Fane Cortea avusese atelier mare de cizmărie. Ileana își aducea aminte ca prin vis de-o viață mai bună. Pe urmă tată-său a decăzut, a dat în darul beției și-au ajuns aici, de unde nu se mai pot ridica. Cei trei frați ai ei, bețivi și-aceia, și-au luat lumea în cap, dispărând câte unul. Ileana citise odată în ziar că un oare-

care Gheorghe Cortea făcuse o crimă. Când i-a arătat ziarul lui tată-său, meșterul Fane a confirmat nepăsător : „E neprocopsitul de frate-tău".

Ea a învățat carte mai mult pe maidanul din fundul Gropii și-apoi s-a dus, când avea treisprezece ani, vânzătoare la o cofetărie de pe Calea Rahovei. Era înaltă, frumoasă, blondă și de mică îi plăcea luxul. Vreun an a ciupit-o de obraz Nae cârciumarul, când se ducea să ia izmă pentru maică-sa și drojdie pentru taică-său. Într-o zi i-a spus Nae cârciumarul că o să-i cumpere pantofi, ciorapi și rochie, că nu vrea s-o mai vadă atât de goală. Și-o ciupea de obraz. Mai târziu l-a întrebat : „Ce faci domne Nae cu rochia aia pe care zici că mi-o iei ?" El n-a dat înapoi : „Ți-o iau de Rusalii, să știi". Cu două zile înainte de Duminica Rusaliilor, Nae cârciumarul a ieșit după ea când s-a dus să cumpere izmă, într-o seară. I-a șoptit, trăgând-o lângă un gard : „Mâine să fii pe Carol, în fața lui „Barza în geam", pe la patru, auzi ? „Barza în geam" era magazinul mahalagiilor, de unde cumpărau tot ce le trebuia.

Domnul Nae s-a ținut de cuvânt, a venit la patru și jumătate, cu portofelul atât de încărcat, că Ileana a rămas zăpăcită vreo două ore. Domnul Nae i-a cumpărat rochie de mătase, pantofi de lac, ciorapi, cămașă și-o pălărie de adevărată domnișoară. Pachetul l-a

luat cu dânsul și i-a spus să meargă să „ude" lucrurile.

În seara aceea Ileana a pierdut ceva, dar nu i-a părut rău. Își făcu apoi obiceiul de-a intra la domnul Nae, ca la ea acasă, până ce coana Florica, consoarta cârciumarului, a cam mirosit ceva. De atunci s-a lipsit de slujba de la cofetărie, și-a luat alte slujbe, doar de plan, în ochii mahalagiilor, care nu trebuiau să știe că ea ședea toată ziua cu tinerii de pe Calea Victoriei și noaptea petrecea cu ei.

— Nu ai de gând să te culci ? a luat-o la rost meșterul Fane, văzând-o stând cu falca în palmă. Stinge lampa, odată, că nu pot dormi.

Ileana s-a sculat repede și-a început să se dezbrace. Aici nu avea curaj, nu mai era nepoată de general, artistă, prietenă cu lumea bună. Aici se pierdea, „papa" era un om rău care nu se trezea din beție nici în somn. De zece ori pe noapte întindea mâna pe lângă pat, ca să apuce sticla cu drojdie, din care sugea binișor, pe întuneric. Termina fiecare dată cu un muget de satisfacție, apoi o tuse seacă și la urmă de tot o înjurătură.

— Te-ai culcat fată ?

— Da, ce vrei ?

— Mie mi-ai adus ceva de băutură ?

— Bani.

— Bravo. Fă nani, putoarea dracului ! Vorbim noi, mâine. Să vedem unde ai fost.

„Mâine“ nu se mai întâmpla nimic, dacă Ileana avea bani. Ea îi pregătea ceva mărunt, banii cei mari şi-i punea deoparte sau dădea mamă-sii o parte din ei pentru nevoile casei. Nu era fată rea, avea grijă şi de bătrâni, ca să nu-i vadă goi şi sărăcia lor să contrasteze prea tare cu luxul pe care îl făcea ea. Se auzise prin mahala că Ileana se făcuse „artistă“ ; ba chiar în scurta ei carieră, fusese văzută la Oteteleşeanu, dacă o fi fost ea ! pe scenă. O văzuse un frate al dascălului de la Bărbătescu-Vechi, un student care mereu întreba cine era fata. De la fratele dascălului a aflat femeia care strânge lumânări în biserică. Când a auzit meşterul Fane şi-a bătut consoarta. Fata lor îi făcuse de râs, ajunsese artistă la Moşi. Căci ce îi e una, şi ce îi e alta, la Moşi sau la... dracu ? Noroc că în seara aceea Ileana a venit cu maşina acasă încât vecinii au turbat de necaz. Asta l-a răcorit nitel la inimă pe meşterul Fane Cortea, care mereu se certa cu tinichigiul de peste drum pe chestia de sărăcie şi bogăţie. Pe strada lor nu venise nimeni până atunci cu maşina, afară de Miţa lui franzelarul, când a adus-o salvarea de la spital. Pe urmă Ileana l-a lămurit ce era cu „artistăria“ ei.

Neputând să doarmă Ileana a coborât din pat, a stins lampa şi-a ieşit în curte. Din uşă a izbit-o în faţă un zvâcnet de miros urât de la cele înconjurătoare, care părea că dă lupta cu parfumul sălcioarei de la poartă şi-al le-

vănțicii care venea peste case din vreo grădină primitivă. S-a așezat pe o albie de rufe întoarsă cu fundul în sus, lângă peretele casei. Un cărăbuș mititel a sărit, cu pas curbat de scânteie, dintr-un smoc de iarbă, drept pe capacul butoiului pus sub streașina casei pentru apă de ploaie. O împerechere de frumos cu urât domnea în noapte. Stelele ardeau pe cerul fără lună. Ce-a putut s-o facă pe Ileana ca să creadă că doctorul Ion Arvinte nu i-ar fi străin de suflet ? Faptul că tot timpul cât au stat la masă numai amândoi au vorbit, în timp ce, sub masă, genunchiul ei nu s-a îndepărtat de ai lui ? Își luase obiceiul ca, atunci când îi plăcea un bărbat, să-i facă ea semne discrete și să-l îmbie la dragoste. Așa cum făcea cu ea bărbații care o plăceau. Nu era constantă în amor, n-ar fi putut rămâne credincioasă unui bărbat, pentru că nu cunoscuse decât bărbați necredincioși. După domnul Nae cârciumarul, a avut-o într-o noapte un stricat din mahala, care o pândea mereu. S-a luat după ea când venea de la tramvai și-a început să-i dea cu gura. O cunoștea de când se născuse, era fiul unei văduve care se ocupa cu descântecele. Se numea Matache Ciupitul, cartofor și cuțitar, de care se ferea toată lumea. Nu pleca din mahalaua sa, decât cine știe când, ca să nu-l prindă poliția. Avea o mie de procese pentru diferite găinării și scandaluri. Toată lumea știa despre el că ținea cuțitul într-o mânecă a hainei, la înde-

mână. Când ridica mâna în sus, cuțitul se și înfingea unde era nevoie. Niciodată nu-l puteau aresta mai puțin de zece agenți, dar toți să fi avut revolverele în mână. Încolțit se preda, dar ori de câte ori a fost arestat a doua zi, de dimineață, reapărea la cafenea ras și bine băut, parcă ar fi venit de la chef.

Când s-a luat după Ileana în noaptea aceea, îi pusese gând rău de mult. O creștea cu ochii, fără să se gândească că i-o lua altul înainte. Cine ar fi îndrăznit ? Prin dreptul unui loc viran, Matache a apucat-o în brațe și s-a dus cu ea în fund pe iarbă. Dacă nu ar fi fost obișnuită cu ce vroia el, Ileana ar fi țipat măcar de spaimă.

Matache Ciupitu i-a dat, la urmă, o palmă grea după ceafă, zicându-i acru, căci pierduse vremea, păcălit : „Te-ai dat altuia, tâmpito !"

Într-o zi a auzit că Matache pândea altă fată din mahala. Bine că a lăsat-o pe ea în pace. S-a dus însă vestea de ce făcuse cu haimanaua pe maidan, încât a auzit și Nae cârciumarul care a scârbit-o pentru necredință. Credincioasă n-a fost nimănui ; era mai bine așa căci putea să se ridice. Pe doctorul Arvinte l-ar fi stimat, părea altfel de om, nu era atât de proastă ca să nu-l fi înțeles. A rămas cu gândul la el, de când o lăsase Varlam la tramvai. Avea nevastă. Ei, și ce dacă are nevastă ? O femeie care a trăit în provincie e mai ușor de înlăturat. E destul să vrea doc-

torul Arvinte să se uite la ea, că pe urmă fac ei ce fac.

Ileana întinse brațele, somnoroasă ; un aer rece o îmbia la somn. Își scoase pantofii cu care era în picioare, pentru a se simți și mai liberă. Așa umblase până acum cinci ani, prin curte și pe stradă, cu picioarele goale. N-ar fi putut uita senzația plăcută pe care i-o dădea praful cald de pe ulițele încinse de soare. Îi gâdila tălpile și simțea moleșeală prin tot corpul. Când ploua, picioarele ei erau pline de nămol, până la genunchi. Intra prin toate băltoacele, ca să adune porcii răzlețiți. Mai târziu, când ajunsese „artistă", a fost pusă să figureze într-un grup de oameni de mahala. A protestat : „Vai, dar nu cunosc mediul". Într-adevăr era foarte stângace, deși *cunoștea mediul,* pe când altă fată, crescută în centru, părea o mahalagioaică veritabilă. Ileana s-a mirat, dar n-a înțeles că fata aceea mai avea și talent.

A intrat în casă și-a adormit cu gândul la doctorul Ion Arvinte pe care vroia să-l cucerească.

. . . . . .

— Lenuțo ! a zgâlțâit-o mă-sa pe la vreo nouă dimineața. Tu ai ceva bani la *tine* ?

Fata deschise ochii încă cârpiți de somn, supărată. Așa se arăta totdeauna când avea bani, supărată. Banii îi dădea dreptul să-și ia puțin nasul la purtare, căci bătrânii n-aveau ce să-i mai zică.

— Ce dracu, mamă ! Mă scoli cu noaptea în cap ? Lasă-mă să dorm.

Bătrâna o mângâie pe un picior descoperit apoi o pălmui ușor pe-o pulpă.

— Haide fetița mamei, dă-mi tu bani.

— Lasă-mă, n-auzi ? N-am ! Cine ți-a spus că am bani ?... Dar tot ea trase poșeta de sub perna pe care avea capul și-o deschise. Scoase trei piese mari de argint și le întinse mamă-sii. Ăștia-i am, a zis ea, dar în poșetă mai sunară alte piese. Să-mi aduci restul, auzi ?

Bătrâna îi apucă mâna și i-o sărută pe amândouă părțile. Pe urmă părăsi camera în vârful picioarelor, ferindu-se să facă zgomot. Ileana închise ochii să adoarmă mai departe, dar nu putu. Îi reveni în minte figura doctorului Ion Arvinte, mai puternică, și n-o mai părăsi. Luă de pe masă o oglindă de mână în care-și cercetă fața. Nu se găsi tocmai pe plac, adică așa cum ar fi trebuit să fie, ca să poată cuceri o inimă ca a doctorului Arvinte. De aceea se sculă în capul oaselor și întinse mâna spre cutia cu dresuri. Avea acolo o mulțime de cosmetice, sticluțe cu diferite ape colorate, pe care le cumpărase imitând artistele mari prin cabinele cărora trecea. Își spălă fața cu un parfum puternic care se împrăștie prin toată casa, se unse cu cremă, își înroși pometii obrajilor și se pudră până ce nu mai rămase un pic de piele neacoperit. Reuși să-și formeze o mască fină de porțelan mat, care-i plăcu foarte mult. Acum se găsea în stare să

cucerească inima oricui, deveni veselă, plină de speranțe, încât începu să cânte. Trăia pe vremea operetei lui Leonard și era la modă vocea clasică, suavă, în contrast cu gamele dogite pe care le scotea ea. Cineva îi prezisese că peste zece ani va fi foarte căutată, după ce steaua lucitoare a vocii lui Leonard va apune.

Din săliță se auzeau ciocăniturile surde ale meșterului Fane ; avea de pus pingele la ghetele unui copil de școală care stătea desculț lângă bancul lui. Între timp meșterul fluiera de zor ; îl dispuseseră la voie bună cele trei ruble din palma consoartei sale. Semn că fata mai avea și-altele, doar nu le dăduse lor pe toate.

Copilul încălță ghetele și lăsă pe banc câțiva bani, la care meșterul Fane se uită cu mult dispreț. Îi luă totuși și-i vârî într-o gaură făcută ascuns sub manșeta pantalonului. Acolo n-o să-i găsească nici dracu. Erau buni și-aceia pentru o drojdie, la nevoie.

— Unde sunt banii de pe pingelele băiatului ? întrebă consoarta intrând pe ușă. Venea de la cârciumă și mai purta sub șorț sticla cu drojdie.

— Nu mi-a dat banii, răspunse mieros Fane. I le-am bătut pe datorie, Mândico.

— Să-ți crape fierea, dacă minți ?

— Să-mi crape, na !

— O să văd eu. Vai de capul tău, dacă te-oi prinde că minți. Vino încoace...

Intrară în camera de dormit, când Ileana era într-o cămăşuţă scurtă, fără pantaloni. Obiceiul de-a rămâne goală în faţa oricărui om, Ileana şi-l luase tot de la o artistă mare. Aceea stătea în cămaşă, ba chiar şi goală în faţa colegilor, fără să-i fi fost ruşine. Numai când câte unul mai îndrăzneţ o ciupea de piept, ea îl repezea : „Jos laba, câine !"

Meşterul Fane îşi privi odrasla, cu o mulţumire sinceră ; îi plăcea văzând-o cum creştea frumoasă şi plină de sănătate.

— Măi, taică, dar ai crescut să nu-ţi fie de deochi, îi zise el şi-i plesni o palmă peste şold făcându-i-l roşu. Nici la mângâiat nu se pricepea. Ca să-i treacă fetei durerea frecă uşor locul roşit, roşindu-l şi mai tare cu palmele lui scorojite de bătături. Ea se supără şi-l admonestă :

— Jos laba, câine !

Mamă-sa îi întinse o ceaşcă cu drojdie.

— Ia-o, să vezi ce bine-ţi face.

Ileana luă ceaşca şi se urcă în pat, punându-şi picioarele pe spătarul unui scaun. Mulţi prieteni din oraş se mirau că ea nu se îmbăta atât de uşor ca alte fete la chefuri. O învăţase tată-său cu drojdia tare, încă de când se născuse. Nu era o glumă, Mândica îşi înţărca copiii cu drojdie, pentru a-i face să doarmă uşor. La ei în casă drojdia era ca apa într-altă casă ; părinţii nu beau fără copii şi copiii cereau cu răcnete fioroase să li se dea şi lor drojdie.

— Un mizilic nu luași ? întrebă Ileana. Mi-e foame.

— Am luat salam, cum nu ! ? Iată-l ! Și scoase din buzunarul șorțului un pachet soios, de jurnal, pe care îl desfăcu. Adu, măi Fane, niște sare din dulap.

Ileana mâncă salamul fără a-l mai curăți de coajă ; luă o bucată mare și roase din el până ce-și umplu gura. Pe urmă sorbi toată drojdia dintr-o înghițitură și întinse ceașca maică-sii, să-i mai pună.

— Câți bani ai cheltuit ? întrebă Ileana. după ce bău și a doua ceașcă de drojdie.

— Păi, să vezi, începu Manda canonul de-a încărca socoteala, am avut o datorie de cinci lei la Nae cârciumarul, știi tu de-atunci de când mi-ai spus să târgui fără parale...

— Păi n-am plătit-o odată ?

— Nu maică, da de unde ! N-am plătit-o. Doi lei drojdia, cincizeci de bani salamul, douăzeci de bani pâinea. Îi luai și lui ăsta bătrânu două tutunuri, mai trebuie să dăm ca să scoatem privata patru lei... Uite așa, se duseră toți banii...

Meșterul Fane interveni :

— Mai bine, decât să scoatem privata, mi-ai da mie cinci lei să-mi iau o pereche de nădragi, că ia te uită cum sunt.

— Ia mai du-te dracului de bețiv ! țipă Manda. Să-i bei, nu ? De câte ori ți-a dat fata să-ți iei pantaloni și-ai venit pe trei cărări acasă ?

— Dar ce fă, ţie nu ţi-a dat bani să scoţi privata de-atâtea ori ? Unde sunt banii ?

— I-am băut cu tine, porcule !

Ileana se simţi moleşită de plăcerea pe care i-o dădea drojdia, privi cu ochii închişi pe jumătate spre cei doi bătrâni care se certau şi zâmbi.

— Ia mai tăceţi, zise ea. Deschise poşeta pe care o avea alături şi scoase încă două ruble. Le întinse la fiecare câte una. Nu vă mai certaţi, n-am eu bani destui ?

Bătrânii luară lacomi piesele. Ileana îşi mai umplu singură o ceaşcă cu drojdie, pe care o bău cu nesaţ.

— Am acum un doctor, spuse ea ca prin vis. E însurat, dar îşi lasă nevasta pentru mine...

— Păi spuneai că doctorul nu e însurat ? o întrerupse Manda.

— Nu e ăla, altul. Unul care mă iubeşte. Îi place că vorbesc franţuzeşte şi că sunt artistă... Mă duc azi la el să mă consulte, o să fim numai amândoi.

— Vezi să fii curată, o sfătui maică-sa.

IV

La podul Mihai Vodă, Ileana coborî din tramvaiul cu cai. Îşi continuă drumul pe jos până la Vama Poştii, unde se opri în faţa barăcii unui fotograf. Maidanul lui Duca se în-

tindea nepăsător, acoperit cu tot felul de bărăci adunate acolo ca într-o șatră țigănească. Maimuța din fața unei menajerii se agita nervoasă, pe două dreve de fier, încolăcindu-și coada pe zăbrelele cuștii deasupra căreia făcea tot felul de tumbe. Doi copii desculți o păcăleau, întinzându-i un măr înfipt în vârful unui băț. În sfârșit, maimuța reuși să smulgă mărul, tocmai când copiii nu se așteptau.

Ileana privi galantarul fotografului în care era și o fotografie a ei, scorojită și galbenă de soare. În fiecare zi trecea s-o vadă, pentru că-i reamintea vremea când se fotografiase. Era pe timpul când Nae cârciumarul o îmbrăcase, pentru prima dată, luxos. Fericită venise la fotograf și obligase pe acesta să i-o pună în galantar. Acolo rămăsese căci nu se mai gândise nimeni s-o scoată. Numai fotografia aceea reușea să procure Ilenei clipe de amintiri dulcioase. Ce naivă fusese atunci ! Nu știuse să-și prețuiască averea ei de fecioară ; se dăduse unui cârciumar borțos, pentru o nimica toată. Mai târziu și-a dat seama cât ar fi putut să câștige de-ar fi știut cum era viața. Fusese amanta unui evreu care, numai pentru că era tânără, îi oferise de zece ori mai mult decât îi dăduse Nae cârciumarul. Și cu evreul se înșelase la început, căci nu și-a dat seama cât de mirat era acela când o vedea mulțumindu-se numai cu ce-i dădea el. De la evreu trecuse la un negustor de stofe, un armean negricios și gelos nevoie mare. Armeanul îi mai trăgea și

câte-o palmă, uneori, când o dovedea infidelă, căci ei îi plăceau mult băieții frumoși și visători din trupa de la Oteteleșeanu, cu care cheltuia tot ce-i dădea amantul furios. Punea oameni s-o urmărească pretutindeni, până ce într-o zi s-a reîntors la evreul de mai-nainte. Acestuia i-a pus ea condiții mult mai avantajoase.

Ileana s-a smuls cu regret din fața barăcii fotografului, pornind grăbită. După zece pași uitase de trecutul duios, reprezentat prin fotografia din galantarul barăcii. Avea un trecut mai apropiat : trecu prin fața prăvăliei unui librar, a cărui amantă fusese, după ce se rupsese a doua oară de evreu. Librarul era tânăr și-o cultivase oarecum ; el îi dăduse cărți să citească, o făcuse să înțeleagă ce era teatru și-i angajase un profesor de limba franceză care reușise să-i bage în cap câteva expresii franțuzești cu care se fălea acum. Deci librarului îi rămăsese recunoscătoare și-l mai vedea când și când, cu toate că se însurase.

Mai avea obiceiul să vadă și pe un croitor din Calea Victoriei, la care urca scările repede sărind câte două trepte, până când ajunse în dreptul gangului pe unde se intra la el. Croitorul din Calea Victoriei îi făcea hainele gratuit, cu condiția să-i fie amantă de câte ori nevastă-sa lipsea din București. Cu o zi mai devreme croitorul o întâlnise pe Ileana pe bulevard, și-i spusese că era singur. Ne-

vastă-sa plecase să facă o cură de apă sălcie, pentru rinichii de care suferea.

După un sfert de oră coborî, cu aceeași grabă cu care se urcase, scările. Într-un sfert de oră avusese timp să se ofere în pripă croitorului, să-i smulgă promiterea unui pardesiu și șase ruble de argint care acum îi atârnau greu în poșetă. În schimb promisese și ea că la noapte va dormi cu el.

În dreptul hotelului Luvru sări în birja unui muscal și-i strigă :

— În Armenească, 4 bis.

— La conu Guță ? Știu.

Din trăsură zâmbi câtorva cunoștințe ieșite în cale. Își sprijini spinarea pe plușul moale și cald al tapisajului, puse un picior peste altul și se lăsă în voia gândurilor, care urmau să-i fie frumoase. Așa visa ea să aibă o trăsură, cu doi cai negri, grași și-un vizitiu fără mustăți. Se simți bogată, plină de aur, cu servitori mulți care se plecau în fața ei până-n pământ. În teatru se dovedise o proastă, n-a fost în stare să facă o imitație cât de simplă, dar în trăsură se pricepea să stea picior peste picior, parcă n-ar fi fost fata meșterului Fane cizmaru, ci a vreunui bogătaș. Care vis era mai frumos decât acela de-a fi bogată ! Să fi pășit majestuoasă prin curtea vreunui castel și la fiecare colț de alee s-o fi întâmpinat un servitor în livrea.

„Doriți ceva, coniță ?“ ar fi întrebat-o servitorul.

„Nu, nimic, Jean“ i-ar fi răspuns ea. Apoi, după câteva clipe să-l fi strigat : „Jean, adu-mi mantaua, că mi-e răcoare și spune-i Elizei să-mi prepare ceva rece că mă sufoc de căldură“.

Gusturi de femeie nevricoasă.

— Sosit la conu Guță, spuse birjarul, trezind-o din vis. Aruncă un leu de argint în poala muscalului și urările lui de bine o ajunseră când ea era pe scara din fața casei și apăsa pe butonul soneriei.

Se deschise ușa și Ileana intră într-o casă mare împodobită numai cu obiecte de artă : covoare, tablouri, statuete, lămpi de diferite mărimi. Pe un teanc de perne, într-un colț al camerei uriașe, ședea tolănit un câine mare, alb. O primi cu un ham-ham, zgomotos, prin care părea mai mult că anunța intrarea unei persoane străine în casă. Ileana puse o palmă pe ceafa câinelui și-l liniști. Trecu mai departe și intră pe o ușă, într-un coridor îngust cu un șir de camere pe un rând.

— Cine a venit ? întrebă o voce bărbătească, de sus.

— Domnișoara Ileana, răspunse servitoarea care deschisese ușa.

— Bun-bun, aprobă vocea de sus. Servitoarea deschise o altă ușă și dispăru.

Ileana intră pe a treia ușă din coridor, într-o cameră mare de toaletă, garnisită cu două oglinzi mari cât pereții pe care se aflau fixate. Vreo câteva mese ședeau încărcate cu tot ce

aveau nevoie femeile pentru îngrijire, dar toate puse alandala, ceea ce însemna că nu o singură femeie se folosea de ele. La mijlocul camerei era un divan mare, acoperit cu pleduri groase și încărcat cu tot felul de perne. În fund, prin ușa deschisă, se vedea o baie, cu un bazin la mijloc în care sclipea apa albăstruie. parfumată. Ileana își aruncă în grabă tot de pe ea pe un scaun larg și rămase goală. Merse lângă bazin și-i încercă apa cu vârful unui picior. Era călduță. Trase apoi de un mâner de porțelan și dintr-o dată se revărsa asupra ei o ploaie argintie. Fugi imediat din mijlocul ei, că-și reaminti ceva. Nu-și luase cascheta de cauciuc cu care să-și fi ferit părul de apă.

De la duș, Ileana se aruncă în bazin, unde se înfundă în apă până la gât. Rămase liniștită și întinse picioarele, făcând să plutească cu tot corpul sub apă.

Acolo avea să stea cel puțin o oră , până ce conu Guță va ieși și el din baia sa de sus. De trei ori pe săptămână Ileana era amanta acestui bogătaș cu apucături de Pașă. În total erau șase amante și se întâlneau o dată pe săptămână, sâmbătă seara, cu toate, în tovărășia musafirilor conului Guță. Atunci bairamul dura toată noaptea, ba chiar se prelungea până a doua zi spre seară. Totul depindea de nervii patronului. Dacă acesta era în toane bune, petrecerea se desfășura frumos, mulțumitor pentru toată lumea. Altfel ? Altfel era rău ; conu Guță avea obiceiul să se supere și să-și bată

musafirii. Nu rareori se întâmpla, în toiul chefului, ca stăpânul să cheme servitorii pentru a da afară pe un nesuferit, după ce avusese grijă să-l umple de sânge cu pumnii săi. Cât de manierați erau servitorii la sosirea musafirilor, atât de brutali se arătau la evacuarea indezirabililor. Era destul ca să spună conu Guță : „Făceți-vă datoria !" și ei știau ce „datorie" aveau de împlinit.

Ce-i drept cu femeile se purta frumos conu Guță, în așa fel că s-ar fi mirat oricine îi cunoștea răutatea. Femeile erau slăbiciunea lui, ca și câinii. Când nu se juca cu femeile, conu Guță se juca cu câinii. În casă se auzeau când țipete de femei, când lătrături de câini. Într-un caz sau altul se știa : conu Guță se afla în toane bune, petrecea.

Conu Guță era enorm de gras, pe stradă multă lume îl credea unul dintre frații Pestișeanu de la Moși, campionii în grăsime. Pus lângă un om de-o înălțime normală, conu Guță părea egal, dar dat într-o parte, rămânea doar un mototol de grăsime, scund, fără brațe, cap și picioare. Membrele exterioare îi ieșeau din corp ca niște aripi de pinguini și pluteau inerte în jurul său, până ce recădeau, obosite. Nu se simțea bine decât pe divan sau fotoliu, învești mântat în halate de mătase. Cu toate acestea avea momente de sprinteneală, pălmuia pe orice musafir voinic care l-ar fi nemulțumit cu ceva la chef. Odată fusese provocat la duel, unde primise un glonte în corp. Doctorii au

fost convinși că i se găurise pielea, dar de urma glontelui n-a fost chip să dea vreunul. Se rătăcise prin straturile enorme de grăsime și se renunțase la el.

Conu Guță era atât de bogat încât nici el nu știa câtă avere avea ; moșiile îi erau întinse iar casa în care locuia se compunea din treizeci și opt de camere, ocupate toate de el și cei unsprezece servitori. Nu primea decât vizitele aranjate de secretar. Contabilitatea femeilor și-o ținea singur. Tot el făcea și plata, cu o zgârcenie care-i dovedea originea din Fanar. Neobișnuit cu femei care să-l iubească, pentru că nu avea nimic simpatic în el, amantele și le considera funcționare. Care nu venea la serviciu, într-o zi, era amendată cu leafa pe-o săptămână. Revenea asupra amenzii, dar cu mare greutate și numai în urma unei mari plăceri pe care i-ar fi făcut-o femeia. Când intra într-un magazin de bijuterii, făcea o comandă mare : cinci inele, sau cinci broșe, sau alte obiecte. Asta însemna că avea cinci amante cărora se simțea obligat să le facă câte un cadou. Asta se întâmpla la trei luni o dată. Alte cadouri mai picau, de la caz la caz, căci conu Guță ținea mult ca amantele sale să fie elegante. Și eleganța aceasta avea ceva standard în ea ; începând cu ciorapii și sfârșind cu blănurile, îmbrăcămintea amantelor sale era la fel, conu Guță comanda celelalte obiecte ca și bijuteriile, mai multe o dată.

Pe Ileana o cunoscuse printr-un prieten decăzut, care-și tocase averea prea devreme iar la patruzeci și cinci de ani trăia plasând fetele nepricepute. Acesta o adusese pe Ileana într-o sâmbătă seara, de probă, și-i plăcuse. Conu Guță avea nevoie de-o amantă și Ileana avea nevoie de bani ; târgul a fost făcut din ochi. Conu Guță i-a dat drumul fetei în bârlog, iar mai târziu, celelalte au învățat-o ce-avea de făcut.

Ileana era în fața oglinzii și-și privea corpul gol, când a intrat pe ușă servitoarea. Și-a luat repede un halat pe umeri. Totdeauna o jena privirile servitoarelor care îi aduceau aminte de mahalaua ei. Săracul se jenează de sărac. Își lua aere de prințesă față de servitoare, dar își închipuia că aceasta știa cine era. Servitorii cunosc mai bine oamenii decât stăpânii. Conu Guță a luat drept adevăr minciuna pe care i-o spusese la început Ileana, că era odrasla unui mare negustor ajuns la faliment. I se spovedise ea, fără să fie rugată. Conu Guță închisese ochii și ascultase povestea nepăsător. Pe el nu-l interesa decât corpul tânăr al fetei și-o lăsa să-i vorbească știind că fără așa ceva nu se putea. Servitoarele însă cunoșteau povestea adevărată a Ilenei, fără să le-o fi spus cineva, printr-un simț aparte.

— Conu Guță vă roagă să-l scuzați, domnișoară, i-a spus servitoarea.

— Mersi, a răspuns Ileana.

„Să-l scuze" însemna că era liberă să plece în ziua aceea, fără a mai da ochii cu conu Guță. Era ocupat cu alte treburi și n-avea timp de femei. Dacă n-ar fi venit Ileana, conu Guță ar fi amendat-o, desigur, și gândul acesta o făcu pe fată să se enerveze. Patronul le dădea voie să aibă și nervi, uneori îi plăcea să fie biciuit. Când vreuna dintre fete devenea mahalagioaică în jurul lui, el jubila, rânjind, ceea ce făcea omul să se înfurie cu adevărat. Erau femei care, la necaz, îi spuneau „tâmpitule", „boule", „nesimțitule", ba chiar făceau să răsune pe fălcile lor câteva palme pe care, într-adevăr, nu le simțea. El primea orice cu rânjetul pe buze.

— E un măgar ! țipă Ileana în oglindă pe când se îmbrăca. Întoarse fața spre servitoarea care aduna niște șervete și-i zise : Să-i spui că este măgar, auzi ?

Femeia consimți :

— O să-i spun, domnișoară.

Dar nici prin gând nu-i trecu să-i comunice stăpânului ce vorbise despre el, după cum nici ei nu-i spusese intact ordinul primit. „Spune-i otravei să se care că n-am nevoie de ea, azi".

Ușurată, Ileana își termină fața de aranjat și se îmbrăcă în pripă, mulțumită totuși că conu Guță o lăsa să plece fără să-l vadă. Îi era silă să-i primească corpul buhăit și unsuros, ca și figura lui de bou bătrân, cu ochii îndobitociți și gura băloasă. Deschise poșeta și scoase un leu de argint pe care îl dădu servitoarei. Nu

era obligată cu nimic, dar îi plăcea să fie darnică, obicei care o arăta dintr-o lume bună.

În stradă făcu semn unui birjar și se urcă. Era sprintenă, baia fierbinte ca și dușul rece de la urmă o făcuseră să simtă viața cu mai multă plăcere. Numai acasă la ea se întuneca, mizeria începuse s-o plictisească. Dacă n-ar fi fost părinții aceia neputincioși, nu s-ar mai fi dus cu anii prin mahala. Poate chiar niciodată. Ei îi plăceau centrul și viața de-acolo ; în centru nu te întreabă nimeni de unde vii și te crede toată lumea ce spui că ești.

— Unde mergem, duduiță ? o întrebă muscalul de pe capră.

— În Piața Romană.

După ce spuse birjarului s-o aștepte în colțul străzii, Ileana intră în clădirea unei societăți miniere. Ocoli corpul principal al clădirii, unde se aflau birourile societății, și intră pe o ușă largă care ducea în locuințele funcționarilor superiori. La ușa cu numărul 5 bătu, fără a se folosi de sonerie. Ușa se deschise și Ileana sări în brațele unui bărbat înalt care, se vedea bine, o aștepta.

— Sunt cu trăsura, spuse ea, grăbită. Mă așteaptă afară. Deci, nu pot să stau mult.

— Zece minute, o rugă bărbatul.

— Bine.

Era procuristul societății, un bărbat de vreo patruzeci și cinci de ani. O cunoscuse pe Ileana printr-un funcționar de-al societății. Venise într-o seară să-l ia de la serviciu ; func-

ționarul era dintre amanții ei de inimă, prin care însă își făcea loc în lume. Tânărul n-o iubea, mai avea și-alte amante care veneau să-l ia de la serviciu. Procuristul o văzuse într-o zi în sala de așteptare și-o plăcuse. Nu se pricepea să-și facă rost de femei. Mai avea și-o nevastă bolnavă și ursuză, care-i mânca zilele prin scene de gelozie. Rugase pe funcționar să-i recomande pe Ileana, iar acela i-o cedase din prima zi. Ileana s-a mulțumit cu procuristul căci avea bani și-o încărca cu daruri. Se ducea la el numai când vroia. Totdeauna i se oferea în grabă, nervoasă, plină însă de un foc puternic care îl făcea pe procurist s-o dorească și mai mult. Amanții o învățaseră să fie amantă. Se oferea procuristului când nevasta acestuia era în camera de alături. Uneori procuristul inventa plecări în provincie pentru a putea petrece o noapte întreagă cu Ileana.

Când ieșea de la procurist, Ileana avea și mai îngreunată poșeta, din cauza rublelor adăugate. Zâmbi larg birjarului care disperase, așteptând-o.

— Pierdut mulți clienți pentru matale, îi spuse el, trist.

— Ce vorbești ! se miră ea, în glumă. Eu nu sunt clientă bună ?

— Nu știu, să vedem.

— Bine, hai să mergem. Știi la Antrepozite ?

— Știu.

— Acolo mergem. Dă-i drumul și-o să vezi ce clientă bună sunt.

Terminase cu treburile pe care le avea în oraș, dimineața. Acum se ducea să-și viziteze o prietenă bolnavă, care ședea prin Chirigiu, în strada Odorului. Pe Calea Rahovei coborî din trăsură. Intră într-un magazin din care ieși încărcată cu câteva pachete. Le puse în trăsură și spuse birjarului să tragă în fața unei cofetării din apropiere, de unde aduse alte pachete.

Ajunse în strada Odorului tocmai când fabricile din împrejurimi fluierau de ora prânzului. Birjarul strâmbă din nas când văzu în fața cărei case îi spuse să oprească. Era una din măsuțele sărace pe care locuitorii, oameni vrednici, caută să le dea un aspect mai plăcut. De la poartă se întindea un șir, lung până-n fundul curții, de pansele, toporași, ochiul boului, întrerupt pe alocuri de mici ronduri cu alte flori mirositoare. Pe o laviță mare se aflau o mulțime de mușcate, cercelași, ale căror flori se lăsau bătute de un zefir ușor la umbra unui nuc mare.

Ileana plăti regește birjarului și coborî cu brațele încărcate de pachete. În poartă o primi un câine negru, lățos, care se gudură pe lângă ea, recunoscând-o imediat. De aici tot fardul prefăcătoriei cădea cu o hotărâre drastică, Ileana reapărea ceea ce era cu adevărat : fată de oameni săraci, ajutată de un noroc mai mare, care-i îngăduia să fie de folos cuiva.

— Ileana ! o strigă cineva de sub nuc.

Era prietena sa, Marioara, la care venea. Marioara stătea pe un pătuc de scânduri acoperit cu un țol verde, gros. Pe picioare își pusese o haină de-a lui tată-său, ca să nu-i facă rău răcoarea de sub nuc. Zăcea de tuberculoză. Fuseseră amândouă la aceeași cofetărie vânzătoare, cu câțiva ani în urmă. Plecaseră amândouă de-acolo ; Ileana făcuse ce făcuse, Marioara se dusese ucenică la croitorie. Trei ani stătuse internă la o patroană rea, nemiloasă. Ani la rând dormise pe mesele de croitorie și se hrănise prost ; alergase prin ploi și zăpezi, ducând marfa la cliente, făcând cumpărături. Fetele mai mari o trimiteau să le cumpere mâncare și Marioara se mulțumea cu ce cădea de la ele, coji de salam, măsline uscate, fructe putrede, pâine mucegăită prin sertare și din când în când câte un amărât de gologan, coclit și-acela. La Paște și la Crăciun mai trăia și ea ca lumea, când patroana îi îngăduia să se ducă pe-acasă, o zi, două. Când și când se mai întâlnea cu Ileana prin oraș, o vedea prin cofetării, în tovărășia multor băieți, elegantă, veselă, frumoasă. Uneori vorbeau amândouă ; Ileana îi spunea că era bă artistă, ba funcționară, ba logodită când cu un ofiter, când cu un avocat. Cu timpul și-a dat seama ce era cu Ileana, și nu i-a zis nimic. Numai că a ocolit-o mereu, de câte ori o vedea. Marioarei nu-i plăcea drumul pe care apucase Ileana, era sentimentală, visa o viață liniștită, să aibă atelierul

său de croitorie, să se mărite cu un bărbat bun.

Când a ieșit lucrătoare, a căzut la pat, bolnavă de tuberculoză. Se adunase în plămânii săi tot răul prin care trecuse în cei trei ani de ucenicie. Părinții îi erau săraci și nu se putea îngriji bine. N-au mai lăsat-o la croitorie. Nici nu putea să lucreze. Într-o zi, ducându-se la doctor, s-a întâlnit cu Ileana pe stradă. Nu se mai văzuseră de mult și-abia s-au recunoscut ; Ileana se îngrășase și Marioara se ofilise de boală. Au plâns amândouă, sincer, căci, oricât, Ileana nu avea un suflet rău. Înțelesese că Marioara o ocolea, bănuind-o că făcea fapte urâte și poate că în sinea ei îi dădea dreptate. I-a promis că va veni s-o vadă acasă și, de atunci, cel puțin de două ori pe săptămână, o vizita cu brațele încărcate cu de toate. La început Marioara a încercat să-i refuze darurile, dar, când și-a văzut prietena plângând din această cauză, a cedat.

Ileana a depus pachetele pe patul bolnavei și s-a așezat și ea alături.

— Ai luat doctoriile pe care ți le-am adus alaltăieri ? a întrebat-o după ce i-a strâns mâna.

— Da, îți mulțumesc, i-a răspuns Marioara. Să știi că mă simt foarte bine după ele. E bun domnul doctor Tătaru, ce mai face ?

— Află că o să-ți aduc un doctor și mai bun.

— Și mai bun ! s-a minunat bolnava. Cine este ?

— Doctorul Ion Arvinte. E un doctor mare, mare cum nu este altul, să știi. Nu stă în București, dar se află aici, pentru câteva zile. Mâine vin cu el.

— Dar bine Ileana, cu ce o să-l plătim, dacă este așa de mare ? s-a speriat bolnava.

— N-ai teamă, e un om bun, n-o să ne ceară bani... Acum să mâncăm, mai zise Ileana, începând să desfacă pachetele. Să vezi ce bunătăți am adus, ce vin grozav, de care beau numai boierii. Unde-o fi mama Tarșița să ne prepare peștele ăsta care e ceva de speriat... Aici am niște brânză fără pereche în lume... Și-apoi să vezi caisele... ia te uită... nu-i așa că sunt frumoase ? Na gustă și tu una, chiar așa, înainte de masă.

Marioara își ridică puțin capul de pe perină și-l puse pe pieptul prietenei sale. Apoi îi mângâia, recunoscător, o mână.

V

— Ce părere ai despre fata asta ? întrebă Ana, văzându-și soțul că se pregătea de plecare.

— Acum, mai mult ca oricând, sunt sigur că se va face bine. Mă speriase, la început, starea de slăbiciune în care se afla. S-a îndreptat bine, și-i doar o lună de când o văd. Azi este a zecea injecție pe care i-o fac.

— O luăm cu noi la Răducănești ?

— Trebuie. Nu am curajul s-o las pe mâna lui Varlam. Ai văzut în ce hal o adusese cu injecțiile lui pentru îngrășare. Cine l-o fi învățat așa ceva, nu știu, căci la mine, după câte știu, n-a văzut oameni îngrășați cu forța.

Ana se ridică de lângă fereastra, unde șezuse până atunci și veni spre Ion Arvinte. Îi puse o mână pe umăr iar cu cealaltă îi mângâie un obraz.

— Vreau să plecăm mai repede de-aici, se scuză ea. Nu-mi place orașul ăsta. Ce mai avem de făcut, terminăm la Iași.

— Dar, draga mea, tu ai vrut să venim la București.

— Ai dreptate ; acum hai să plecăm de-aici.

— Imediat. Ești mulțumită dacă plecăm peste patru zile ?

— Sunt.

— În acest timp voi aranja plecarea bolnavei noastre la Răducănești. Acum, la revedere.

Luă mâna Anei și i-o sărută, în timp ce ea îl sărută pe un obraz.

— Când vii ? îl întrebă la ușă.

— Cred că peste o oră.

— Mă găsești jos, în restaurant.

— Foarte bine.

Doctorul Arvinte închise ușa în urma sa, iar Ana se lungi pe pat. Se simțea obosită. O oboseală pe care i-o dădea mâhnirea din sufletul său. Bucureștiul era primul oraș pe care

îl vedea după Iașiul său iubit, și-i displăcuse. O mâhnise. Câtă deosebire ! Cât respect pentru suflet și omenie în Iași și câtă lipsă de suflet și de omenie în București. La Iași, dacă ar fi plecat de acasă până la Universitate, ar fi salutat-o o mulțime de oameni, cu respect, pentru că era fata unui om cumsecade din oraș. Nimeni n-ar fi gândit urât despre ea. Aici, cei ce-o salutau erau slugarnici, i se uitau lacomi în palmă după bacșiș, sau erau tinerii obraznici care când o vedeau singură în restaurant căutau să-i facă o curte stupidă care o enerva. Nu era chip să treacă singură prin local, pentru ca să nu fie cineva care să iscodească chelnerii asupra ei. Și chelnerii, ignoranți, dădeau relații ; unii, și mai proști, aduceau la masa ei cărți de vizite cu invitații îndrăznețe. Într-o zi a reclamat patronului îndrăzneala chelnerului. Dar și patronul, mai prost ca toți, s-a scuzat cu un zâmbet de lepră :

— Așa-i Bucureștiul, coniță...

— Bine, dar nu vreau să am neplăceri în localul pe care îl conduci dumneata, s-a revoltat Ana.

— Aveți dreptate, voi concedia chelnerul.

A doua zi chelnerul a reapărut ; nici gând să fi fost concediat după cum se promisese. Purta pe buze un zâmbet de dispreț, parcă el ar fi fost cel jignit. Când a vrut să se așeze la masă până ce va veni Arvinte i s-a spus că masa era ocupată de altcineva. De atunci s-a

hotărât să mănânce în camera lor. Lui Arvinte nu i-a spus nimic, a recunoscut că așa era Bucureștiul și... pace.

Pe Ana o revolta lipsa de omenie și respect din jurul său. Venea din patria modestiei. Pe ea o făceau toate să se mire, căci nimic n-o lămurea. Într-o zi, când era singură a vizitat-o doctorul Varlam Tătaru. Se cunoșteau de pe vremea studenției, de la Iași. Atunci se tutuiseră, căci erau colegi ; firea, tumultuos de intimă a lui Varlam, era greu de stăvilit, așa că fetele îl lăsau în pace, dacă nu mergea cu îndrăzneala până la mojicie. Când a vizitat-o, deși știa că soțul ei nu era acasă, Ana n-a fost prea mirată : medicii, între ei, duc o viață mai apropiată, mai sufletească ; sunt oamenii care cunosc durerea, chiar și de altă natură decât cea fizică. Nu i-a plăcut însă îndrăzneala lui de-a o tutui, ca pe vremea când erau studenți. Asta lăsa să se înțeleagă că în lipsa doctorului Ion Arvinte își lua voie de-a fi prieten cu ea.

— Dacă nu mă înșel, i-a spus Ana, calm, dumneata știi că sunt măritată, nu ?

— Da, știu, i-a răspuns el, neînțelegând-o.

— Atunci fii bun, te rog, și respectă cel puțin pe soțul meu, dacă pe mine nu mă respecți. Nu mă tutui.

— Nu înțeleg, a mai roșit Varlam, dar noi am fost prieteni înainte de-a te fi măritat.

— Te înșeli : am fost doar colegi. După terminarea studiilor fiecare avem libertatea să

reintrăm în condițiile în care eram înainte de studii.

— Pardon, dar mi-am permis să fiu intim cu dumneata numai când suntem doar noi doi.

— Cum poți îndrăzni așa ceva ? Mă faci complice la o faptă care mă indignează ?

— N-am știut.

— Să știi. Eu nu mă tutuiesc decât cu unele dintre fostele mele colege, acelea cu care eram prietenă încă din copilărie... Dumitale îți mai cer să-mi respecți soțul.

Varlam Tătaru, care poate venise cu vreun gând făcut în prostia sa, a trebuit să plece plouat. Dar în loc să fi înțeles ceea ce trebuia, a judecat cu capul chelnerului obraznic : s-a simțit și el jignit.

După Varlam, a venit rândul presupusei sale logodnice, Ileana. Acesteia i-a fost mai greu să-i reproșeze îndrăznelile, era femeie și de-o inconștiență revoltătoare. O trata pe Ana ca pe-o colegă de la cofetărie. Ucenicele între ele își franțuzesc numele : din Maria fac Mary, din Ioana fac Jeny, din Floarea fac Florence și-așa mai departe. Când o vedea pe Ana, Ileana, îi striga, față de toată lumea : „Ce faci, dragă Agnes ?“ Agnes ! Niciodată Ana nu s-a gândit că i se mai putea spune și astfel. A rugat pe Ion Arvinte să ocolească cât mai mult ființa aceea. Nu a înțeles însă Ileana ; ea dădea buzna peste ei și-i plictisea. Când le-a adus vestea că avea o prietenă bolnavă grav, pe care vroia s-o scape, Arvinte a fost gata s-o

refuze. Ba chiar a amânat-o câteva zile, necrezând-o serioasă. De data aceea Ileana a insistat serios, a plâns, încât doctorul a consimțit să-i vadă bolnava. S-a dus la Marioara, însoțit de Ana. O găsise bolnavă, dar nu atât de grav cum credeau Varlam și ceilalți medici pe care îi mai adusese Ileana în dorința sa de-a-și ajuta prietena. Fata se vindeca, dar nu într-o lună de zile cât avea de gând doctorul Arvinte să stea în București. Era nevoie de câteva luni și de un tratament serios ; de-o supraveghere atentă. Pentru doctorul Ion Arvinte nu existau bolnavi pe care să nu-i însănătoșeze, afară de aceia pe fruntea cărora moartea, luându-i-o înainte, pusese pecetea. În cazul Marioarei se hotărâseră s-o ia cu ei la Răducănești, când vor pleca. Părinții fetei nu-și spuseseră cuvântul, încă.

O stare de dezgust stăpânea sufletul Anei, dar soțul său nu știa nimic. Ea venise la București cu speranța că va fi mai fericită decât în pustiul fundului de țară unde trăiau. Parcă mai bine era acolo, pe când aici mâhnirea din suflet i se mărea din zi în zi, pentru că din zi în zi i se oferea câte-o neplăcere. Cu o zi mai înainte Ileana venise la ea, foarte îndrăzneață, tocmai în timpul când Ion Arvinte era plecat din hotel.

— Dar unde-i doctorul ? a întrebat ea.

— S-a dus la bolnava dumitale, i-a răspuns Ana.

— Oh, ce bine ! Tocmai vroiam să-ți vorbesc ceva secret. Ești bună să mă asculți ?

— Nu vreau să am secrete, a oprit-o Ana, supărată. Te rog să nu-mi spui nimic.

— Ba da, fii doar atentă : o cunoști pe fosta doamnă Arvinte ?

— Nu, n-o cunosc.

— Nici nu știi că soțul dumitale a mai fost însurat o dată ?

— Am aflat aceasta, întâmplător... Mai mult decât știu nu mă interesează.

— Mă interesează pe mine, dragă Agnes și să vezi de ce. Nu-l lasă pe Varlam în pace. Înainte de-a mă fi cunoscut pe mine, Varlam i-a fost amant...

— Amant ? s-a îngrozit Ana. Cum așa ?

— Da, foarte simplu. S-au cunoscut la Răducănești.

— La Răducănești ?

— Cum, tu nu știi nimic ? Ce naivă ești ! Cucoana aceasta este măritată cu avocatul Gherghel, dar n-a putut să uite niciodată pe fostul tău soț, și-l urmărește pretutindeni. Eu sunt sigură că se mai văd și în București...

— Te rog ! a strigat Ana, enervată. Nu-ți permit să vorbești astfel de soțul meu.

Ileana s-a ridicat de pe scaun, oarecum ofensată. Dar gând nu avea să plece. Era mulțumită că reușise să înfrângă puțin mândria moldovencei. Prea ținea nasul sus. Ana a avut și ea slăbiciunea sa de femeie, s-a lăsat covârșită. N-a dat-o afară.

— Scuză-mă, te rog, i-a spus Ilenei, socotind că aceasta se simțise jignită, dar e vorba de soțul meu, pe care îl știu cinstit.

— Nici n-am zis că nu este cinstit.

— Dar ce pot să înțeleg când spui că el se mai vede și în București cu fosta sa soție ?

— Bănuiesc. Doamna aceea este în stare să facă orice. E o bătrână neserioasă. Nici pe Varlam al meu nu-l lasă în pace. Mereu vine pe la el, i-am și prins odată.

— Și mai continui a-i fi logodnică ? a întrebat-o naivă, Ana.

— Ce să fac ? Îl iubesc. Poate că dumneata nu știi ce este iubirea. Noi, femeile de la București, trăim altfel dragostea. Moldovencele sunt mai calme, înțeleg.

Cu toată supărarea prin care trecea, Ana totuși a zâmbit, înțelegând prostia celeilalte. Ileana a căutat să pozeze în nefericită.

— Doctorii, a continuat ea, au multe ocazii unde să-și piardă capul, cu femeile neserioase pe care le consultă. Eu nu m-aș dezbrăca în fața unui medic, pentru nimic în lume. Doar așa, să fie și mama lângă mine. Am vorbit și eu odată cu doamna Gherghel...

Ileana a făcut într-adins o pauză ca să vadă ce mină va face Ana auzind că a stat de vorbă cu fosta soție a doctorului Arvinte. Ana a privit-o liniștită, puțin, pe urmă a spus :

— Te rog, s-o lăsăm pe această doamnă.

— Vai ! s-a scandalizat Ileana. Cum poți să fii dragă atât de calmă ? Eu i-aș scoate ochii.

— Pentru ce ?

— Cum pentru ce ?! Dar e vorba de soțul dumitale.

— Eu nu cred nimic din ce se spune despre soțul meu. Îl cunosc bine : nu-i în stare să mă supere cu ceva.

— Eh, nu mai fi atât de sigură. Dumneata ai auzit de Mihaela ?

Ana o privi tristă. Mihaela ! Da, auzise odată pe Ion Arvinte povestindu-i despre o femeie cu numele acesta. O amintire dureroasă, de care nu vroia să vorbească prea mult. Descoperise într-un sertar portretul Mihaelei și Arvinte îi spusese că era o femeie pentru care suferise mult. Portretul, se vedea, era foarte vechi, ceea ce însemna că se așternuse uitarea peste el. Știindu-l pe Arvinte om corect, nu l-a mai întrebat nimic, nici măcar cine era femeia aceea din portret sau cum se numea. În dosul portretului însă se afla scris ceva :

Amintește-ți mereu de

MIHAELA

În viața unui bărbat sunt multe femei, ca și bărbații în viața femeilor. Ea, Ana, nu-și legase sentimentele însă de nici un alt bărbat, până la Ion Arvinte. Pe el începuse să-l iu-

bească pentru că îl vedea mare, dominant, îi plăcea figura, priceperea, știința lui. Poate că nu era atâta dragoste cât stimă în sufletul ei pentru acest om, Mihaela ! Ce era cu Mihaela ? De unde venea numele acesta tocmai acum ? Ca un ecou al mâhnirii din suflet. Ana vorbi :

— De unde cunoşti dumneata acest nume ?

În acest timp Ileana îşi aprinse o ţigară. Se aşează pe un scaun, puse picior peste picior şi aruncă fumul ţigării în tavan, cu aerul omului care ştie multe dar se hotărăşte greu să vorbească. Ana poate că nu prezenta garanţii destule pentru a primi secrete.

— De unde ? întrebă Ileana. Mă tem că nu vei ţine în secret cele ce-ţi voi spune.

— Dacă este nevoie... îngână Ana, lăsându-se furată de cursa celeilalte.

— Da, este mare nevoie. Numele întreg al acestei femei este Mihaela State.

— Mihaela State ! repetă Ana. Nu-l cunosc.

— E şi firesc. Această femeie a fost amanta soţului dumitale, deşi era măritată.

— Nu este adevărat ! protestă uşor Ana.

Ileana scoase un zâmbet acru.

— Te rog să mă crezi că n-am venit să-ţi spun minciuni. Mihaela State a fost amanta doctorului Arvinte. Din cauza ei s-a despărţit doctorul de soţia sa. N-au avut însă noroc să trăiască împreună, pentru că Ştefan State, so-

ţul Mihaelei, a împuşcat-o în ziua când a vrut să fugă la Bucureşti.

Ana şi-a luat fruntea în palme, profund îndurerată. Da-da-da, cu toată durerea, se lămurea ceva în mintea sa. În primele zile ale sosirii lor în Bucureşti, Ion Arvinte se ocupase cu deshumarea unor oseminte dintr-un cimitir din provincie. Ştia asta pentru că l-a auzit vorbind cu un dricar la telefon. Nu l-a întrebat nimic, pentru că îşi făcuse obiceiul de a nu afla decât cele ce-i spunea el. Pe urmă l-a văzut plecând, în fiecare dimineaţă câte două ore, de la hotel. Acum ştia unde se ducea : la cimitir, să vadă mormântul Mihaelei. Asta n-ar fi îndurerat-o prea mult, cultul pentru morţi era creştinesc. Dar cum a putut Ion Arvinte să provoace o astfel de tragedie ! Să-ţi laşi femeia ta, pentru a fugi cu femeia altuia era nedemn. Să fi fost Ion atât de nedemn ? Omul acesta mare, pur, sincer, devotat, iubitorul semenilor săi ! Oare binele pe care îl făcea acum oamenilor nu era un rezultat, un ecou al durerilor prin care trecuse ? Despre prima soţie îi vorbise ceva Arvinte, îi spusese că trăiseră aproape doi ani şi-apoi se despărţiseră dintr-o nepotrivire sufletească. Dar nu i-a spus de ce venise în vara trecută la Răducăneşti. S-au văzut ei acolo ? Nici nu se putea altfel. Ce rost ar fi avut să vină femeia aceea tocmai în Răducăneşti, dacă nu ca să-l vadă pe el ? Au continuat să fie amanţi mai departe. Ana îşi dădea seama că se putea aşa

ceva, citise cărți. Romanele nu sunt doar simple fantezii, ci mai mult o copie a realității. Dar între ei se afla o femeie moartă : Mihaela și un bărbat înșelat : avocatul Gherghel. Plus : soțul Mihaelei, un nenorocit desigur, ajuns criminal datorită doctorului Ion Arvinte.

O mulțime de gânduri o chinui pe Ana că nu știu ce să mai vorbească Ilenei. Aceasta vorbi ea :

— Nu trebuie să-ți faci sânge rău, draga mea, pentru cele ce-au fost. Mai tristă este situația mea când văd că doamna aceea vrea să-mi răpească logodnicul. Ce mă înveți să fac ?

Ce putea s-o învețe Ana când nici ea nu știa unde-i era capul ! N-a învățat-o nimic : nici Ileana n-avea nevoie de sfaturi. Venise cu gândul de-a sfredeli diabolic inima tinerei femei. Reușise. A plecat foarte îndurerată. Ana a rămas singură. Vizita Ilenei, cu destăinuirile ei făcute într-adins ca să-i înveninеze sufletul, fuseseră covârșitoare. De aici îi mai trebuia puțin ca gândul spre soțul său să fie întunecat. În viața lui era o taină. Fiecare taină poate avea oricând două fețe : una rea și alta bună. Dacă Ana l-ar fi întrebat pe Ion Arvinte asupra tainei sale, poate că n-ar fi suferit defel. Cu toată greșeala săvârșită cu ani în urmă, doctorul Ion Arvinte rămânea cu fruntea sus printre oamenii cinstiți. Greșelile iubirii au iertare în sufletul oamenilor. „Pentru că am iubit cu toată sinceritatea, am

greşit" putea spune el. Iar Ana l-ar fi înţeles. Ana însă nu l-a întrebat nimic. După ce a plecat Ileana, i-a trecut prin minte ceva. Ştiind că soţul său avea să se reîntoarcă la hotel ceva mai târziu, în seara aceea, Ana s-a îmbrăcat şi-a ieşit singură în oraş. Drumul său era bine stabilit : a intrat în redacţia unui ziar mare de pe strada Sărindar şi-a cerut colecţia din anul în care Ştefan State ucisese pe Mihaela. Nu i-a fost tocmai uşor s-o găsească ; a răscolit vreo oră, până ce a obosit. În sfârşit, când a dat peste comentariile acelei drame, mintea Anei era năucită. S-a întâmplat să dea tocmai peste o înserare defavorabilă doctorului Ion Arvinte. Articolul suna :

Un medic ucigaş

Într-o comună îndepărtată şi foarte liniştită, s-a petrecut o dramă stridentă care a costat viaţa unei tinere femei. Un negustor aşezat şi iubitor de familie şi-a prins soţia în dragoste cu un medic, pe nume Ion Arvinte. Numele soţului înşelat nu ne interesează, deşi a tras cu revolverul şi şi-a ucis soţia la disperare. Justiţia îl va pedepsi, dacă este cazul. Interesează mai mult faptul că doctorul Arvinte era medicul casei negustorului răzbunător. Neputând să-şi ucidă pacienta pe cale profesio-

nală, a intrat în dragoste cu ea și-a împins-o la moarte. Deci femeia este mai mult victima doctorului decât a soțului care a tras cu arma. După toate acestea atmosfera a reintrat în liniște : femeia a murit, soțul asasin este la închisoare, iar tânărul Don Juan stă la București, liniștit, după ce a părăsit și pe soția sa. Acum poate că este în căutarea unor noi victime. Avis amatoarelor !

Ana a plecat înfrântă de la redacția ziarului. Ceea ce-i spusese Ileana se adeverise. Adevărul acesta a făcut-o să sufere. Totuși, seara, când Ion Arvinte s-a reîntors la hotel, Ana nu i-a spus nimic. A insistat doar să plece cât mai repede din București. Vroia să se ducă la Iași. Acolo, în casa părinților săi, lângă mama sa iubitoare, era sigură că va găsi liniștea de care avea nevoie. Nu s-a grăbit să dea verdicte, să-l acuze pe Ion de lașitate ; era și ea medic, știa că durerea are mai multe forme, că ceea ce e dureros poate fi și vindicativ în același timp. Durerea nu e stabilă. Dar să plece mai repede, să se vadă în liniștea grădinii lor de la Iași. De câte ori s-a trezit din somn, în noaptea aceea, Ion Arvinte o găsea pe Ana cu ochii deschiși, chinuită de gânduri. Cum știa că nu avea ce s-o facă a fi neliniștită, a privit-o calm, zâmbind. Dimineața, s-a mirat puțin văzând că Ana îi cerea hotă-

rător să plece. Când pleca s-o vadă pe Marioara acasă, a promis că vor pleca peste patru zile. Nici el nu vroia sincer să mai rămână în București. Cercetările științifice pentru care veniseră erau puse la punct.

VI

— Doctore, fă-mi plăcerea și lasă-mă pe mine să plătesc trăsura.

Ion Arvinte încuviință, zâmbind. Capriciu femeiesc. Ileana aruncă în poala muscalului de pe capră o monedă de argint. Cu gestul acesta larg plătea ea, totdeauna, birjarii. Și-i făcea o mare plăcere să vadă matahalele acelea de muscali cercetând praful de pe jos când banul i se rostogolea din poală, neputând să-l prindă la timp.

După ce coborâră, Ileana apucă de braț pe Ion Arvinte și intrară pe aleea care ducea în grădina unui restaurant de pe strada 11 Iunie. Se așezară la masa unui boschet îndepărtat. Până acolo Ileana surâse larg unui grup de bărbați de la o masă.

— O achiziție nouă, spuse, încet, unul dintre bărbați.

— Așa se crede, spuse altul. În tot cazul domnul trebuie să fie însurat și provincial dacă se retrage cu Ileana într-un boschet. Mă mir cum îngăduie ea ; tipul pare de bune condiții, deci acceptabil pentru a se mândri cu achiziția aceasta.

— Poate că au secrete de discutat, mai ştii...

Cineva pufni în râs :

— Ileana şi secrete ! Sâmbătă seara la conu Guţă nu mai avea nici un secret de ascuns... a dansat goală pe masă. Ce-i drept are corp frumos şi face banii care-i dai pe ea.

— Bănuiesc că tinerii de la masa aceea vorbesc despre dumneata, i-a zis doctorul Arvinte Ilenei, arătând grupul care se agita. Te cunosc ?

— Da, sunt camarazi de-ai mei, din teatru.

Se înnopta şi luminile începeau să se aprindă multicolore prin grădină.

— Ce luăm ? întrebă Arvinte, văzând chelnerul trecând prin faţa chioşcului lor.

— Sunt de părere să mâncăm. Aici au specialităţi la grătar. Cât pentru serviciu, garantez eu.

— Pe mine o să mă scuzi, nu pot rămâne mai mult de-o jumătate de oră.

— Ah, nu se poate, doctore ! mă supăr...

— Dacă nu mă înşel mi-ai spus că vrei să stăm doar cinci minute de vorbă.

— Dar dumneata cred că n-o să mă laşi aici, singură. Am ceva de discutat.

— Noi ? Mă rog... Ion Arvinte ridică mâna ca să facă semn chelnerului să se apropie. Ileana îi apucă mâna şi-o reţinu pe genunchii săi. El şi-o retrase imediat.

— Ce vrei să faci ? o întrebă.

— De ce nu mă înțelegi ? zise ea, oftând.

— Într-adevăr, răspunse doctorul supărat, nu te înțeleg. Spune-mi clar.

— Te iubesc, doctore.

— Să lăsăm copilăriile astea, domnișoară. Nu am venit aici pentru a vorbi astfel. Regret că repeți o afirmație la care ți-am spus să renunți. Dumneata ești logodită, eu sunt însurat... ceea ce spui nu-și are rostul deci.

— Dacă așa stau lucrurile, doctore...

Chelnerul se apropie nechemat. Văzându-l, Ion Arvinte îi comandă, fără s-o mai consulte pe Ileana, o sticlă mare cu vin și câteva gustări ușoare. Ileana strâmbă gura cu ciudă. O jignea refuzul bărbatului de lângă ea, deși singură nu-și dădea seama ce vroia. Îi cășunase s-o iubească doctorul Ion Arvinte. Așa gândea ea. Obișnuită cu bărbați care s-o dorească, imediat ce o vedeau, se mira că acesta rămânea rece. I se părea curios să nu se culce și cu el. Ileana nu iubise niciodată ; n-avusese timp și nici pe cine să iubească. Toți bărbații care se culcaseră cu ea o doriseră ca amantă, pentru corp. Sunt femei care inspiră bărbaților iubire și altele care inspiră senzualitate. Ileana era tipul femeii-amante, pe care bărbații n-ar fi dorit-o ca soție sau ca femeie pentru vis. Cine o dorea o plătea scump, dar n-ar fi consimțit s-o aibă fără plată. Plata înlătură inima din cauză. Cu toată frumusețea sa, Ileana n-a auzit niciodată pe vreun bărbat să-i spună : „Te iubesc". Era creată pentru a

fi femeie plătită. Și o durea. E drept că nici un bărbat din câți cunoscuse n-a fost demn să-l iubească ea. Fiind plătită a fost doar amanta bărbaților bătrâni, senili, însurați sau crai de femei, multe. Nu astâmpărase decât pofte trupești. Cu doctorul Ion Arvinte se schimba chestia : îl iubea. Fusese singurul bărbat care nu-i ceruse să se întâlnească cu ea, pentru a o avea. De obicei provincialii caută să profite repede de-o împrejurare ; cât costă, plătesc, n-au timp de pierdut. Cu trenul de seară sau de dimineață se înapoiază acasă.

De data asta Ileana își lua îngăduința să vorbească și ea cu un bărbat. Îl plăcea pe doctorul Ion Arvinte. De ce îl plăcea nu-și dădea bine seama. Chestia este că el nu-i ceruse, ca alți bărbați, să-i ofere o oră de dragoste și asta îl făcea nobil în ochii ei. Prostituatele iubesc bărbații nobili. Într-o casă de perdiție, sunt femei care au amanți de inimă. De ce-i au când sunt sătule de ceea ce le poate oferi un bărbat ? Nu se știe. De ce vroia Ileana ca s-o iubească Ion Arvinte, când avea pe Varlam Tătaru ? Nu se știe. Ea vroia s-o iubească Ion Arvinte.

Chelnerul a adus comanda și le-a împărțit vinul prin pahare. Au băut și-au mâncat tăcând. După o pauză, Ion Arvinte vorbi :

— Ce părere au părinții Marioarei, o vor lăsa să meargă cu mine la Răducănești ?

— Nu știu, i-a răspuns, nemulțumită, Ileana.

— După cum văd ești hotărâtă să te superi pe mine, zise el, zâmbind, ca s-o îmbuneze ?

— De ce nu ? întrebă Ileana, sorbind întreg paharul cu vin din fața sa. Avea aerul să pară că în vin găsea o ușurare sufletească. Dumneata ești un om rău, mai adăugă, turnându-și singură vin. El o ajută.

— Nu mă înțelegi, reluă Arvinte, nu sunt omul care să poată răspunde sentimentelor dumitale. Îți mulțumesc pentru atenție și îți rămân prieten.

— Prieten... oftă Ileana. Nu vreau să fiu prietenă cu un om care nu vrea să mă mulțumească. Nu-ți cer să faci o crimă, te iubesc, doar atât. Sunt urâtă.

Arvinte râse de naivitatea ei.

— Nu ești defel urâtă, vorbesc sincer. În lumea prietenilor dumitale cred că ești adorată. Cum de lași deoparte pe Varlam Tătaru ?

— N-am nimic cu el.

— Ți-e logodnic.

— Nu mi-e nimic. A mințit pentru a nu bate la ochi prezența mea lângă el. Mi-e amant, ca atâția amanți pe care i-am avut și-i mai am. Nu sunt decât o prostituată...

Doctorul Ion Arvinte holbă ochii, surprins de cele ce-i spunea fata. Îi veni să se supere dar se reținu ; se trezi în el medicul care nu trebuia să se sperie la orice spovedanie îngro-

zitoare a bolnavilor. Sinceritatea până într-atât a fetei era o dovadă de boală. Un om normal nu se poate jigni vreodată. Fata îl privi și se rușină. Dar se făcu forte pentru a rămâne tare. Nici de ce se spovedea nu-și dădea seama. Întâi gândi să biciuiască omul care o refuza, pe urmă o copleși tristețea soartei sale ; un val de sinceritate puse stăpânire pe sufletul său. Numai omul de lângă ea putea să-i înțeleagă amărăciunea vieții, tocmai pentru că nu vroia să și-o ia amantă o noapte. Îi apucă o mână și i-o strânse cald.

— Nu mă crezi, doctore ? îl întrebă ea.

— Totul este cu putință în lumea asta, răspunse el, și povestea dumitale, deci.

— Te rog să mă crezi : sunt o prostituată. De copilă am fost așa, mi-a fost silă de muncă, n-am vrut pe nimeni să mă înfrâneze când am apucat acest drum urât. Am fost logodnica mai multor bărbați, nu numai a lui Varlam Tătaru, care, în realitate, nu-i decât o lichea... Da-da, o lichea, crede-mă, îl cunosc mai bine ca dumneata. De multe ori mă costă bani, când iese cu mine în lume. La început am crezut că și dumneata erai tot o lichea, văzându-te cu el. Nu ți-e prieten, să știi. Altădată o să afli ce rău m-a îndemnat să-ți fac.

Ion Arvinte se dezmetici, revoltat, și-și retrase mâna din mâna ei. I se păru că se afla într-o mocirlă ; făcu un gest de silă contra murdăriei pe care o simțea pe sine. Îl dezgusta împrejurarea.

— Te rog, spuse el Ilenei, nu-mi mai destăinui nimic, nu mă interesează treburile lichelelor. E mult mai bine să plecăm, sunt așteptat acasă.

Ileana simți că greșise ; altceva vroise să facă prin destăinuirea sa. Ar fi reparat ceva, dar n-avea ce. Se agăță de un gând : să mai bea.

— Mai avem vin, spuse ea, așa cum fac bețivii, îngrijorați de soarta băuturii care ar fi rămas plătită și neconsumată.

— Lasă-l, răspunse Ion Arvinte, căutând cu privirea omul care îi servise.

Ileana turnă vin numai în paharu' său și-l bău. Nici asta nu vru să facă ; își dădu seama că era un gest urât, bun poate pentru alți bărbați, nu pentru Ion Arvinte. Simți că se discredita și mai mult în ochii lui. Ce trebuia să facă ?

— De ce nu mai stai ? îl întrebă ea, văzându-l agitat. Mai stai, te rog. Te jenează că sunt prostituată ?

— Nu știu, dar spune-mi : ce rost are această întâlnire ? Ar putea să se vorbească mult despre noi...

— Ai dreptate, conchise ea, mai mult înfrântă, decât convinsă. Începu să regrete că-și lăsase gura slobodă să se spovedească. Atunci erupse supărată : Regret, nu trebuia să vorbesc atât de deschis. Mă așteptam la o înțelegere din partea dumitale... Și izbucni în lacrimi, pe neașteptate.

Ion Arvinte o lăsă să plângă câteva minute, pentru că nici el nu știa ce să-i spună. Nu cunoscuse astfel de împrejurări în viața sa ; își dădu seama că doctor de suflete nu fusese niciodată. Nu vindecase decât răni, dureri fizice, maladii pentru care se instruise. Oamenii mai sufereau și-altfel ; iată o pacientă lângă el, suferind de-o boală asupra căreia nu se putea pronunța cu ușurință. Totuși fata trecea prin dureri, prin care trecuse și el pe vremuri și se vindecase în bătaia timpului, singur. Se văzu mic, egoist, nesimțit. El era asigurat, avea avere, o femeie frumoasă care îl iubea, casa tihnită, viața asigurată.

— Nu mai plânge, spuse el rugător Ilenei. Mă crezi cu totul altfel decât sunt. Te-ai înșelat... Crede-mă că sunt și eu o lichea, ca și Varlam Tătaru, dar o lichea perfectă, încât nu m-ai putut observa. Trebuia să rămâi la prima părere pe care ai avut-o despre mine. M-ai fi ocolit.

Fata îl privi printre lacrimi.

— Cum ? Dumneata ești tot o lichea ? îl întrebă ea, uimită. Nu cred.

— Dacă nu pot înțelege durerea dumitale, ce pot fi altceva ? Nu vezi ? Dă-mi o mână de ajutor, ca să te pot înțelege. Ce sunt eu în stare să fac pentru dumneata ?

— Întâi să nu pleci de lângă mine atât de repede ca să mă lași singură. Cum Ion Arvinte întârzia să-i răspundă, ea continuă gră-

bită după o mică pauză : Ești singurul om cu care am vorbit astfel, crezi ?

— Cred, zise îngândurat Arvinte.

— Mai rămâi cu mine ?

— Rămân.

— Cât ?

— Cât timp vei voi.

Ileana îi luă mâna dreaptă, i-o strânse, apoi îi sărută vârfurile degetelor pe rând.

VII

Ana se convinse că dincolo de ușă, în coridorul hotelului, se afla soțul său și-i deschise. Ca la o comandă ceasornicul din sala de așteptare bătu de cinci ori. Ora cinci, dimineața ! Atunci venea doctorul Ion Arvinte acasă. Anei îi trecu prin minte tot chinul așteptării din noaptea trecută, lăsând un val puternic de tristețe să-i acopere ființa. Arvinte o privi obosit : fața îi era suptă de nesomn, plină de riduri necunoscute până atunci, ca a unui om care muncise greu, fără odihnă. Ana așteptă ca el s-o lămurească, să-i spună de ce nu venise acasă toată noaptea, dar Arvinte, după ce o sărută pe frunte, zise doar atât :

— Vreau să fac o baie...

— E gata, răspunse Ana, ca de obicei, cred. Să văd. Trecu la butonul soneriei și apăsă prelung. Știa că la ora aceea femeile de serviciu erau greu de găsit. Se reîntoarse apoi

și găsi pe Ion Arvinte șezând pe pat. Pălăria și-o pusese alături, cum fac vizitatorii care n-au de gând să stea mult într-un loc.

— Nu vrei să te dezbraci ? îl întrebă.

— Da ! se sperie Arvinte, parcă n-ar fi știut unde se afla. Imediat !... Se sculă ascultător și trecu în camera sa, lăsând ușa întredeschisă.

Ana îl privi și mai ciudat, neînțelegându-l. Ce era oare cu el ? Niciodată nu-l văzuse astfel. Și-l știa prieten. N-avu timp să gândească mai mult, ciocăniturile din ușă o treziră, făcând-o atentă. Era servitoarea. Îi spuse că baia era gata. De obicei, dimineața, la ora aceea, Ion Arvinte făcea baie, zilnic. Își continua programul său de la Răducănești.

— Poți intra în baie, Ioane, îi zise Ana prin deschizătura ușii. Apoi se retrase pentru a-și vedea de treburile sale. Luă pălăria bărbatului și-o puse în cuierul de la ușă. I se păru că pe un cui erau prea multe veșminte, atârnate fără regulă. Înțelese că servitoarea făcuse asta, neatentă. Le împărți îngrijorată că vor fi șifonate. Și în timpul nopții le văzuse ; mereu aprinsese lampa, cu gândul la soțul său, care nu mai venea. Cuprinsă de o teamă neînțeleasă, nu mișcase nimic din juru-i. Pe la ora opt, aseară, Ana coborâse în restaurant. Știa că-l va aștepta cel mult zece minute pe Ion, dacă nu-l va găsi chiar acolo,

așteptând-o el. Nu era. Chelnerii îi ocoliră masa, știindu-le obiceiul de-a nu mânca unul fără celălalt. La ora opt și jumătate Ana ceru primul fel de mâncare ; doctorul Arvinte întârzia neînțeles. Aparatul telefonic era chiar lângă ușa cea mare. De câte ori suna, Ana era sigură că Ion Arvinte își anunța sosirea. O știa doar că se îngrijora. Nimic. La ora nouă terminase ultimul fel de mâncare. Sticla de vin rămase neatinsă, pe masă ; cum era să bea fără Ion ! S-a ridicat pătrunsă de îngrijorare ; câteva priviri ciudate au urmărit-o până ce a dispărut pe ușa care ducea spre hotel. La casă, Ana a spus funcționarului :

— Dacă întreabă soțul meu, spune-i, te rog, eu am luat masa și că sunt sus.

Tot mai spera ca Ion Arvinte să apară mâhnit că-i produsese o astfel de îngrijorare. Dar n-a venit, nici la telefon n-a anunțat-o, toată noaptea. Ana s-a frământat, n-avea unde să se informeze, ca să afle ce era cu el de nu mai sosea. Niciodată nu întârziase fără ea prin oraș. Dar era sigură că de s-ar fi întâmplat ceva rău, nu se putea să n-o anunțe cineva. Doar nu-și pierduse graiul, ca să nu mai poată vorbi. În tot cazul, era sigură : Ion se afla bine. Și-a reamintit de-o dorință a lui : să facă un chef de-o noapte întreagă. Din studenție nu mai făcuse un astfel de chef. Acum, cu siguranță, s-a întâlnit cu prieteni vechi și sunt la chef. Dar de ce nu-i telefonează măcar ? Eh,

poate că el, din clipă-n clipă, vrea să plece și nu-l lasă prietenii.

Așa a putut să adoarmă Ana, încurajată de această speranță. După miezul nopții s-a trezit chinuită de un vis urât. L-a visat pe Ion într-un grup de femei, beat. Asta nu putea fi adevărat, pentru că-și cunoștea soțul ; alte femei n-aveau ce căuta în viața lui. Dar restul de timp n-a mai putut să doarmă, până la ziuă, când s-a reîntors Ion. A stat cu ochii în tavan, chinuindu-se să adoarmă. Vreo două ore a citit o carte pe care n-o putuse suferi până atunci. A citit-o sperând că va adormi.

Auzind ușa de la baie trosnind prea tare, Ana a intrat în camera soțului ei ca să vadă ce se întâmplase. Nu era nimic, ușa se închisese mai greu de data aceea, atât. Pe pat erau hainele lui Ion Arvinte, aruncate cam în neregulă. Doctorul avea obiceiul să poarte un costum de haine doar o zi ; pe urmă servitoarea trebuia să i-l scuture. În fiecare dimineață, Ana îi punea pe pat un costum curat, pe care Ion îl îmbrăca. Totdeauna îmbrăca hainele pe care vroia dânsa. Tot Ana îi trecea dintr-un costum într-altul obiectele de care avea nevoie zilnic : tabachera, o forfecuță, pieptenul de păr, o periuță minusculă pentru mustăți și-o batistă curată. Acum Ana nu se gândi să facă această operație ; Ion urma să se culce, era obosit. Luă hainele de pe pat și trecu cu ele în camera sa. Puse haina pe un umeraș de lemn și-o agăță de un cârlig al cuierului. Vru să

plece pentru a se ocupa de celelalte, când zări, ieşit din buzunarul hainei lui Ion, un vârf de panglică galbenă. Se opri nelămurită, încurcată, aproape fără nici un gând precis. Stătu câteva clipe ca să se dezmeticească ; nu ştia ce vroia. O zăpăcise galbenul strident al cârpei care se zărea în buzunarul hainei ; totdeauna culoarea aceasta o enerva, pentru că-i era neplăcută. O mai zărise de curând undeva ; unde ? Trase supărată fâşia galbenă şi de ea se afla atârnat, printr-un nod fără gust, un medalion de aur, mic, dar solid, nelămurit. Medalionul pe care îl purta Ileana la gât ! Ana îngălbeni, se aşeză pe pat, tremurând. Lăsă mâinile să-i cadă fără viaţă pe lângă corp. Ce era asta ? Să fi fost ceea ce bănuise ea ?

Ana aruncă medalionul într-un colţ al camerei şi se ridică de pe pat. Trecu la fereastră, dădu în lături perdelele, apoi se aşeză cu coatele pe marginea de jos. Printre două colţuri de casă se zărea strada. Era tăcută, tăcerea străzilor prea animate în cursul zilei, pline de tristeţe, când viaţa nu se mai agită pe ele. O căruţă cu pâine se opri în faţa unei porţi mari de fier, o servitoare ieşi somnoroasă, supărată de deranj şi îşi încărcă braţele cu pâine. Era doar într-o rochie îmbrăcată în pripă, cu picioarele goale care lipăiau pe asfalt. Un soldat, fără veston pe el, cu mânecile cămăşii sumese, cu gulerul desfăcut, strică liniştea, tropăindu-şi bocancii zgomotos. Se produse o nemulţumire în faţa cutiei cu pâine : servitoarea se

luă la ceartă cu soldatul care îi smuci o jimblă lungă din braţe. Rivalitatea era veche căci brutarul se auzi vorbind :

— În fiecare dimineaţă vă certaţi, dracilor !

— Păi sigur, răspunse servitoarea după ce intrase în curte, cu ţărănoiul ăsta se ceartă toată lumea, nu vezi ?

— Tu ce eşti, madam ? îi strigă ordonanţa. Ai uitat de când ai venit la oraş cu opinca nerasă ?

Se auziră râsetele altor oameni strânşi într-o parte a căruţii cu pâine, unde, de la fereastra Anei, nu se putea vedea. Nemulţumită, Ana închise fereastra şi lăsă la loc perdelele. Nu mai vroia să vadă şi să audă nimic. În alte dimineţi îi plăcea să asiste, nevăzută, la cearta dintre servitoare şi ordonanţă, care se repeta mereu. Se vedeau două pietre tari, nevrând să cedeze fiecare cine ştie cărei dorinţe ascunse. Aceiaşi combatanţi erau văzuţi în timpul zilei de către Ana, îmbiindu-se la dragoste prin felurite gesturi. Numai dimineaţa erau puşi pe râcă, din cauza somnului stricat.

După ce se lăsă biciuit vreo zece minute de apa rece a duşului, Ion Arvinte îşi îmbrăcă halatul gros de bumbac şi se întinse înfrigurat pe patul din baie. Totdeauna rămânea o oră întreagă cu faţa în sus, cu braţele lipite de corp, lăsându-şi sângele să circule liber prin vine. De data asta adormi imediat. Era obosit. Toată noaptea şi-o petrecuse alături de Ileana,

inconștient, vinovat, fără să-și dea seama că va avea de răspuns în fața conștiinței sale, după ce se va dezmetici. Mai mult ca oricând, în noaptea aceea, s-a convins că omul avea două personalități deosebite. Ce căuta el, înșelător, lângă Ileana, prin localuri de noapte, unde nu fusese în viața sa ? El care, cu o zi mai devreme, se numise bărbat cinstit, așa cum îl credea Ana. Dar mai ales cum va da ochii cu Ana, știindu-se vinovat ? Plecând de la hotelul unde o lăsase pe Ileana adormită, Ion Arvinte se refugiase acasă. Dezmeticit și-a zis că mai bine să se rupă răului cu forța, decât să-și dea drumul mai departe în nebunie. Căci ce era dacă nu o nebunie ceea ce făcuse el ? Fiecare bărbat are în viața căsniciei sale o greșeală de care se va rușina mereu. Dar nu înseamnă că trebuia să se lase robit de greșeală. Era hotărât ca să plece cu trenul de seară la Iași, apoi, de-acolo să meargă la Răducănești, după o săptămână. Ana nu va afla nimic de greșeala lui. Ea nu trebuia să știe ; o să-i spună că a fost cu niște prieteni, de care a scăpat cu mare greutate. Pe urmă totul va reintra în normal, după cum era și firesc.

Ileana rămase în capul oaselor cu jumătate de corp acoperită de plapumă. Enervată apăsă din nou pe butonul soneriei de pe noptieră. Tot corpul îi tremura de furie. S-o lase pe ea doctorul Arvinte, ca pe-o femeie de stradă, la hotel, amanet ! Era o jignire fără pereche. Nu-i

vorba, nu era prima oară când bărbații o lăsau singură la un hotel, după ce dormiseră cu ea, dar față de doctorul Arvinte avea dreptul să se supere : era un om cinstit, adică naiv, nu un tânăr bucureștenizat, de pe Calea Victoriei, care ar fi tratat-o drept ce era. Față de un om care n-o cunoștea avea pretenții. Doctorul Arvinte n-o respectase. De ce ? Da, da, îi spusese ea că era prostituată și el o tratase ca atare. Așa era. Furia Ilenei se mări și bătu cu pumnul în butonul soneriei. Tocmai atunci se auziră ciocănituri în ușă.

— Intră ! țipă Ileana.

Apăru femeia de serviciu, o matahală grasă care se vedea bine : atunci se sculase din pat.

— Bună dimineața, domnișoară ! vorbi matahala, forțându-se să-și acopere supărarea că fusese trezită din somn, cu un zâmbet stupid. Clienții sunt ciudați și, dacă nu-i servești cum vor, nu dau bacșiș. Așa de dimineață, domnișoară ? Nu-i nici opt... Dar ce, domnișorul matale a plecat ?

Ileana o chemase tocmai pentru asta, s-o întrebe dacă nu văzuse pe Ion Arvinte plecând. Poate că-i lăsase ei vreo vorbă. Renunță la gând : era mai bine ca servitoarea să nu știe nimic. N-o cunoștea și nu trebuia să afle că era dintre acelea pe care le lasă bărbații singure la hotel.

— Domnul a plecat, spuse Ileana, mai calmă. A plecat cu trenul la Iași... Fă-mi un serviciu : pune pe portar să cheme la telefon

hotelul Internațional, camera domnului doctor Arvinte. Te cinstesc bine, să știi.

— Bine, domnișoară, și ce să spun ?

— Să vină domnul doctor aici, la un bolnav.

— Numaidecât.

Femeia ieși, parcă rostogolindu-se, având grijă să se sprijine de orice întâlnea în cale. Era vorba de o cinste bună și nu se mai supără că fusese sculată din somn. Ileana rămase în pat cu brațele întinse deasupra plapumei. Îi era somn, nu dormise decât trei ore. Băuse mult și-o durea capul. Se mai și supărase, mărindu-și durerea și mai mult. Dar, judecând bine, ce-avea cu doctorul Arvinte de nu-l lăsa în pace ? Ce vroia de la el ? Vedea bine că o admitea în silă și tot se mai ținea scai de el. N-o să și-l poată face amant, niciodată, căci nu din dragoste rămăsese cu ea toată noaptea. Din milă doar, din omenie, avea un suflet bun. Îi ceruse să rămână și el fusese de acord, deși poate soția sa l-ar fi putut bănui de vreo faptă urâtă. Petrecuseră împreună la un local de noapte, unde ea a băut mult, fericită că avea lângă dânsa pe un om bun. Fericită a fost, e drept, Ion Arvinte s-a purtat frumos cu ea, n-a jignit-o cu vreun cuvânt de ocară, n-a încercat s-o aibă, ca alți bărbați, prin camere separate, sau prin unghere întunecate. Căci pentru ce o luau bărbații la chef, dacă nu pentru asta ? Obiect de distracție. După ce oboseau o aban-

donau fără jenă prin vreun local sau grădină publică. Rari erau bărbaţii care se gândeau să-i dea şi ceva bani la despărţire ; fiecare se gândea doar la el, se socotea zeu, iar pe ea o tratau ca pe o sclavă sortită să le facă plăcerile. Erau bărbaţi care la început nu ştiau ce să facă pentru a o cuceri, îi promiteau marea cu sarea. După ce-şi făceau plăcerile, tot ei o batjocoreau ; unii o muşcau, sadici, îi învineţeau mâinile, braţele, picioarele, gata să rupă carne din ea şi se arătau fericiţi când o vedeau plângând de durere. Dacă încerca să plece din cercul acelor bestii, era şi mai rău : toţi o pălmuiau şi-i rupeau rochiile în hohote de râs. Ion Arvinte nu se culcase cu ea. Cum au ajuns la hotel şi-a văzut-o adormită, a plecat. De ce ? Pentru că nu vroia să şi-o facă amantă. Altfel de ce ? Nu-şi înşela nevasta ? Eh, dar câţi bărbaţi cu femei frumoase şi tinere nu cunoscuse ea, care o căutau mereu !

Ileana regretase că spusese servitoarei ca să telefoneze doctorului Arvinte. Ce va crede soţia acestuia, când va auzi că e chemat de-o femeie la un hotel ! Se supărase prosteşte. O supărare aproape profesională, pentru că aşa se supăra totdeauna când vedea că bărbatul care dormise cu ea fugise ca un laş, fără să-i lase un ban. Tot puţini erau şi bărbaţii care, plecând de lângă ea, îi lăsau pe noptieră plata pentru plăcerile avute. Alţii fugeau furându-i şi banii pe care îi avea ea în poşetă. Un tânăr îi luase odată, în condiţiile acestea, un şal

frumos de mătase, pe care i-l făcuse cadou conu Guță. Pas, de reclamă cuiva. A auzit mai târziu că tânărul se lăuda că îi dăduse ea șalul, pentru că îl iubea.

Femeia de serviciu reveni gâfâind, strecurându-și greu trupul gros prin îngustimea ușii.

— Nu răspunde domnul doctor, domnișoară, zise ea aproape plângând de teama că va pierde bacșișul. Am vorbit chiar eu cu portarul hotelului Internațional, mi-e cumătru și-l cunosc bine. Conița domnului doctor, zice portarul că a văzut-o plecând mai adineauri, dar domnul doctor e acasă, însă nu răspunde. Poate că o dormi, mai știi !

— Așa este, aprobă Ileana, doarme greu. Nu-i nimic, o să mă duc eu la hotel Internațional, după ce mă voi îmbrăca. Ține banii ăștia...

Doctorul Arvinte se trezi din somn. Era tot pe canapeaua din baie, înfășurat în halat. Dormise mai bine de două ore. Sări de pe pat, mirat că Ana îl lăsase să doarmă acolo. Dar îl furase somnul și-adormise adânc. Atunci își reaminti de tot ce făcuse. Ana era supărată pe el, desigur. O să-i ceară scuze, fără să-i spună cu cine a fost toată noaptea. De altfel gândul nu i-a fost să săvârșească vreo abatere de la cinste ; primise să rămână cu Ileana numai să-i dea o satisfacție sufletească. Simțise, pentru prima dată, în viața sa, că avea o micime sufletească, pe care n-o înțelesese până atunci. Se ferea de prietenia Ilenei, ca de ceva murdar. Oare nu suntem toți aceiași oameni, nu

ne reprezentăm unul pe altul ? Ce înseamnă deosebirea de caracter, pe care o căutăm între noi, când dintre o mie de oameni nu se știe dacă unul poate mulțumi pe Dumnezeu ? Fiecare om are defectele sale care îl trag înapoi de la piscul superiorității între semeni. El, doctorul Arvinte, care, în societate, trece superior față de o ființă ca Ileana, om bun, de folos semenilor săi, pentru că e medic conștient, salvator de vieți, iubitor de oameni. Tot așa și Ana, pentru că s-a lipsit de tot, și-a venit iubitoare lângă el, să-l ajute, să-i fie tovarășă de muncă și de viață. Rămasă acasă, s-ar fi măritat cu un om bogat și dintr-o viață fără griji n-ar fi ieșit poate niciodată.

Dar, se întreba Ion Arvinte, noi, amândoi, eu și Ana, suntem în stare să ne ridicăm la măreția acestei fete, pe care o sfidăm pentru purtarea ei proastă ? Ileana se denunțase singură, față de el : era prostituată, deși cei din jurul ei n-o calificaseră încă astfel. Ce suflet mai poți cere unei asemenea femei, când ajunge la decădere tocmai prin lipsa de suflet ? Cu toate acestea Ileana își ajuta prietena bolnavă, făcea cheltuieli pentru ea, îi adusese medici, medicamente, mâncare și câte altele. În vederea plecării Marioarei la Răducănești, Ileana se ocupase să-i procure câteva rochii, lenjerie și-avea să-i dea și bani de cheltuială. Câți oameni, mai procopsiți ca Ileana, n-o știau pe Marioara bolnavă : rude, vecini, foștii patroni, dar câți dintre ei săriseră s-o ajute ?

Nici unul. Marioara putea să moară ; un om mai puțin pe lume. Ileana era săracă, trăia din vânzarea corpului său, dar sărise în ajutorul unei prietene bolnave, deși aceasta, poate, pe vremea când era sănătoasă, s-ar fi rușinat să fie prietenă cu ea. În fața acestei dovezi de omenie Ion Arvinte se angajase să-i vină în ajutor, salvându-i prietena. Prin fapta sa Ileana se reabilitase față de Ion Arvinte ; faptele mari trebuie respectate. Dacă Ileana ar fi fost bogată, gestul său cu Marioara putea fi socotit ca un gest făcut din milă. Dar așa era un sacrificiu.

Ion Arvinte ieși din baie și se îndreptă spre camera soției sale ca să-i vorbească. Recunoștea că procedase fără calcul, ceea ce a produs o neînțelegere în sufletul Anei. Găsi camera goală ; Ana lipsea. Rămase nedumerit, neștiind ce să înțeleagă în primele clipe. Lipseau și hainele Anei căci văzu un cufăr deschis, gol. Deci Ana plecase. Dar unde, când n-avea obiceiul de-a se duce singură nicăieri. Vru să sune ca să cheme servitoarea și s-o întrebe unde plecase Ana, dar văzu pe măsuța de sub butonul soneriei, un plic cu numele său pe el. Era scrisul soției sale, îl recunoscu imediat. Desfăcu plicul, înfrigurat, cuprins de-o presimțire gravă și-așa citi scrisoarea.

„Ioane, scria Ana, am plecat la Iași. Lămuriri nu-ți pot da, mi-e sufletul prea încărcat de tristețe. Poate din medalionul găsit, fără să-l

caut, în buzunarul hainei tale, vei înțelege mai ușor ce am înțeles și eu cu mare durere. Medalionul l-am pus, la loc, unde l-am găsit. Mai mult decât că plec, n-am ce să-ți spun. Adio".

„Ana"

VIII

Ana coborî din tren în gara Iași. Un junghi lăuntric, neînțeles, îi sfredelea când inima, când creierul, când tot corpul, din tălpi până la creștet, covârșitor. Făcu semn unui hamal ca să-i ridice singurul geamantan pe care și-l adusese ea până la platforma vagonului cu care călătorise. Ana porni și hamalul o urmă, aruncându-și din mers sarcina pe umeri. Nici ea nu știa de ce luase geamantanul, când nu se uitase ce era în el. Îl luase la întâmplare, pe cel mai ușor de ridicat, și plecase mai mult într-aiurea. Spusese în biletul lăsat soțului ei că se ducea la Iași, dar gândul său curat fusese să rămână pe undeva, prin București. Ca să moară, căci altceva nu mai avea de făcut. Să moară și să uite tot ce-i stricase iremediabil sufletul. Junghiul care străpungea corpul nu era de natură fizică, n-ar fi remediat-o de el nici un medicament. Era o durere sufletească, care se răspândea prin toți porii corpului său. Iar mintea îi era un vârtej de nebunie ; greu i-a fost ca să nu lase mintea să-și ia un avânt

distrugător. Ion o înșelase. Ion nu era, pentru ea, un om ca toți oamenii. Ion reprezenta viața ei, speranțele, căci văzuse în el viitorul înflorind. Părăsise părinții ca să se ducă la Ion Arvinte ; părinții îl cunoșteau ca pe un om bun și nu i-au zis nimic. Devenise soția lui Ion, după voința ei. Îl iubise prea mult ; fată din provincie, purta în suflet reminiscențe romantice și iubea visul, nu omul. Ion Arvinte răspândea în juru-i prea mult vis. Dintr-o dată, dezastru ! Ce mai putea gândi Ana ? S-a lăsat pradă junghiului care-i săgeta corpul din tălpi până-n creștet. Pentru gingășia sufletului său era mai bună moartea decât a mai da ochii cu Ion. Căci el n-ar fi putut să-i aducă decât confirmarea gândurilor ei. Cum o să poată dezminți Ion că n-a fost în noaptea aceea cu Ileana ? Și dacă a fost, ea ce mai avea de făcut ? Să rămână soția unui om care a înșelat-o ? Nu. Dar ce să facă ? Înlăuntrul coliviei sale cu iluzii, care s-a spart, era gol. Un gol imens, întunecat ca fumul gros al mașinii din capul trenului care o adusese la Iași. Se reîntorcea singură acasă, dar ce va spune părinților săi când o vor vedea fără Ion. O să le spună că va veni și el peste câteva zile. Nu se poate ca Ion s-o lase mult timp acolo. Mai bine ar face de n-ar veni. De omul care petrecuse o noapte cu femeia cea mai nesuferită se îngrozea.

Ana se cutremură gândindu-se la Ileana. O vedea falsă, stricată, legată la gât cu o pan-

glică galbenă, cum purtau femeile din „Iama" lui Kuprin, la bordel. Văzuse și filmul făcut după acest roman. Toate femeile purtau medalioane la gât. Și iată că tocmai cu această femeie de bordel, o înșelase Ion. Cum, adică dai pe femeia ta curată pentru o murdărie ? Ileana nu era decât aceea care se vedea, nici o calitate pe deasupra, nimic superior în ea. Atunci care era diferența dintre Ana și Ileana ? Nici una. Oare să fie bărbați care părăsesc femei curate pentru a-și găsi satisfacția în murdăria altora ? Să primească o diferență ca de la Polul Nord la Polul Sud ? Într-o parte răceala familială, iar într-alta, căldura cloacei murdare ? Cu toată dovada pe care o avea Ana refuză să creadă că Ion ar fi putut fi astfel. Când urcă în trăsura din dosul gării, se lăsă pradă gândurilor care o duseră printr-un labirint de întrebări și nedumeriri. Tocmai în poarta casei părinților se dezmetici. Sări din trăsură și moș Grigore, servitorul pe care îl aveau încă de pe vremea când nu se născuse ea, o întâmpină speriat :

— Vai ! Duduca Anișoara ! Vai de păcatele mele, dar cum de-ai venit fără să ne scrii ?

Ana îi zâmbi senină, căci în fața acestui bătrân niciodată nu s-a simțit cu firea pierdută. El o iubea ca pe cei cinci copii ai săi și totdeauna i-a fost prieten și ajutor sufletesc. Când răceala severă a domnului Tudor Relu, tatăl ei, nu reușea să-i dea Anei dreptate, moș Grigore limpezea apele tulburi din sufletul fe-

tişcanei. Moş Grigore îi rezolva toate problemele, şi pe cele de algebră din şcoală, şi pe cele de inimă. El ştia carte, pentru că toţi copiii săi merseră la şcoală, înaintea Anei. Răceala domnului Tudor Relu fusese bună şi îngăduitoare pentru copiii lui Grigore. Ana era singurul copil al familiei sale, dar tatăl său crescuse şase copii în şcoală. Pentru asta moş Grigore o iubea până la jertfă. Lui îi spusese ea ceea ce tatăl său nu-i îngăduia să-i vorbească. Când a fost vorba de dragostea ei pentru Ion Arvinte, moş Grigore o ajutase să-şi astâmpere bătăile inimii şi să calculeze fiecare gest, ca să nu greşească cumva.

— Dar domnişorul Ionică n-a venit duducă ? a întrebat-o văzând că era singură.

— Vine peste câteva zile, i-a răspuns Ana.

N-a avut timp să se întristeze căci la geamul cel mare dinspre grădină a apărut silueta doamnei Relu. Ana a făcut un salut cu mâna şi s-a avântat pe scări, ca să intre în casă. Doamna Relu a întâmpinat-o cu braţele deschise, în sufragerie.

— Dar ce-i Anuţo de-ai venit atât de curios ?

— Nimic, mamă, vine şi Ion peste câteva zile. L-am lăsat la Bucureşti. În clipa aceea ar fi vrut să fie aşa cum spunea, să nu-i fi oferit mamei sale vreun motiv de tristeţe. Poate că mamă-sa n-o să afle niciodată ce i s-a întâmplat la Bucureşti.

— Cum de te-a lăsat Ion să vii singură cu trenul ?

— Eu am vrut, minți Ana. Nu-mi place acolo și n-am mai vrut să rămân. Treburile pentru care ne-am dus le-am terminat.

— Ați ieșit bine.

— Foarte bine. A fost chiar așa cum a prevăzut Ion.

Pe doamna Relu n-o interesa medicina fiicei sale ; niciodată nu zăcuse de vreo boală, atât ea cât și cei din jurul său. Dacă a consimțit ca Ana să învețe medicina, a fost că nu vroia să iasă din dorințele fetei. Aproape că nici nu știa ce treburi aveau medicii.

— Sunt obosită, mămițo, i-a spus Ana.

— Cred-cred, nu vrei să mănânci ceva, după ce vei ieși din baie ?

— Nimic, mămițo. Pe urmă. Dar tataia ce face ?

— Nu-l știi ? E la tribunal. Să-l trimit pe Grigore să-i spună că ai venit.

— Lasă-l ; n-o să-l văd la masă ?

Când intra în casa părinților săi, Ana trăia viața sa de domnișoară. Nu se putea altfel, tot din jurul său îi reamintea de viața aceea. În casa lor tradiția stăpânea pretutindeni, fiecare obiect își avea locul său, pereții erau aceiași, ca și uriașa pendulă din sufragerie, care, dacă n-ar fi sunat la timp, o singură dată, viața casei se oprea, distrusă. Ana mergea cu ochii închiși prin odăi, le străbătea în fugă, prin întuneric, fără să se fi lovit de vreun obiect, atât

de bine le cunoștea. Când se clintea vreo masă de la locul său era nevoie să se facă un consult de familie. Moș Grigore avea cuvântul său, totdeauna, și atârna mult, pentru că numai pe el îl privea orice schimbare.

Reîntoarsă în camera sa de domnișoară, Ana și-a pus mintea la punct. Acolo rezolvase ea toate greutățile. Reîntoarsă în camera sa, nu-i mai era frică de nimic. De aceea fugise de la București, ca să se reîntoarcă în patria sa cu patru pereți. Câte probleme grele n-o chinuiseră acolo ! Din toate ieșise bine, calculat, sobru. Ana zâmbi, amintindu-și că de ieri și până acum s-a gândit de câteva ori la sinucidere. Cât de naivă fusese ! Așa era printre străini, dar aici, în camera aceasta, unde tot din jurul său o îmbia la viață, nu-i mai era frică de nimic. În camera copilăriei sale se înălța, devenea puternică, nu mai era femeia mititică din hotelul uriaș de la București, unde se intimida și în fața unui chelner. Prindea viață, curaj, omenie. Ieșind din baie, revenise în camera sa și se așezase pe pat. Între timp servitoarea i-l desfăcuse. Mirosea a apă de brad și levănțică. Ana sări din pat și se întinse până deasupra dulapului de stejar masiv și fură un măr dintre cele puse spre păstrare. Mușcă din el cu nesaț. Nu-i era foame, dar merele îi plăceau totdeauna. Merele altoite din grădina lor, pe care mama sa știa să le conserve, până ce se făceau moi ca de puf. Cu mărul în mână se întinse din nou pe pat. Încercă

să gândească serios dar deodată în mintea ei se produse o încurcătură ciudată. A fost cineva în viața sa, cu numele de Ion Arvinte ? Da, a fost ! și-a adus bine aminte. A fost omul, nou, soțul său, bărbatul cu care dormise chiar în patul acela câteva nopți. Se petrecuse ceva între ei, ceva care o făcea să nu-l poată uita. Cu un an în urmă, era tot singură în pat și mușca dintr-un măr. Atunci îl iubea pe Ion Arvinte și-avea ciudă pe el că n-o lua în serios. Cu o seară mai înainte îl rugase s-o conducă până acasă. El a fost de acord cu repeziciune și-au mers pe străzi discutând. Ce mândră se simțea alături de el. Atunci i-a promis că o va lua în clinica lui, ca să-și facă anul de practică. Dar de atunci nu-i mai vorbise nimic, parcă uitase promisiunea. Destul însă că în dimineața aceea, după promisiune, ea se simțea fericită că, dintre toate colegele sale, doctorul Ion Arvinte o alesese tocmai pe ea ca ajutoare. Nu și-a dat seama că era greu pentru o fată ca ea să se ducă să stea cu un om singur. Și-a dat seama el, căci a refuzat-o mereu când îi scria. În dimineața aceea a chemat la fereastra sa pe moș Grigore și i-a spus că iubea pe doctorul Arvinte. Bătrânul s-a minunat tare dar s-a bucurat că domnișoara se gândea la un om serios. Tot moș Grigore a îndemnat-o să se ducă la doctorul Arvinte. Între timp îl văzuse și rămăsese cu o impresie bună despre el.

Acum se stricase ceva în angrenajul căsătoriei sale ; cum avea să-i spună lui moș Grigore adevărul ? Căci lui trebuia să-i spună adevărul, nu i-l putea ascunde. Ana sări iarăși din pat și alergă la fereastră. Mai ținea într-o mână mărul, pe jumătate mâncat. Deschise fereastra și privi în grădină. În fund, printre niște pomi groși, se vedea moș Grigore mișcându-se. Cosea bălăriile crescute prea mari.

— Moș Grigore ! îl strigă Ana, cu palmele făcute pâlnie în jurul gurii, de teamă să n-o audă mamă-sa de sus.

Moș Grigore ridică capul și puse o mână streașină la ochi. Soarele bătea tocmai în el și nu mai vedea nimic. Când înțelese că îl strigase Ana aruncă coasa în iarbă și porni spre ea. O credea dormind de mult. Ana îi făcu semn cu pumnul în care ținea restul de măr, ca să vină în așa fel să nu fie văzut de cineva. Ar fi luat-o mamă-sa la rost că nu se culcase încă, după ce spusese că era obosită cumplit.

— Eu am legat câinele tocmai lângă poartă, ca să poți dormi matale, duducă, spuse el și matale nici gând. Apăi așa fusese vorba când spusei cucoanei mari că ți-e somn ?

— Ba mi-e somn, moș Grigore, dar vreau să vorbesc ceva cu dumneata mai întâi.

— Nu mai spune ! Ia să auzim și-apoi oi vedea eu dacă-i drept sau nu.

Ana puse cotorul mărului deoparte și se sprijini cu coatele în pirchiciul ferestrei.

— Moş Grigore, începu ea, m-am certat cu Ion, când am plecat din Bucureşti.

— Ei ! se minună moşul. D-apăi cum aşa ?

Ana îl privi oftând, cu aerul unei femei mature.

— Am aflat că ar fi având pe alta.

— Iraaa ! şuieră Grigore. Domnişorul Ionică ? Nu cred duducă, pentru nimic din lume.

— Zău, moş Grigore ! Am găsit în buzunarul lui un mărţişor de-al aceleia.

— Nu cred, duducă ! se încăpăţână bătrânul. Domnişorul doctor nu-i dintr-aceia. Pun mâna în foc. Nu cunosc eu omul ? Cată-ţi de treabă.

— Dacă am văzut eu... se opuse şi Ana, şovăind puţin. Am văzut eu...

— O fi fost farmece duducă, că multe femei fac aşa cu bărbaţii după care umblă. Nu mai departe domnişoru Gicu al lui conu Cristache uleierul din mahalaua Ţicăului ; îl ştii ? A fost prins de *cel feritu* din cauza asta. Acuma, zace...

Ana nu vru să cedeze defel, dar în mintea sa îşi făcu loc o mustrare : prea se pripise cu plecarea. Ar fi trebuit să mai aştepte, să se fi convins bine de cele ce bănuia. Plecase fără să fi vorbit ceva cu soţul său. Iar moş Grigore parcă înţelegându-i mustrarea din minte o întrebă :

— Dar, domnia sa, domnişorul doctor n-a spus nimic când l-ai luat la rost ?

— Nici n-am vorbit cu el. Am plecat fără să-i spun.

— Vai de păcatele mele, duduică ! Asta-i mai bună ca toate. Cum de te-ai îndurat ?

— Ei, moș Grigore, se înfumură Ana, supărarea ! Nu știi cum e omul la supărare ?

Bătrânul stătu puțin pe gânduri, apoi vorbi :

— Ar trebui să-i scrii, să nu-ți ducă grija. Fă scrisoarea și mă duc s-o pun la tren, ca s-o aibă chiar mâine. Altfel o să audă conu Todiriță și nu-i bine defel. Conu Todiriță are și-așa destule griji. Ieri a avut mult de furcă cu protesul unor jidovi din Pașcani. Ce-a pățit până i-a împăcat, numai conu Todiriță știe.

Ana se hotărî repede :

— Bine, moș Grigore, o să-i scriu chiar acum. Dumneata să fii pe-aici, când voi termina-o să te duci cu scrisoarea la gară.

— Sunt aici, nu mă duc nicăieri. Mă strigi din fund. Și spunei domnișorului când vine să ne anunțe, să nu facă cum făcuși matale.

Ana închise fereastra și trecu repede la masă. Trase hotărâtă o foaie de hârtie albă dintr-o cutie de nuc lustruit și începu să scrie :

Dragă Ioane,

Șterse repede pe acest „Dragă Ioane" și rupse hârtia, pentru că i se părea prea intim

începutul. Îi scria ca și când n-ar fi fost supărată pe el. Or trebuia să se vadă o răceală în tonul scrisorii. De aceea începu cu :

Ioane,

Te-ai mirat, desigur, de plecarea mea ciudată, dar trebuie să înțelegi că am avut dreptul de-a face așa în urma celor ce constatasem. S-ar putea să fie o greșeală dar, dragul meu (aici Ana șterse pe dragul meu, adăugând) : Ioane, ce se putea înțelege altceva, decât ce-am bănuit ? Și-atunci singura mea ieșire din situația nefericită în care mă aflam, nu era decât plecarea. Am plecat și-am venit acasă ; n-am spus nimănui ce s-a întâmplat între noi, pentru că aștept lămuririle tale. Aștept să-mi scrii, sau să vii în persoană pentru a vorbi. Sunt hotărâtă să am încredere în conștiința ta, de care nu mă îndoiesc. Dacă ai greșit, tu o să-mi spui adevărul, dacă n-ai greșit, eu voi recunoaște că te-am lăsat singur la București, fără să cuget prea mult.

Așa stând lucrurile am avut putere să ies din spaima pe care am tras-o și să mă refac în cămăruța mea de școlăriță, unde tu știi că mă simt în cea mai mare liniște. Ce bine-i aici ! Mamaia parcă a știut că vin, mi-a umplut toate vazele cu flori din grădină și dulapul meu este încărcat cu poame și borcane cu tot felul de dulcețuri.

Numai tu lipseşti din camera mea, dar te simt în suflet curat şi bun, aşa cum te doresc.

Te aştept, nu întârzia, a ta,
Ana.

IX

Dragă Ana,

Să nu fii prea mirată că îţi răspund atât de târziu la scrisoare ; ţi-am trimis o telegramă prin care te anunţam că voi veni curând la Iaşi. Nici nu ţi-am scris la timp de două săptămâni, nici n-am venit. Sunt sigur că n-ai pus la îndoială întârzierea mea, ci m-ai aşteptat zi cu zi. În telegramă am adăugat : „nimic nu este adevărat din ce se presupune". Adică am încercat să dezmint închipuirea care te-a făcut să mă părăseşti, tocmai când te iubeam şi te respectam cu toată convingerea. Tu, dragă Ana, m-am convins acum, faci parte dintre rarele femei din vis. În viaţa mea eşti a doua femeie de această valoare, pe care o întâlnesc. Mi-am dat seama de acest adevăr, încă din ziua când te-am cunoscut la Iaşi. De-atunci te-am iubit şi te-am respectat. Deci nu te mai îndoi de cinstea mea.

Acum să-ţi vorbesc despre femeia cu care am spus că te asemeni în viaţa mea. M-am fe-

rit să-ţi vorbesc despre ea, de teama că unde este obiceiul ca despre morţi să se vorbească numai bine, să nu crezi că fac asta din formalism. După cum ştii, se numea Mihaela. Am iubit-o şi speram ca alături de ea să fac ceea ce am făcut cu tine. Nu s-a putut ; a venit moartea să ne pedepsească pe amândoi, răpindu-i Mihaelei viaţa, iar mie, fericirea. De atunci, până la tine, viaţa mea n-a mai fost a mea ci numai a celor care aveau nevoie de mintea şi sufletul meu curat şi iubitor de oameni. M-am despărţit deci de Mihaela, printr-o tragedie şi-am trăit numai cu gândul de a mă reabilita de-o greşeală pe care am făcut-o când am cunoscut-o pe ea. Eram conştient de greşeală, dar şi de iubirea noastră care ne-a dus la dramă. Ce era vinovată Mihaela că soarta o făcuse la optsprezece ani soţia unui om cu care nu avea nimic sufleteşte ? Acelaşi lucru se petrecea şi cu mine : soţia mea, pe care o iubeam la început, nu mă înţelegea şi căuta să se îndepărteze cât mai mult din sufletul meu.

Cu Mihaela m-am înţeles din prima clipă. Soţia mea se măritase cu mine din calcul ; nu mă iubea, dar, e drept, n-ar fi iubit nici pe alt bărbat. Vroia să se mărite cu un om care să-i facă cinste cu numele său. Eu eram cel mai bun pe vremea aceea şi m-a luat, asigurându-mi totodată şi viaţa cu o avere pe care n-o visasem. Deci nu visasem avere, ci altceva : lupta sinceră pentru binele omului. M-am con-

vins repede că numai alături de Mihaela puteam fi omul care vroiam. Soția mea m-a înțeles, dar s-a opus soțul Mihaelei. El avea dreptul de proprietate asupra femeii pe care părinții i-o vânduseră ca pe o roabă. Mai târziu am auzit că n-ar fi putut trăi fără ea, ca și când dacă a ucis-o, a mai fost a lui.

De atunci am rămas singur, dar totdeauna am avut speranța că, într-o zi, voi revedea pe Mihaela. Când te-am întâlnit pe tine, dragă Ana, m-am gândit la Mihaela. Știi de ce ? Pentru că prin virtutea ta profesională întreceai cu mult orice așteptare. Dumnezeu te crease ca o compensație pentru așteptările mele. Erai superioară celei pe care o pierdusem sau, mai bine zis, erai ceea ce vroiam să fac din ea. Cert este că descoperisem fericirea visată, mai mare, mai ideală.

Astfel stând lucrurile nu m-am gândit niciodată ca din frumusețea sufletului meu și din măreția idealului realizat prin tine, să fac un joc prin care să pierd fericirea. Tu ești principiul vieții mele și numai înnebuind aș fi putut să-ți ofer vreo deziluzie. Am săvârșit ceva care se poate numi greșeală : am strâns mâna, din suflet, unei ființe în care văzusem că nefericirea se adunase ca la ea acasă. Nu-i o crimă ceea ce am făcut. Omul, oricât de josnic ar fi el, rămâne un semen al nostru, pe care avem datoria să-l înțelegem. Îți vorbesc ție de această obligație ; suntem înțeleși asupra ei din prima zi când ai venit la Răducănești, ho-

tărâtă să-ţi împarţi viaţa cu mine. După cum îmi aduc aminte în ziua aceea mi-ai spus că oricâte lacrimi ţi-ar aduce această viaţă, tu le vei primi fericită, socotindu-mă a fi un om care iese din comun.

Îţi comunic, dragă Ana, că viaţa omului care iese din comun are şi puţină ciudăţenie în ea. E şi firesc, acest om trăind aparte, mai superior, poate oferi bizarerii, într-o vreme când banalitatea ucide. Eu nu sunt un creator, dar lupt pentru izbânda acestora. Un medic conştient, cum m-ai găsit tu pe mine, are o răspundere mai mare în faţa vieţii pe care s-a obligat s-o apere. Dar viaţa nu stă numai în sângele care pulsează prin corpul omenesc, ci şi în sufletul individului. Şi-atunci conştiinţa noastră ne îndeamnă să privim şi durerile din sufletul omului care ne iese în faţă. Ce frumos era, când la Răducăneşti veneau bolnavii şi ne spuneau păsul lor sufletesc ! Tu singură ai observat odată că durerile fizice ale unui ţăran se trăgeau din „inimă rea", cum ne-a spus şi el, apoi. Când l-ai vindecat de-acea *inimă rea,* cumpărându-i vita, pe care o pierduse, omul nu mai avea nimic.

Ca medic adevărat, draga mea, când pui urechea la inima omului, trebuie să-i asculţi mai curând sufletul. Am cunoscut un medic care îşi vindeca bolnavii, fără medicamente. Dar ştii pe care bolnavi : pe aceia iremediabili. Aici vreau să ajung, cu ajutorul tău. Eşti deci fiinţa de care am nevoie şi n-aş fi niciodată în

stare să te supăr cu ceva. Ceea ce s-a întâmplat între noi nu corespunde cu cele ce ai crezut. E bine că nu te-ai plâns nimănui. Te-ai retras în camera ta de domnișoară și-ai meditat. Aveai răspundere față de viața pe care ți-o croiseși tot în aceeași cameră. Deci, domnișoara Relu a fost mai lucidă, decât doamna doctor Arvinte și-a mustrat-o. Nu-i nimic, pentru că tot bine a ieșit și-așa. Voi veni peste câteva zile la Iași. Nu spun ziua, dar așteaptă-mă. Mă ține în loc bolnava noastră de-aici. E din ce în ce mai bine ; azi o întâlnesc în oraș. Am aranjat să vină la Răducănești când îi vom scrie noi. După cum m-ai obligat tu, i-am cumpărat cele necesare. Mă duc acum cu ea să-i cumpăr restul de lucruri. Greu am convins-o că trebuie să primească numai de la noi cele ce-i sunt de folos. De când o îngrijesc eu a devenit optimistă și se înalță ca un arbore care a dat peste un grădinar bun. S-o vezi, n-ai mai recunoaște-o.

Pentru că mai sunt doar douăzeci de minute până ce o voi întâlni pe Marioara în fața Terasei Oteteleșeanu, termin scrisoarea. Îți voi mai scrie până la venire ; poate chiar mâine dimineață. Oricum așteaptă-mă, de azi în trei zile. Cu bine draga mea și așteaptă-mă.

Al tău,

Ion Arvinte

29 Iunie 1916. București.

X

După ce puse scrisoarea la cutia din fața hotelului Bulevard, doctorul Ion Arvinte bănui ceva și își scoase agenda din buzunar ; descoperi că, într-adevăr, greșise : nu era vorba ca să se întâlnească la ora 3 cu Marioara, ci la ora 4. Privi ceasornicul ; era trei fără cinci minute, deci tocmai bine să fi fost în fața terasei Oteteleșeanu, dacă n-ar fi venit cu o oră mai devreme. Picioarele însă îl duseră tot spre locul de întâlnire și intră în localul terasei, tocmai când ultimii oameni se ridicau de la mese. Ora prânzului se terminase ; începea ora cafelei, a discuțiilor interminabile dintre vizitatorii acestui local. Cum soarele trecuse în spatele terasei, oamenii se adunaseră la umbra din față, într-un șir lung de mese. Erau acolo tot felul de artiști, pictori, sculptori, scriitori, poeți, gazetari, actori, într-o ambianță neînțeleasă, fericiți sau nefericiți, ținuți din diferite motive, la ora aceea, în căldura zilei. La o masă, aparte, un „Petre“ își sărbătorea ziua, căci se auzeau urări de tot felul.

Ion Arvinte nu-și găsi un loc decât lângă masa zgomotoșilor, și nu-i plăcu. Intră în localul întunecat și răcoros. În fund erau câteva mese ocupate de oameni care n-aveau nimic comun cu cei din tabăra de afară. Se vedeau : samsari, pensionari, mai mult bătrâni, neatrași acasă de un somn odihnitor după masă. Moțăiau la mese, în dosul paravanelor de ziare

pe care păreau că le citesc. La o masă, lângă ușă, Ion Arvinte se așeză. Era liniștit și mulțumit că-i scrisese Anei ; ceva, în sufletul său, îl asigura că Ana o să-i acorde toată încrederea, revenind la devotamentul de mai înainte. Da, Ana avea o inimă curată ; bine făcuse că plecase la Iași, deși ar fi trebuit să-i spună și lui. Viața de la București nu-i pria defel, se vedea : totdeauna Ana se arătase tristă și nemulțumită de ceva ascuns. Și el făcuse greșeala că nu plecaseră mai de mult. Dacă ar fi plecat, luau și bolnava cu ei, ducând-o la Răducănești. Pe urmă puteau să evadeze din nou spre Iași, unde erau hotărâți să petreacă vreo două săptămâni din vara aceea. Atunci ar fi evitat și ghinionul întâlnirii cu Ileana. În ceea ce privea pe Ileana, Arvinte gândise destul. Fata mai venise pe la Marioara, unde se întâlneau amândoi. O vedea nefericită, dar n-avea ce să-i facă. Pe o bolnavă cum era Marioara, se hotărâse s-o vindece ; putea, avea în mâini leacul de-a o salva din fața morții. Un bolnav fizic e de sine stătător : o vindecă medicul, a salvat o viață. Pe Ileana nu putea s-o salveze, ea nu era prada unui microb, ci a unui viciu și făcea parte dintr-un grup imens de oameni pervertiți, pe care societatea și-l formează ca o necesitate. Când nu va mai avea nevoie de acest grup, societatea și-l va desființa de la sine. Ileana era un microb, nu o bolnavă, era sortită să roadă rădăcina binelui. Va cădea ? Da, o să cadă ca orice microb ne-

folositor, dacă n-o să înţeleagă să-şi schimbe singură rostul în viaţă. În tot cazul el, Ion Arvinte, nu avea ce să-i facă, era o creaţie a mediului în care se dezvoltase. Era ciudat : Ileana avea suflet, dădea dovadă de omenie, cu toate acestea pe sine nu se iubea, pentru a-şi smulge corpul din mocirla în care se înfunda tot mai mult. Pentru a se salva era o treabă foarte uşor de făcut : Ileana să se fi lipsit de viaţa aceea şi să-şi fi luat un serviciu la o fabrică sau într-un magazin, cedând unei vieţi modeste. Mai târziu s-ar fi măritat cu un om de seama sa şi totul ar fi intrat în normal. Dar putea ? Ion Arvinte o sfătuise în treacăt, însă Ileana a început să-l ocolească. Deci, nu putea.

— Uite pe doctorul Arvinte... Ce plăcere !

Ion s-a întors spre partea de unde se auzea semnalat şi s-a găsit în faţa unei femei pe care nu dorea s-o vadă. Era Olimpia. I-a făcut rău întâlnirea, din prima clipă când a dat ochii cu Olimpia.

— Dumneata ? s-a mirat el. Staţi în Bucureşti acum ?

Olimpia i-a întins mâna şi Ion i-a strâns doar vârful degetelor, ca unui om care nu-i făcea plăcere. Auzise de viaţa pe care o ducea Olimpia.

— Da, de mult suntem în Bucureşti, i-a răspuns ea, aşezându-se la masa lui. N-ai ştiut ?

— Adevărat, am auzit ceva. Eşti singură ?

— Singură. Am venit să beau o cafea la Terasă şi să mai văd băieţii...

— Care băieţi ? a întrebat-o Arvinte, neînţelegând ce vroia să spună.

— Prietenii, camarazii mei... Fac pictură, acum, nu ştii ? n-ai avut cum să afli. Pictez foarte mult.

Ion a rămas cu un aer de mirare pe faţă ; ce mai era şi cu îndeletnicirea asta a Olimpiei ? N-o auzise niciodată vorbindu-i că ar fi avut înclinaţii artistice. Poate dimpotrivă, de multe ori, când fuseseră împreună, ea nu-l înţelegea bine de ce cumpăra tablouri de câte ori venea la Bucureşti. Le îngăduia şi nu le îngăduia ; în tot cazul nu pricepea rostul tablourilor pictate. Acum se afirma pictoriţă. Mirat, o întrebă :

— Cum de-ai ajuns să faci pictură ?

— De ce te miri ? Totdeauna mi-a plăcut această artă. Nu-i frumos ?

— Ba da, îngădui el, e frumos ! Şi-i veni să zâmbească de cele ce spunea fosta lui soţie.

Era trist ; mereu se gândise că va trebui să se întâlnească cândva cu Olimpia ; oamenii se întâlnesc în viaţă, doar nu sunt munţi. Avea un sentiment de jenă la acest gând, se simţea vinovat faţă de femeia pe care o părăsise pentru alta. Olimpia îl înţelesese atunci ; când a murit Mihaela, ea l-a încurajat. Pe urmă totuşi o ocolise, nu vroia s-o mai vadă, deşi prietenia ei ar fi fost sinceră. În momentul acela, la masă cu Olimpia, Ion Arvinte gândea : dacă ar

fi rămas mai departe cu ea, oare fosta lui soție și-ar fi păstrat, până la urmă, demnitatea pe care, cu al doilea soț, o spulberase ? Sunt femei care, după al doilea bărbat adus de-o împrejurare oarecare în viața lor, nu mai înțeleg să rămână caste. Oare Olimpia cum era ? Cât de stupidă fusese viața pentru amândoi ! O viață nefericită frântă de la început, pentru ca să se refacă numai într-o parte, doar pentru el, în timp ce partea Olimpiei lâncezea într-o stare de mucegai, lipsită de fiorii fericirii. Despărțirea lor îi zdrobise pe amândoi. El a fost tare, ea slabă, deși nu ieșise din această despărțire cu durerea lui Ion Arvinte. Ce se mai întreba el dacă ea ar fi rămas aceeași de la început ? O părăsise, deși întâi îi spusese că o iubește. O minți se. Acum ședea în fața victimei sale. Olimpia era o operă nefastă a lui...

— Am auzit că te-ai însurat, zise Olimpia văzându-l pe gânduri. Acum ești bine ?

— Da, m-am însurat tot cu o doctoriță. Sunt bine. Dumneata ce mai faci ?

Ea zâmbi cu buzele strânse ; nu-i plăcu acel „dumneata" pe care i-l acorda Arvinte.

— Eu ! răspunse ea ridicând umerii. Ca totdeauna : n-am de ce să mă plâng. Trăiesc... Acum fac pictură, după cum ți-am spus. Îmi place.

— Eh, dar pictura asta, se revoltă ușor Ion Arvinte, nu-i un scop !

— Ba da, îmi pierd timpul cu ea.

— Numai atât ?

— Altceva ce ? Doar n-o să mă apuc să cred că voi îngheța apele cu operele mele. Fac asta, cum am făcut multe, de când ne-am despărțit, dragă Ioane. Ce vrei ? de la plecarea ta am rămas singură.

— Dar te-ai măritat imediat.

— Adevărat, dar tot singură am rămas. Dacă n-aveam copiii, aș fi plecat din țară. Era mai bine...

Olimpia tăcu, rămânând pe gânduri ; Ion nu-i mai spuse nimic, orice vorbă ar fi răscolit trecutul lor. Un chelner aduse cafeaua pentru ea.

— Dă-mi o țigară de la tine, zise Olimpia după ce sorbi puțin din cafeaua fierbinte.

Ion îi întinse tabachera.

— Aceleași țigări fumezi ! se miră ea, luând una. O aprinse de la focul întins de fostul său soț și-i mulțumi.

— Vreau să te întreb ceva, Olimpia, zise Arvinte, încet. M-am gândit mereu să te întâlnesc pentru a sta câteva clipe de vorbă. Spune-mi sincer, ești supărată pe mine ?

— Eu ? De ce ?

— Cum de ce ? Doar te-am părăsit.

— Nu, nu sunt supărată. Am ajuns la convingerea că de-am fi rămas împreună tot la un compromis am fi ajuns. A fost mai bine așa, pentru amândoi. Nu ți-aș fi fost de nici un folos și tu erai omul care vroiai să faci ceva. Poate că nu ți-ai realizat planurile tale, din cauza loviturii pe care ai primit-o. Te-am do-

rit însă și tu puteai să mă mai vezi de-atunci. Te-am căutat mereu.

— Cu ce te-aș fi ajutat ?

— Cu puțină viață. De la tine n-am mai trăit cum trebuia.

— Dar ar fi trebuit să te îndemn la fapte nepermise, erai măritată și-aș fi săvârșit a doua greșeală.

— Cu tine n-ar fi fost nici o greșeală. Am înțeles însă că nu mă mai sufereai. Spune-mi că nu-i așa ?

— Nu, n-ai dreptate, ți-o jur.

— Așa am crezut atunci. S-au dus toate însă, nu mai e de făcut nimic. Tu nu ești vinovat cu nimic ; eu n-am fost în stare să te înțeleg. Am crezut că unde aveam avere și puteam trăi o viață fără de griji, nu mai trebuia să fac nimic. Ba am căutat să te trag și pe tine în apele mele, ceea ce te-a făcut să mă disprețuiești.

— Ți-am spus : nu-i adevărat ! se opuse Arvinte.

— Lasă că știu eu : Mihaela nu era nici mai frumoasă, nici mai bogată ca mine, dar avea sufletul înțelegător și-a primit să plece cu tine, lipsindu-se de bogăția soțului său. Eu nu am înțeles-o atunci, dar azi sunt de acord cu ea și-i respect memoria.

— Olimpia ! spuse Ion Arvinte, înduioșat. Îi apucă o mână și i-o strânse tremurând.

— Da, da, m-am convins de ce-ți spun. Dacă am fi aceiași de atunci, după atâția ani,

ți-aș propune să ne împăcăm. Lângă tine aș veni și ca servitoare, m-aș lipsi chiar și de copii.

Ion Arvinte era atât de emoționat, încât simți nevoia de-a pleca de-acolo, pentru a nu izbucni în lacrimi. De mulți ani nu mai vorbise cu cineva cunoscut despre Mihaela. Vremea în care o cunoscuse pe nefericita femeie îi veni în minte, tumultuos, copleșindu-l de tot. Înainte de-a se muta la Răducănești se întâlnise din întâmplare cu tatăl Mihaelei, la mormântul ei. Nu se cunoscuseră până atunci, deși trecuseră trei ani de la moartea Mihaelei. Bătrânul îl găsise îngenunchiat la mormânt. L-a lăsat să-și facă rugăciunea în liniște, dar după ce Ion Arvinte s-a ridicat, tatăl Mihaelei l-a privit cu ură. Bănuise că era omul pentru care fata lui fusese ucisă. Ion Arvinte a plecat înfrânt, dar cât de mult ar fi dorit să ceară iertare acelui om. Dar mai ales cât de mult ar fi dorit să vorbească cu el despre Mihaela. Și-așa au trecut ani peste ani, fără să vorbească despre ea cu cineva care o cunoscuse.

Cuvintele frumoase ale Olimpiei, deși avea dreptul poate să poarte ură dispărutei, îl zdrobiră.

— O să mă ierți, spuse el, grăbit, dar trebuie să plec. Am o întâlnire la ora 4. Ciocăni în masă, chemând chelnerul.

— Îmi pare rău, zise și Olimpia. Poate nu vrei să stai de vorbă cu mine ?

— Nu te gândi la asta. Spune-mi când te mai pot vedea și vin cu plăcere.

— Serios ?

— Da, te rog să mă crezi că doresc să te mai văd zilele acestea, cât mai stau în București.

În cazul acesta vrei să ne vedem diseară ?

— Poți să lipsești de-acasă ?

— Cum nu ! El e plecat la Vedeni pentru seceriș.

— Ne vedem diseară aici, la ora 8.

— Bine, te aștept.

— Dar te rog ceva, Olimpia : nu-mi mai vorbi nimic de trecut.

— De acord.

Ion Arvinte îi strânse mâna și plecă. De altfel ora era patru fără un sfert. În mintea sa luase o hotărâre : mâine seară va pleca la Iași. Nu vroia să stea o clipă mai mult în București. Trebuia să-și termine toate treburile până mâine seară. Cu această hotărâre în gând se așeză în fața Terasei, unde trebuia să o aștepte pe Marioara. Îi va spune și ei hotărârea pe care o luase.

Olimpia rămase la masă, dar privi pe fereastră în urma lui Ion Arvinte. Bărbatul pe care îl dorise ea atâția ani ! Ce ciudat lucru ! Îl dorise, și-acum, când era atât de aproape de ea, i se părea că nu mai era același pe care îl dorise. Nici o emoție n-avusese când îl zărise. Și totuși, îi spusese de câteva ori Varlam Tătaru că doctorul Ion Arvinte era foarte mult

iubit de femei. Dovada cea mai bună o avea în actuala soție care primise să vină lângă el. Olimpia le înțelegea greu ; da, femeile acelea adorau sufletul lui, măiestria, pe când ea se gândise doar la bărbatul din Ion Arvinte. Alergând după un om care să-i semene, Olimpia nu căutase decât bărbatul. De aceea nu-i plăcuse nici unul. Nici unul nu fusese dublat de un suflet mare ca al lui Ion. După ce vorbise cu el, începuse încet, încet să-l recunoască. Nu însă destul pentru a-i fi răscolit inima. Acum, când Ion dispăruse pe poarta Terasei, Olimpia s-a dezmeticit. Da, era soțul său de altădată ! Erau zece minute de când plecase și sufletul ei se umpluse de farmecul unui vis. S-a revăzut cu ani în urmă, când alături de Ion încercase formarea unui cămin al lor. Cât de puține au fost zilele acelea fericite ! Dacă ar fi fost mai multe, poate că și-ar fi dat seama de situație și-ar fi început să-l iubească pe Ion așa cum trebuia. A venit însă catastrofa și Ion a dispărut pentru totdeauna din drumul ei. Ținea minte că plânsese o noapte întreagă. Atât. A doua zi n-a vrut să pară jignită, ba, dimpotrivă, s-a arătat nepăsătoare. Pentru a nu mai încerca nici o apropiere de cel care plecase, s-a dus la locuința lui Tony frumosul. Când s-a întâlnit cu Ion la București, Olimpia cedase lui Tony care-i promisese că o va lua de nevastă. În zilele acelea și-a înșelat următorul soț, cu primul. Dar în această acțiune ea nu gândise decât ca o femeie nedreptățită, jignită și oare-

cum revoltată de ce se petrecea cu ea. Dar nu gândise defel că vinovată de greșeala lui Ion Arvinte era mai mult ea. Abia după atâția ani trecuți, recunoscuse acum în fața fostului său soț că nu-l înțelesese.

Olimpia se ridică de la masă cu gândul ca să plece acasă. Venise să întâlnească pe un nou amant al său, un pictor tânăr, dar fu mulțumită că nu-l găsise. De când îl cunoscuse pe acesta devenise și ea pictoriță. Se învârtea acum într-un cerc de artiști care avea clubul boemic la Terasă. Arta este liberă : oricine și-o poate însuși dacă crede că va fi în stare s-o și stăpânească. Olimpia nu era prima femeie care spunea că pictează fără ca măcar să știe ce este pictura. Erau și bărbați de soiul acesta. Cel care are lavalieră mai stridentă, pălărie cu boruri mai largi, barba mai ferchezuită, tocmai acela este intrusul. Adevăratul artist e modest, n-are nimic semnificativ pe el, afară de jarul focului sacru care lucește în ochii săi. E drept, lumea nu se uită în ochi ci la haine, dar această lume este cea mai nepricepută, de care nu se va ține seama vreodată. La judecată, opera vorbește. Și așa toți artiștii de seama Olimpiei nu vor putea veni niciodată în fața judecății, dar au libertatea pe care le-o dă arta ca să se fălească.

În clipa când Olimpia vroia să iasă pe ușă, un grup de oameni se agita febril în curtea din fața Terasei. Abia putu să zărească printre oameni cum câțiva luară două mese și le apro-

piară, apoi așezară deasupra lor corpul unui accidentat, sau al unui om bolnav, căruia i se făcuse rău în stradă, probabil.

— Ce este acolo ? întrebă Olimpia pe un cunoscut care venea dinspre grupul care se agita tot mai mult.

— Un om rănit, răspunse cunoscutul, a fost călcat de un automobil.

— Vai ! se îngrozi Olimpia. L-a rănit grav ?

— Foarte grav ! Fața îi este plină de sânge, corpul sfărâmat complet. Nu știu ce-a mai rămas din el, neatins...

— Cine-o fi ? mai întrebă Olimpia.

— Nu se știe încă. A venit imediat un medic din apropiere, până ce va sosi Salvarea să-l ridice.

Olimpia coborî din localul Terasei și trecu pe lângă grupul de oameni care înconjura rănitul. Vru să privească pe deasupra mulțumii dar se cutremură la gândul că va vedea un om însângerat. Niciodată n-a putut suferi sângele. Poate de-aceea era și fericită când scăpase, prin măritiș, ca să urmeze medicina mai departe. Compătimi în gând pe bietul om cuprins de nefericirea în care se găsea și porni spre casă. Gândul său adevărat era ca, diseară la ora opt, să apară în fața lui Ion Arvinte, Olimpia de altădată, frumoasă, castă și cu o doză de înțelegere sufletească în plus.

XI

De ce-i venise lui moș Grigore să cumpere ziarul, mai înainte de-al aduce vânzătorul acasă ? De ce se dusese cu noaptea-n cap, la gară ? Nu știa. Îi venea lui câteodată să plece, dis de dimineață, prin târg. Asta știa. Seara se culcă cum se întuneca, pentru că treburile lui erau terminate la timp ; prin bucătărie nu mai avea nici o treabă iar, de când conu Toderiță angajase un fecior în casă, tânăr, treburile lui moș Grigore erau numai cele din curte. Îngrijea de cele două vaci din coșare, dădea la găini, curăța cotețele, țesela caii, măturа curtea, plivea grădina de flori, cosea iarba, altoia trandafirii, scutura omizile din pomi, până ce se făcea seara și nu se mai vedea. Atunci se ducea la bucătărie și cerea de mâncare. Moș Grigore era edecul curții și conu Toderiță nu se lipsea de el, ca de un frate. Când a vrut Ana să-i ia, pentru câteva zile măcar, la Răducănești, conu Toderiță s-a opus. Ce s-ar fi făcut curtea și casa fără el ? Cine ar fi ținut locul stăpânilor în lipsa lor ? Moș Grigore era moș Grigore și trebuia lăsat acolo unde prinsese mușchi.

Câteodată îi năzărea lui moș Grigore să plece dimineața de-acasă, mai ales vara. Se scula, când nici nu se lumina de ziuă, și se îmbrăca.

— Eu plec, spunea mamii Uța, bucătăreasa casei și consoarta lui.

— Unde pleci ? îl întreba femeia, somnoroasă.

— În târg.

— Ce cauți în târg, noaptea, ca liliecii ?

— Am treburile mele, n-avea grijă.

Lăsa cheile pe masă și pleca, gătit ca de sărbătoare. Întâi se ducea în Piața Unirii și privea statuia lui Cuza, făcută de curând. Pe urmă o lua pe Lăpușneanu, trecea pe la Tufli, urca strada Păcurari, se oprea la penitenciar, unde filosofa puțin, apoi, în fața statuii lui Kogălniceanu de la Universitate, poposea pe treptele din față. Dacă avea poftă, pornea să se înfunde, în viile de dincolo de Copou, unde-și avea și conu Toderiță pogonul său de viță americană, dacă nu se oprea în grădină publică, sub teiul lui Eminescu, ca să asculte privighetorile. După două ore de odihnă la aer curat, moș Grigore se reîntorcea în oraș. Venea în Piața Sfântul Spiridon și începea să cumpere zarzavat, unt, brânză, tot ce știa el că lipsea acasă.

În dimineața asta, moș Grigore n-a avut poftă să meargă în târg. Fusese în dimineața trecută. Dar pentru că Uța n-avusese de lucru și-i zisese în râs : „Nu pleci odată ?“, el a plecat. Toată noaptea scârțâise ușa, tot ieșind afară și Uța era nervoasă din cauza asta. Crezuse că el vroia să plece iarăși. Moș Grigore ieșise mereu, pentru că nu putea înțelege de ce duduca Ana nu se culca. Până la ziuă, lumina a fost aprinsă în camera ei. Citea și citea,

parcă ar fi avut de dat niscaiva examene. Într-o zi Ana îi spusese să coboare din pod un teanc uriaș de cărți pe care zicea că vroia să le citească din nou. Cărți de medicină și toate pe-o limbă neînțeleasă.

Moș Grigore a plecat în târg și, pentru că era mai târziu ca altădată, nu s-a mai dus la Copou. S-a dus la gară și-a așteptat trenul de București. Aseară, Ana îi spusese că doctorul Arvinte o să vină din zi în zi. Primise scrisoarea de la Ion, cu o oră înainte de-a se duce la culcare. Lui moș Grigore îi plăcea foarte mult să privească sosirea trenurilor în gară ; visul său, din copilărie, fusese să se facă frânar. Un unchi și-un văr de-ai lui fuseseră frânari în gara Pașcani. El nu-și văzuse visul înfăptuit, a dat peste tatăl lui conu Toderiță care l-a luat vizitiu la cai și-a rămas în familia aceea, până azi.

În gară moș Grigore și-a luat un ziar din cele venite proaspete cu trenul acela. S-a așezat pe un scaun în fața restaurantului și-a început să cerceteze întâi titlurile mari din gazetă. Îl pasiona războiul european și cazul dacă România va intra și ea de-o parte sau de alta. Negăsind nimic important, a trecut la vechea lui pasiune : „Întâmplări din Capitală". Nu fusese decât o singură dată la București : pe vremea Expoziției din 1906. De atunci, ca orice bucureștean vechi, se ocupa de cele ce se petreceau în Capitala Țării. Descoperi un articol lung, plin de amănunte, așa cum îi plăcea lui,

dar tresări speriat și ochii-i prinseră pe deasupra vederilor o ceață de aburi. Privind pe deasupra articolului zărise printre rânduri numele doctorului Ion Arvinte. Stăpânindu-și greu emoția prin care trecea, începu să citească :

Gravul accident de automobil din Calea Victoriei

„În numărul de ieri al ziarului nostru am vorbit despre un grav accident de automobil, care a avut loc pe Calea Victoriei, în fața Terasei Oteteleșeanu. Revenim azi cu amănunte și dăm numele nefericitei victime care se află într-o stare foarte gravă la spitalul Brâncovenesc. Victima este doctorul Ion Arvinte dintr-un târg moldovenesc de la poalele munților, venit în capitală pentru diferite treburi. Doctorul Ion Arvinte este considerat printre cei mai eminenți medici din țară, conduce singur o clinică a sa în Răducănești, unde a dat rezultate strălucite, numai în câțiva ani de când se află acolo.

Nefericita întâmplare a avut loc în felul următor : doctorul Ion Arvinte ședea în ziua de 29 Iunie, la ora 4, în fața Terasei Oteteleșeanu, așteptând pe o bolnavă a sa, tânăra muncitoare Marioara Nedelcu, fiica unor oameni sărmani din cartierul Măgurele. Pe această bolnavă o trata benevol doctorul Ion Arvinte și urma s-o ducă în clinica sa din târgul moldovenesc, spre a o supraveghea până

la însănătoşirea definitivă. Cum şedea în faţa Terasei doctorul Arvinte îşi vede propria-i bolnavă gata să fie călcată, pe când trecea drumul, de către o maşină care venea în plină viteză dinspre Teatrul Naţional. Pus în faţa acestei situaţii doctorul Arvinte, omul care cunoştea suferinţele umane, cavalerul durerilor, n-a mai stat pe gânduri, a sărit de la locul unde se afla şi, în mai puţin de-o clipă, a reuşit să înlăture fata din faţa maşinii, dar a rămas el pradă nebuniei unui şofer bezmetic care n-a fost în stare să înţeleagă actul de profund umanism al acestui cavaler întârziat pe asfaltul bucureştean. Doctorul Ion Arvinte venea din altă lume şi ne-a reamintit că pe acest pământ covârşit de oameni răi, se mai găsesc fiinţe superioare, ca el, gata să se sacrifice pentru binele aproapelui său.

Dus în grabă la spital s-a dovedit că avea baza craniului sfărâmată, precum se mai bănuieşte că ambele picioare sunt fracturate întrucât au trecut peste ele cele două roţi din stânga ale maşinii. Fata care a scăpat de la moarte a mers şi ea la spital, pentru a veghea la căpătâiul salvatorului ei. Medicii veniţi în grabă privesc situaţia cu multă tristeţe, pentru că în faţa unui astfel de dezastru e foarte greu să fie cineva optimist.

Pierzând prea mult sânge, prin rănile căpătate, azi dimineaţă, victima se afla într-o stare gravă. Singurul mijloc prin care mai putea fi amânat (pentru cât timp oare ?) dezno-

dământul fatal nu mai era decât o transfuzie de sânge de la o persoană binevoitoare. Până în clipa asta aflăm că s-au oferit trei persoane care vor să-şi dea sângele lor, ofrandă : o tânără actriţă, un plat să fie chiar un fost elev al doctorului Arvinte şi muncitoarea Marioara Nedelcu care a fost salvată de la moarte de către victimă."

În numărul de mâine vom da noi amănunte.

— Domnişorul doctor ! izbucni în lacrimi, moş Grigore. Ce-o să spună duduca Ana, când o afla !... Dar nu mai avu timp de bocit, sări repede de pe scaun şi porni spre ieşire. În dosul gării se afla o birjă goală, în care se urcă imediat. Cum birjarul îl cunoştea nu trebui decât să-i spună :

— Acasă !

Birjarul se cam miră de tonul cu care îi poruncise bătrânul, dar porni.

— Aştepţi la poartă, mai spuse moş Grigore, omului de pe capră. O să aduci la gară pe cineva.

Cu toate acestea opri birja ceva mai departe de poarta casei, ca să nu fie nevoit să dea vreo lămurire măcar femeii sale. N-avea timp mult de vorbă, planul său era bine stabilit : la ora opt trecea un tren spre Bucureşti, prin gara Iaşi. Cu trenul acela vroia moş Grigore s-o convingă pe Ana să plece la soţul său. Sări din trăsură şi intră pe poarta casei, ţinându-se

să nu dea nimic de bănuit față de cine l-o întâlni. Avu norocul să nu-i iasă nimeni în cale, storurile mai erau trase pe la toate ferestrele. Ocoli casa și trecu în spatele ei, unde se afla fereastra camerei în care dormea Ana. Întâi puse urechea la fereastră și ascultă. Nu auzi nici un zgomot. Cum să audă când el știa bine când se culcase Ana ! Tocmai pe la vreo trei din noapte, când începuseră să cânte, prima dată, cocoșii. Atunci ciocăni în geam, că nu era vreme de așteptat. Cel mult dacă mai era o oră până la plecarea trenului.

Ana auzi ciocăniturile din geam și tresări. Cum era ușoară la sculat, nu mai pregetă, sări din pat și-și luă un halat peste cămașa de noapte. Trecu la fereastră și ridică un colț al perdelei pe unde privi, ca să vadă cine o sculase din somn. Era moș Grigore și, curios ! îmbrăcat în hainele de oraș. Oare n-o fi venit Ion ? Trase de șnurul perdelelor și le dădu într-o parte. În cameră se revărsă lumina dimineții, înviorând-o. Deschise fereastra.

— Bună dimineața, moș Grigore ! îl salută ea, zâmbind somnoroasă. Ce-i cu dumneata ?

— Bună dimineața, duducă ! răspunse el. Iartă-mă că te-am sculat din somn, dar trebuie să-ți vorbesc ceva, duducă, zău !

— Spune-mi aici.

— Nu, vino cu mine, sub mărul cel mare, din grădină. Acolo e mai bine.

— Du-te că vin imediat.

Ana închise fereastra. După tonul grav cu care îi vorbise moș Grigore presimți ceva rău. Ce să se fi întâmplat oare ? Își schimbă rochia cu mâinile tremurând. Deodată însă se simți caraghioasă și-și refăcu prezența de spirit. Prostie ! De când venise de la București trăia într-o stare de agitație continuă. Scrisoarea lui Ion o liniștise puțin, dar starea de agitație revenea prin surprindere, neliniștind-o câteva clipe. Ca acum. Ca să fie mai sigură de sine, Ana trecu în camera de baie și își spălă fața și mâinile cu apă rece. Baie, se obișnuise după Ion, făcea numai seara, înainte de culcare.

După ce se șterse și își aranjă părul într-o oglindă, ieși în curte. Trecu în grădină și-l găsi pe moș Grigore, așteptând-o.

— Duducă, îi zise el, înainte ca ea să spună ceva, s-a întâmplat un lucru grav.

— Unde ? îl întrebă Ana.

— La București.

Ana puse o mână pe umărul bătrânului, fără să aibă nevoie de-a se sprijini de ceva.

— Spune-mi mai lămurit, îl rugă ea.

— Nu vreau să-ți spun mai mult decât că trebuie să pleci chiar acum la București. Este un tren la nouă... Diseară, la șapte, ajungi acolo.

Ana stătu puțin pe gânduri ; parcă se învârtea pământul cu ea, parcă se simțea tare că îi venea să râdă de naivitatea pe care și-o închipuia în ființa bătrânului, parcă s-ar fi supărat, enervată de ceva neînțeles. Se înduioșă

însă când privi în ochii mari și gârbovi de om credincios ai lui moș Grigore. Nu putea să-și aducă aminte dacă ochii aceia erau umezi totdeauna, sau doar de data aceea.

— Bine, moș Grigore, îi spuse ea, dojenitor, atât de slabă o crezi pe fetița matale, încât să nu-i spui adevărul întreg ? Eu cum îți spun toate, dumitale ?

Moșul o privi convins și aprobă cu un semn din cap, apoi începu :

— Ai dreptate, duducă, dumneata ești mai tare ca mine. Și-apoi nu este ceva atât de grav încât să ne speriem. S-a întâmplat o nenorocire domnișorului matale, l-a lovit o mașină ; citii acum în ziar, că mă dusei la gară, nu știu nici eu de ce, tocmai când sosi trenul.

— O mașină ! murmură Ana, îngrozită, și se dădu puțin în lături, parcă ar fi venit, într-adevăr, o mașină uriașă peste ea. Apoi își acoperi fața cu palmele, suspinând. Veni rândul lui moș Grigore s-o încurajeze :

— Duducă Ana, îți spun eu, nu e ceva grav ; ai curaj. Matale nu te speria de tot, zău nu te speria...

Ana își descoperi fața ; era liniștită, lacrimile i se uscau sub ochi.

— Dă-mi ziarul, zise ea.

Moș Grigore se codi.

— Lasă, o să-l citești în tren ; nu-i timp de pierdut, acum, trenul pleacă, dacă nu-l apuci, imediat.

— Ai dreptate, vorbi ea, hotărâtor, moș Grigore mergi cu mine, vrei ?

— Merg, cum nu, merg duducă...

— Tatei nu-i spunem nimic, nici mamei ; o să le spun că Ion mi-a comunicat prin scrisoare să vin cu primul tren la București. Repede ! Fă-ți bagajul... Eu mă duc sus și într-un sfert de oră sunt gata. Caută o trăsură, trimite pe cineva s-o aducă.

— Am trăsura afară, am adus-o eu...

Ana se rupse locului și porni grăbită spre casă în timp ce moș Grigore se îndrepta covârșit spre locuința sa dinspre grajduri.

Într-adevăr la ora nouă fără un sfert erau la gară. Ana șezu lângă cele două geamantane puse pe un scaun de pe peronul gării, iar Grigore se duse de scoase biletele de călătorie. Când se urcară în tren erau liniștiți ; Ana chiar zâmbi, văzând că lui moș Grigore îi venea greu să stea pe un fotoliu atât de luxos din compartimentul de clasa întâi. Când trenul se puse în mișcare, Ana ceru ziarul.

— Lasă-l, duducă, zău lasă-l, nu face să-l mai citești dacă o să mergem acum, la fața locului.

— Moș Grigore, spune-mi dacă-i ceva grav ?... A murit Ion ?

— Ferească Dumnezeu, duducă ! se înspăimântă moș Grigore. Cum o să moară ? Nu !

Atunci, Ana își recăpă liniștea. Scoase o carte dintr-o valiză de mână și începu să citească.

În aceeași zi pe la ora 12, conu Toderiță Relu primea următoarea telegramă, trimisă de doctorul Varlam Tătaru:

Doctorul Ion Arvinte, victima accidentului de automobil din ziua de 29 Iunie, a murit astă noapte la spitalul Brâncovenesc, cu toate stăruințele puse de cei șase profesori medici, care l-au asistat. Moartea a fost mai tare decât acest om de fier, pe care, întreg corpul medical îl plânge, alături de mulți suferinzi care pierd în doctorul Ion Arvinte pe cel mai devotat tămăduitor al lor.

Din partea celor șase medici-profesori, colegi și prieteni ai defunctului, îndurerați profund de marea pierdere pe care o suportați ca și din partea mea, ultimul elev al său, vă rog să primiți sincere regrete.

Așteptăm hotărârile dumneavoastră pentru înmormântare.

Varlam Tătaru
medic

SFÂRȘIT

București, 3 Iulie 1942

Tiparul executat la S.C. «ROMCART" S.A. sub cd. 234

CUNOSCUTUL ŞI APRECIATUL ROMANCIER „PETRE BELLU“ (1896—1951) a elaborat în perioada interbelică mai multe opere:

„APĂRAREA ARE CUVÂNTUL“
„CÂINE VAGABOND“
„O CRIMĂ LA BRAŞOV“
„AMARĂ AMĂGIRE“ etc.

Romanul său popular „DUPĂ MOARTEA MIHAELEI“ se remarcă printr-o acţiune captivantă.

ISBN 973-96212-2-8

Lei 2150